Dedic acest roman
părintelui Radu Stanciu,
luptătorul şi prigonitul
pentru Adevăr

Sergiu Ciocârlan

FĂRĂ FRICĂ

Curajul mărturisirii lui Hristos

Schiţă istorico-biografică

Părintele Radu Stanciu se naşte pe 17 aprilie 1886, în comuna Blăjani din judeţul Buzău. Urmează cursurile Şcolii Normale, apoi pe cele ale Facultăţii de Teologie. Este hirotonit diacon pe seama Mănăstirii Coteşti (judeţul Râmnicu-Sărat), pe 1 octombrie 1907, iar un an mai târziu este hirotonit preot pe seama Bisericii Adormirea Maicii Domnului din comuna Valea Teancului (judeţul Buzău). În mai 1911, este transferat la Biserica Sfinţii Trei Ierarhi din comuna Surdila Greci (judeţul Brăila). În afara programului liturgic, va fi solicitat să ocupe postul de al doilea învăţător al şcolii din comună.

În octombrie 1931, se transferă la Biserica Sfânta Cuvioasă Parascheva din Brăila, fiind paroh în perioada ianuarie 1941 - decembrie 1949. De asemenea, vocaţia sa de luminător al celor mici îl determină să fie profesor de religie la şcolile din parohie (Şcoala Primară nr. 8 de Băieţi, şcolile de ucenici şi ucenice nr. 1) între 1931 şi 1944, activitate pentru care a primit Medalia „25 de ani neîntrerupţi în slujba statului”.

Ocupă numeroase portofolii: membru al Adunării Eparhiale şi al Consiliului Eparhial (1932-1938), secretar al Băncii Preoţilor şi Cântăreţilor (1935), membru în Colegiul Electoral pentru alegerea lui Iustinian Marina ca Arhiepiscop al Bucureştilor şi Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, director al Căminului Cultural „Spiru Haret” din Brăila (1939-1948) şi al Căminului Cultural Orăşenesc „Sandu Aldea” (1943). Slujeşte ca preot până la data de 10 martie 1959, mutându-se la Domnul pe 14 iunie, în acelaşi an.

Cu un curaj remarcabil, protestează în biserică împotriva regimului comunist care fură realmente sărbătorile, fapt consemnat şi în sentinţa de condamnare: „În ziua de 6 ianuarie 1948, de Bobotează, preotul Radu Stanciu a anunţat pe cei ce se aflau în biserică la slujbă că guvernul a interzis să se mai facă sfinţirea apei cu fast, spunând că «astăzi aceştia ne-au luat boboteaza, iar mâine ne vor lua şi paştele»”. Nu este singurul moment în care se opune ideologiei de partid. Refuză să vorbească în biserică despre pericolul pe care îl reprezintă partidele istorice sau despre rolul nefast jucat de Iuliu Maniu, deşi comuniştii luaseră măsuri ca toţi preoţii să vor-

bească în biserici în acest sens pentru „lămurirea” poporului. Tot în semn de protest, refuză să vorbească despre însemnătatea Revoluţiei de la 1848, la sărbătorirea centenarului acesteia. O altă acuzaţie a fost aceea că a comunicat în biserică, imediat după publicarea legii reformei învăţământului, că „de acum înainte, în toate şcolile, în loc de *Tatăl nostru* se cântă un cântec rusesc”.

În urma delaţiunilor făcute de paracliserul de atunci, preotul Radu Stanciu a fost condamnat în 1949 de Tribunalul Brăila la cinci ani de închisoare pentru „atitudine ostilă regimului”. Inculpatul Radu Stanciu, deţinut în Penitenciarul Brăila, face recurs, iar Curtea de Apel Galaţi admite recursul şi casează sentinţa corecţională nr. 64/1949 a Tribunalului Judeţului Brăila, „declinând competenţa de a judeca acţiunea publică în favoarea Tribunalului Militar Galaţi”. Tribunalul Militar îl condamnă pe preotul Radu Stanciu la şase luni de închisoare corecţională şi patru mii de lei amendă pentru delictul de „răspândire de ştiri false”, dar, pentru că executase deja pedeapsa, a fost eliberat, fiind obligat să restituie suma de zece mii de lei care reprezenta cheltuielile de judecată.

Adevărat iubitor de Hristos şi luptător pentru construirea bisericii (a treia, pentru că prima se prăbuşeşte pe 12 ianuarie 1896, iar a doua este Paraclisul construit în 1896), preotul Radu Stanciu va suferi de pe urma regimului ateu, însă nu apucă să vadă cum, în 1964, biserica este dinamitată, potrivit planului diabolic de sistematizare a oraşului. Dumnezeu l-a ferit de priveliştea plină de durere a demolării în data de 6 aprilie 1964, chiar în Duminica a treia din Postul Mare, a Sfintei Cruci.

Într-o săptămână, monumentala biserică, a cărei piatră de temelie fusese pusă la 29 septembrie 1935 şi care beneficiase de sprijinul financiar şi material al mareşalului Ion Antonescu, a fost la pământ. Autorităţile au interzis până şi memoria acestui trist eveniment, căci nu există astăzi fotografii, iar cuvintele-mărturii pier, unul câte unul, odată cu oamenii care trec la cele veşnice.

Surse bibliografice

1. BOUNEGRU, Stanca, *Biserica Sfânta Parascheva din Brăila: monografie*, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galaţi, 2005.
2. www.procesulcomunismului.com/marturii/fonduri/ioanitoiu/ortodoxa/preoti_ortodocsi_9/preoti_ortodocsi_9.pdf.

Capitolul 1

Pe faleza Dunării se întâlnesc doi foşti colegi de şcoală generală. Între doctrina comunistă şi libertate. Retrospectiva unor evenimente-mărturii.

- Există trei posibilităţi: dacă nu ştii, te-nvăţăm, dacă nu poţi, te ajutăm, dacă nu vrei, te obligăm.

- Dar libertatea?

- Este cuprinsă aici. Acesta este catehismul libertăţii.

- Şi dacă există mai mult decât atât?

- Ce vrei să spui?

- Dacă există libertatea al cărei sens voi nu-l intuiţi, ceva care nu suportă definiţii, şabloane, ceva care vine din altă parte decât credeţi voi?

- Este imposibil. Sau...

- Sau ce?

- Sau libertatea nu există! Dar noi nu ne-nşelăm! Există şi e aşa cum am spus-o. E regretabil că unii n-o înţeleg aşa şi nici nu vor s-o înţeleagă. Uite, sunt sincer... Şi tu îmi pari suspect! Nu cumva crezi că există o altfel de libertate?

- Şi eu sunt sincer şi îţi spun că aşa cred. Există libertate, dar nu este cea de ca-

re vorbeşti tu. Însă cum să te fac să vezi această diferenţă între libertate şi doctrină?

- Eşti nebun! Nu-ţi dai seama că oricând poţi fi închis pentru aceste cuvinte?

- Ba da. Însă n-aş putea spune altceva decât adevărul. Iar adevărul e atât de limpede în inima mea, încât în el mă cuprind ca într-o oglindă.

Vasile Danciu se uită la fostul său coleg de clasă şi nu mai putu să scoată un cuvânt. Întoarse vigilent privirea de jur împrejur. Se aflau pe faleza Dunării. Erau ultimele zile din februarie 1955, iar iarna părea epuizată. Puţinii care ieşiseră la plimbare în după-amiaza aceea păreau statui plantate ici-colo. Întreg peisajul acela cenuşiu semăna cu un vas de laborator plin de lichid amniotic în care el înota, lovind în pereţi fără succes. Mai degrabă i se părea că Radu se află dincolo de pereţii de sticlă şi îl cheamă să iasă, să se nască, să fie. Dar nu se putea, iar asta îl apăsa dureros. Ce forţă în cuvintele lui Radu! Îl prinse ciuda. În generală, Radu fusese unul dintre cei mai liniştiţi copii. Nu avea treabă cu fetele, se înroşea când ceilalţi debitau prostii, un motălău, spre care colegele aruncau priviri şirete, căci nu era deloc urât. Nici nu înjura aşa cum o făceau cei-

lalţi băieţi. Foarte simţit. Şi din cauza asta era prost. Aşa spuneau şi gândeau toţi. Bagă-l pe Radu în poartă! Radu apăra cu înverşunare la meciurile de fotbal şi un timp îşi mai schimbau părerea. Tu trebuie să aperi cât mai multe şuturi! Şi Radu apăra. Îi plăcea să apere. Toţi credeau că se va face portar la vreo echipă din judeţ.

Însă, iată, Radu dăduse la seminar, ca să iasă vreun popă prost. Şi la seminar tot prost îi spuneau. Era prost, dar învăţa. Ceilalţi erau deştepţi, dar nu învăţau. Cum vine asta cu deşteptăciunea? Eşti deştept pentru că eşti deştept, aşa te-ai născut, atent la mişcările de suprafaţă şi la mersul lucrurilor. Oamenii te văd că eşti fâşneţ, că te mişti bine, apreciază că te descurci în lume, nu contează prin ce mijloace, cert este că răzbaţi în orice împrejurare, în orice domeniu, în orice context: potrivit, mai puţin potrivit, neprielnic. Rotiţele se învârtesc, mecanismele interioare capătă configuraţii inedite, şi descoperi în tine, cel deştept, mulţi de eu, o infinitate de eu. Ce de posibilităţi! În fiecare secundă poţi fi un alt eu, adaptat la situaţia care se cere. Şi eşti deştept. Apoi atât de repede se schimbă fiecare eu, că nu mai ştii, realmente nu mai ştii cine eşti tu cu adevărat, o horă

nebună, un carusel al groazei de a nu fi tu, cel adevărat. „Cine sunt eu?” - se întrebă aproape instantaneu Vasile Danciu.

- Şi mai cred, Vasile, că nimic, dar absolut nimic nu poate constrânge libertatea omului din afară. Totul se derulează înăuntru ca un film. Acţiune, suspans, pasiune. Noi suntem singurii ce putem condiţiona libertatea. Restul e decor.

Danciu privi în jos şi dădu cu piciorul într-o pietricică, urmărind-o să vadă cum se rostogoleşte până la capăt. Radu o urmări şi el atent.

- Vezi, continuă el, a fost nevoie de un impuls ca piatra să se mişte. Dar piatra e lipsită de viaţă, iar unde nu e viaţă nu poţi vorbi de libertate. Fiinţa din noi este liberă şi nu suportă un astfel de impuls. De fapt, nu-l recunoaşte. Orice doctrină este un şut aplicat umanităţii noastre, care şi-a pierdut viaţa, care s-a conceptualizat. Noi ne rostogolim şi avem impresia că dorim să parcurgem acel traseu din propria dorinţă, dar nu-i deloc aşa. Ne înşelăm. Dar cum poţi înţelege propria dezorientare, când tu nu exişti? Adică te uiţi, te mişti, mănânci, dormi, dar toate acestea le poate face şi un câine, de pildă. Noi, oamenii, suntem mai mult. Avem suflet şi sufletul este flacără în noi.

- Eşti patetic, Radule, îl întrerupse Danciu. Eu n-am zis că n-avem suflet. Om fi având. Cred doar că, în unele momente ale istoriei, libertatea se vede mai bine decât în altele. Iar acum trăim un astfel de moment, când putem vedea pe unde trebuie să păşim fără să avem neapărat nevoie de flacăra de care zici. Istoria, Radule, la care tu n-ai fost niciodată atent! Ţin minte că şi în generală lăsai să treacă pe lângă tine toate amănuntele istoriei, ca şi cum nu te-ar fi interesat.

- Nici acum nu mă interesează! zise Radu blajin. Şi ştii de ce?

- Spune!

- Pentru că în mine există o istorie aparte, un şir de evenimente atât de importante, încât ceea ce se întâmplă pentru ochii aceştia (îşi duse mâna efectiv la ochi) nu are aşa mare relevanţă.

Danciu tăcu a doua oară şi simţi iarăşi pereţii de sticlă ai uriaşului vas cu lichid amniotic pe care el îi pipăia, îi forţa prin lovituri repetate să se desfacă, să se spargă, pentru a ieşi să respire. Ce? Poate că tocmai libertatea aceea, a cărei adiere o simţea în cuvintele lui Radu, deşi nu era sigur. De ce era el sigur? De nimic. Cum aşa? Dar tot ceea ce învăţase în Academie,

tot ceea ce acumulase făcând practică pe lângă oameni cu experienţă, care aplicau principiile fericirii pământeşti pe care doar socialismul o făcea posibilă? Da. Nu credea el chiar tot, însă aşa era. Ce puteai face de unul singur? Erai pierdut. Închisorile pe care le vizitase alături de colegii săi în timpul orelor de practică gemeau de oameni ca Radu, care gândeau altfel, reprezentând astfel un pericol pentru regim. Ca şi cum i-ar fi intuit gândul, Radu continuă:

- Îmi dau seama perfect că ceea ce spun este raţiunea suficientă pentru a fi socotit indezirabil şi închis. Dar nu mă tem. Ar fi mârşav ca acum, când cei mai buni dintre noi zac în temniţă, noi să ne dezicem de ei şi să fugim pe traseele prestabilite ale unor cuvinte, idei.

- Uite, Radule, ce e. Cred că ar fi bine să nu-mi spui mai multe. Înţeleg într-o bună măsură punctul tău de vedere, dar nu-l accept. În miile de ore de practică am asistat la nenumărate interogatorii de noapte în care acuzaţii pledau în acelaşi mod în care o faci şi tu sau poate asemănător. Eu nu pot să gândesc aşa. Doar pentru că am fost colegi şi îţi port simpatie, nu te voi denunţa, deşi aceasta intră în atribuţia mea de om al legii şi al securităţii statului.

O vor face alţii, însă, dacă vei continua aşa. Mai mult, nedenunţându-te ca exponent al luptei împotriva revoluţiei socialiste, îmi asum riscul de a cădea eu însumi sub acuzaţia de ascundere a banditilor ca tine. Aşa sunteţi socotiţi. Eu ştiu că nu eşti bandit, dar...

- Vasile, fără curaj nu suntem oameni!

Danciu privea în jos, abătut. Ar fi putut privi spre Dunărea limpezită de gheţuri. Ce iarnă grea trecuse peste apele acelea vii! Un adevărat pod de gheaţă se formase, încât căruţele pline cu lemne treceau de pe un mal pe altul fără nicio teamă. Vedeai adevărate caravane, dar şi copii care se jucau cu schiuri şi patine improvizate. Oamenii călătoreau pe deasupra apelor, fără să le mai pese dacă înăuntru mai clipoceşte ceva. Senzaţia puternică era că fluviul îngheţase în întregime şi gerul care nu se potolea nicidecum îţi făcea impresia că nimic nu se va mai mişca, că nimic nu mai trăieşte. Iată că acum, de o săptămână şi ceva, apele se arătaseră iar, parcă mai frumoase ca niciodată. Era o adevărată plăcere să vii aici şi să priveşti, din aproape în aproape, cuprinzând val după val, oglindă cu oglindă, teritoriul acvatic al fluviului care se lăţea în această zonă cel mai mult.

Culoarul întins, mărginit de păduri, părea drumul unei vieţi, da, aşa era, sinuos pe alocuri, alteori aşezat, drept, pierzându-se în depărtare, unde ochii erau purtaţi de undele nostalgice.

Dar Danciu n-avea chef să privească fluviul. El abia mergea, de parcă se împovărase cu 20-30 de ani. Se gândea la Radu. Prostul clasei ajunsese să filosofeze în faţa lui. Nu-şi dădea aere, era adevărat, însă îl enerva ceva în cuvintele lui, curajul de care nu l-ar fi crezut în stare atât timp cât petrecuseră în generală. Dar timpul trecuse şi oamenii se schimbă. Sau poate că Radu nu s-a schimbat deloc, a fost tot timpul aşa, numai că el nu l-a cunoscut. Cu un prost nimeni nu vrea să stea de vorbă, să petreacă. Radu era singur. Colegii veneau pe la el să-i ceară o rezolvare de exerciţii, un comentariu, o carte, dar, în rest, găştile erau formate, iar Radu nu intra în calculele nimănui. E drept că nici nu îşi dorea asta.

Acum se întreba cum gândea Radu atunci. Nu avusese curiozitatea atunci, dar acum o avea. Atunci nimeni nu era interesat de planurile şi visurile lui Radu cel prost. Ca în poveste. Petrea Prostul. Aici era Radu prostu', căţeluşu' nostru! Numai că nu-i ziceau în faţă, dar era de la sine în-

ţeles. Radu tăcea şi respira adânc o lume pe care ei nu o înţelegeau. Nu participa la ironii şi bătaia de joc i se părea adevărată crimă. Cum poţi să ucizi un om? În mai multe feluri. Depinde de cinismul ucigaşului. Bătaia de joc este instrumentul de tortură al cinicului, iar el se situa la antipodul acestei atitudini. Organizaseră în clasă intrarea triumfală a armatei sovietice în Bucureşti. 23 august 1944. Trecuseră doi ani, iar ei, în frunte cu Danciu, erau sovieticii eliberatori şi fluturau steaguri, cântau ostăşeşte cântece de libertate, purtau tablouri cu tovarăşul Stalin. El, Radu, stătea deoparte şi privea fără zâmbet această defilare. Pauza dura suficient pentru ca armata sovietică să treacă. Unii trebuiau să aplaude şi o făceau asurzitor, cu un entuziasm care poate nu li se cerea. Spaţiu mic, îngrămădeală mare, toţi voiau în faţă. Nefiind loc, unul, Voinea, care fusese împins în spate, s-a îmbufnat, şi-a întrerupt baterea din palme şi s-a aşezat în fundul clasei. Gestul a fost imediat reperat. Unii dintre copii, intrând adânc în pielea personajelor, au denunţat comportamentul colegului şi armata sovietică şi-a întrerupt defilarea. Un asemenea element trebuia pedepsit. Cum?

Danciu îşi aducea aminte, de ce tocmai acum?, cum, cu un gest teatral, a luat steagul şi a împuns pieptul vinovatului, strigându-i sălbatic: „Banditule!”. Atât. Colegii au aplaudat aşa cum se aplaudă la teatru după o replică de mare efect. Cuvântul acela avea să devină stigmatul lui Voinea pentru mult timp, poate pentru întreaga viaţă. Cuvântul care ucide. De atunci înainte, pentru toţi, în afară de Radu, Voinea era banditul. Chiar şi fetele îi spuneau aşa, iar profesorii, uşor-uşor, învăţaseră şi ei să-l strige la catalog Banditul. Cel mai mare haz se făcea atunci când intrau în colimatorul colegilor Radu şi Voinea: Prostul şi Banditul. Voinea se retrăgea în spatele clasei şi plângea. Lui Radu i se ivea un zâmbet tâmp pe figură ca şi cum ar fi râs şi el cu ei de el însuşi. Îi părea rău pentru Voinea. Se vedea asta din faptul că se ducea la el, îl consola. Voinea nu voia compasiune de la prostul clasei, aşa că, într-o zi, exasperat de a fi văzut împreună cu Radu, i-a strigat: „Prostule! Tu eşti prostul clasei, iar eu n-am nevoie să-i fie unui prost milă de mine. Pleacă!”. Clasa a încremenit. Era multă ură în cuvintele acelea şi Radu nu le merita, chiar dacă era prost. Radu a înţeles ceva atunci: că trebuie să meargă singur

înainte, ferindu-se de astfel de cuvinte care ucid. „Voinea, pentru mine n-ai fost şi nu vei fi niciodată un bandit, să ştii!”. Voinea s-a gândit mult la cuvintele lui Radu, dar timpul s-a grăbit şi nu a mai avut când să-şi ceară iertare de la el. Radu plecase la seminar, el se înscrisese la o şcoală profesională, apoi Radu plecase la facultate, iar Voinea se angajase la Combinatul de celuloză şi hârtie.

- Radule, ştii una? Eu am ales să fac ceva în viaţă. Eu..., făcu o pauză fâstâcindu-se, eu nu vreau să fiu...

- Prost.

- Mă ierţi că spun astfel, dar aşa e. Tu te-ai obişnuit cu asta. Aşa eşti tu. Îţi place să fii aşa. Aşa ai ales. Eu nu pot... Eu simt în mine o poftă teribilă de a mă descurca chiar într-o lume aşa de întoarsă pe dos cum e asta. Nu pot să te înţeleg. Şi nici nu vreau. Adică, eu pot să gândesc într-un fel şi totuşi să nu mă afişez cu gândirea mea. Eu pot spune cu totul altceva. Eu pot fi altul la serviciu şi altul acasă. De ce trebuie să spunem numaidecât ce gândim?

- Într-o zi va trebui să alegi, Vasile.

- Ce să aleg? Am ales deja.

- Cine eşti tu.

- Cine sunt eu?!

- Da. Cine eşti tu dintre atâtea roluri pe care le joci. Într-un anumit moment din viaţa ta va trebui să spui limpede care este alegerea ta şi atunci va fi greu. Chiar foarte greu.

- De ce spui asta? Omul este o fiinţă care se adaptează uşor la mediu. Am observat lucrul ăsta la foarte mulţi oameni. Poate că tu, într-adevăr, eşti o excepţie. Aşa ai fost de când te ştiu. Doar că...

- Doar că ce?

- Doar că pari a avea o forţă în cuvinte care nu mi-e aşa clară.

- Nu am nimic de la mine. Ceea ce am e dincolo de mine. De aceea nici nu mă tem că mi-ar putea fi luat. Dar tu ai de ce să te temi!

- De ce?

- Poţi uita definitiv drumul înapoi.

- Înapoi?

- Da. Înapoi. Înapoi la tine însuţi. Cine eşti tu cu adevărat? Care dintre personajele tale? Vezi? Într-o zi va trebui să alegi şi nu vei şti ce să alegi, pentru că nu mai ai îndemânarea şi siguranţa de a fi tu însuţi. Prin jongleriile acestea se pierde identitatea, Vasile. Unii trăiesc o viaţă întreagă cu iluzia că sunt ei înşişi, că oricând se pot dezbrăca de efectele bufonului, dar nu-i

aşa deloc. Se pierde sufletul. Neexersând mult timp, uiţi că eşti. Fiinţa adevărată şi liberă presupune exerciţiul zilnic, clipă de clipă, neîncetat. Un moment scurt dacă ai ales să nu mai fii tu însuţi este ca o plagă ce roade din conştiinţa ta. Un cunoscut poet francez spunea ca tine: „Je est un autre!". Crezi că merită? Este un risc greu de cuantificat. Eu am ales. Oriunde mă aflu, aleg să fiu eu însumi. E cel mai simplu.

- Îţi dai seama ce spui? O enormitate. Ce te faci cu partidul, cu securitatea, cu lumea care pândeşte de peste tot ca să informeze?

- Asta nu e o problemă. De fapt, aici e cursa. Eu văd lucrurile invers.

- Cum invers?

- Ce mă fac cu mine? Cum voi mai ieşi la lumină dacă mă voi ascunde de mine însumi? Eu nu mă tem de ei. Ei nu îmi pot face nimic.

- Nimic, spui! De ce crezi asta? Dar atâtea torturi la care eu însumi am fost martor, atâtea bătăi şi crime, astea le numeşti nimic?

Danciu spuse toate cuvintele acestea şoptit şi îndârjit. Nu era nimeni prin preajmă, dar aşa fusese educat: peste tot există urechi. Suntem supravegheaţi. Cineva are

grijă de noi cum să gândim, cum să muncim, cum să simţim, cum să reacţionăm, cum să...

- De nimic nu mă tem decât de mine însumi, răspunse Radu. Vasile, eu nu pot, mă înţelegi, nu pot să stau şi să privesc nedreptatea şi să zic că e dreptate. Şi, cu toate astea, de nimic nu mă tem mai mult ca de mine însumi. Eu am pornit pe o cale şi nu mă mai întorc, indiferent ce se va întâmpla cu mine.

- Dar poate vei avea o familie... Tot aşa vei gândi? Soţia, copiii, te vor înţelege?

- Trebuie să înţeleagă. Altfel n-am putea fi împreună de la bun început.

- Eşti un fenomen rar, Radule!

- Nu. Cum poţi să spui asta, când temniţele sunt pline de oameni mari, de inimi vii care au ales să pătimească pentru adevăr, libertate, frumos?

- Ce înseamnă toate astea, Radule? Sunt preţuri ieftine. Ani frumoşi risipiţi în puşcărie. Idealurile sunt himere, trupuri iluzorii ale unei lumi ce nu există.

- Te înşeli, îţi spun. Există ideal viu, dar pentru asta trebuie să alegi între a te ucide lent şi sigur pe tine însuţi din proprie voinţă, aşa încât chipul desfigurat şi imposibil de reconstituit să nu-ţi mai ofere

certitudinea identităţii sau a fi tu însuţi neîncetat, dar pentru asta e un preţ mare.

- Care?

- Suferinţa.

- Dă-o dracului de suferinţă! Hai mai bine să petrecem! Uite, te invit la un pahar de vin. Ce zici?

- Nu pot, Vasile. Crede-mă că nu pot. Îmi vine să plâng pentru mine că sunt aşa de prost că nu te pot face să pricepi nimic din ce simt eu. Dacă aş trăi deplin, aş putea să schimb măcar ceva în tine, dar aşa, e clar: din viaţa mea nu iese nicio lumină care să te îndrume spre lumea pe care o înţeleg eu.

Radu îşi puse mâinile la ochi şi plânse. Danciu era înmărmurit. Băiatul ăsta chiar trăia cu toată fiinţa lui cuvintele pe care le spunea. Îi venea să fugă. Lacrimile lui Radu deşteptau în el nişte imagini cutremurătoare, pe care le îngropase în adâncul sufletului, acolo unde zicea el că este cimitirul gândurilor, a pornirilor nepotrivite, a sentimentelor neadecvate. „Drace! E o prostie!”

- Radule, eu plec!

Vasile se întoarse, făcu cinci paşi, se opri şi-i strigă lui Radu:

- Şi sper să nu ne mai vedem niciodată!

Capitolul 2

Radu cel prost pentru oameni, dar atât de iubit de Dumnezeu Cel ce îi mângâie în taina inimii pe cei prigoniţi pentru Adevăr. De ce se dărâmă bisericile?

Danciu se depărtă grăbit, iar Radu îl urmări până când ajunse la treptele lungi care dădeau în Silistrei. Acolo Danciu făcu dreapta şi ieşi din câmpul său vizual. Poate că fusese prea lipsit de delicateţe şi asta îl supărase pe fostul său coleg. Dar cum poţi fi delicat în astfel de probleme de viaţă şi de moarte fără să cedezi? A fi delicat înseamnă a face un compromis, a accepta că libertatea este câte puţin din toate, un mozaic de comportamente. Şi nu era aşa. Despre el putea să spună în continuare că era prost, nu-i păsa, dar a spune că o doctrină politică reprezintă libertatea întrecea orice măsură. Poţi gândi că există o lume încorsetată în convenţii, că omul este condiţionat în cadrul unei societăţi, că apar o serie de dependenţe, determinări ce limitează orizontul aşteptărilor umane, iar revoltele sociale, culturale etc., apar tocmai pe fundalul acesta cenuşiu ce retează posibilitatea libertăţii, reducând pe om la auto-

matisme. Chiar şi atunci observi că unele revolte sunt sterile, că evoluţia este consecutivitatea unor forme fără fond. Poţi lupta pentru libertate fără principiul libertăţii? Este un paradox pe care mulţi nu-l percep şi astfel analizează istoria lumii în secvenţe ce par că ţin de arbitrar, iar nu de pronia divină.

Omul vede cum o formă îşi epuizează substanţa şi luptă pentru a o înlocui. Nu-i deloc simplu să trudeşti la substituţia aceasta. Este chiar un travaliu imens. Lupţi cu inerţia unor forme perimate, cu încremenirea într-o mentalitate învechită. Omul vrea ceva nou, fiindcă îşi dă seama de caducitatea unor idei, a unor exprimări sau a unor instituţii care le girează pe acestea. Şi ce face? Se revoltă. Refuză veşmântul uzat al unei epoci şi caută să creeze o îmbrăcăminte care să i se potrivească felului său actual de a fi. Reuşeşte? Sigur că reuşeşte, în măsura în care îşi propune. Şi astfel se schimbă decorul unei lumi. Bine, asta e varianta rezumată. Inevitabil, o mutaţie a valorilor implică o infinitate de detalii, conexiuni, procese, care te-ar ului dacă le-ai analiza în complexitatea lor. Dar nu este întotdeauna necesar să parcurgi toate detaliile pentru a pune în evidenţă o

schimbare de paradigmă. Este de ajuns, de pildă, să urmăreşti liniile generale şi schema va ieşi singură la suprafaţă.

Pe Radu îl interesau toate aceste detalii. El studiase atent cum se petrec mutaţiile valorice ale societăţilor, cum se perindă formele în toată splendoarea şi apoi decăderea lor. Ce putea să zică decât că istoria lumii se putea reduce la istoria formelor! Omul avea nevoie de forme noi, dar era mereu nemulţumit. O formă dispărea, alta apărea, într-o succesiune despre care ar fi zis că-i absurdă, dacă ar fi fost să o catalogheze. De ce absurdă? Pentru că nu exista nicio stabilitate, totul era relativ, se mişca atât de repede, încât orice istorie ai fi citit, la sfârşit rămâneai cuprins de o nostalgie incurabilă. Ce se întâmpla? Balzac avea dreptate. De fapt, titlul cărţii sale. Radu începuse în ultima vreme să vadă că *Strălucirea şi decăderea curtezanelor*, romanul faimos, este un pandant la istoria întregii omeniri. Formele, aceste curtezane, îşi afişau graţiile, apoi se stafideau şi erau casate. Care forme? Formele gândirii omeneşti, ideile cu care omul a cochetat din cele mai vechi timpuri până azi, sistemele de gândire din care s-au nutrit sistemele sociale, politice, culturale, ideologiile,

doctrinele de variate categorii. Toate acestea veneau de undeva şi piereau în neant. Sau mecanismele acestea erau atât de bine reglate, încât rotirile erau insesizabile pentru ochiul neînvăţat?

Nu ştia. Cert era că rulajul mentalitar era derizoriu în ultimă fază, adică o mască era aruncată de pe ochi şi înlocuită cu alta, într-un joc perpetuu al ascunderii adevărului. Oamenii nu erau sinceri faţă de ei înşişi, asta era. Dacă omul ar fi acceptat să vadă că există adevăr, atunci totul s-ar fi rezolvat simplu şi elegant, dar câtă vreme minciuna are partizani, formele se vor succeda aşa cum se întâmplă cu un *perpetuum mobile*. Se declanşează de la sine întregul sistem. Omul nu poate trăi fără adevăr şi, de multe ori, adevărul îi este mestecat de intermediari ideologici, fără ca el să înţeleagă trauma pe care o suferă. Ori din indolenţă, ori din neputinţă, ori din teamă, o jumătate de adevăr este primit ca adevăr deplin. Sau poate că mulţi nici nu cred în adevăr deplin. Există adevăr absolut?

Ce chestie! De la libertate la istorie şi de la istorie la adevăr. Toate acestea se legau într-un mod organic, în sensul că nu puteai avea decât o viziune de ansamblu în care intrau toate aceste date. Pentru el era simplu,

fiindcă nu le interpreta după manuale, adică secvenţial, contextual: există un progres în cunoaşterea adevărului şi, iată, acum trăim într-o epocă în care s-a atins apogeul ştiinţei. Nimic mai fals! Manualele nu mai spuneau de multă vreme nimic. Pustiu, pustiu. Şcoala era o adevărată cursă ideologică. Cine ajungea în vârf era recrutat în structurile partidului comunist. Avusese colegi de clasă care învăţau pentru notă şi situaţia lor şcolară era o bună recomandare pentru dobândirea unui carnet de membru de partid. Premianţii erau vânaţi şi ei cădeau lesne în plasa activiştilor, politrucilor şi a pedagogilor de şcoală nouă, care mişunau peste tot, căutând noi resurse pentru lupta de clasă. Poporul trebuia scăpat de duşmani, de contrarevoluţionari, iar ei, tinerii cu carte, constituiau viitorul luminos al unei revoluţii pline de speranţă pentru toată planeta. Ce păcat că planeta nu înţelegea aceste binefaceri!

Radu era considerat prost. Ce să faci cu proştii? Viitorul se construia cu deştepţi, cu oameni descurcăreţi, partidul avea nevoie de destupaţi, nu de tolomaci. Aşa a absolvit seminarul, aşa şi facultatea. Era numai bun de popă. Un popă prost era o treabă bună acum, când partidul îi avea

pe toţi deştepţii de partea sa. Nimeni nu l-a împiedicat să aleagă această cale, un drum falimentar într-o epocă a descoperirilor ştiinţifice care negau cu totul existenţa unui Creator.

Ce a existat? O explozie uriaşă. Big Bang. Dintr-o nebuloasă s-a desprins lumea noastră şi, în decursul a milioane, bilioane sau trilioane de ani, s-a definit specia umană. Din maimuţă? Dar din ce altceva? Parcă exista acum posibilitatea alegerii. Pe evoluţionism se fundamentau toate ştiinţele. De la o gândire primitivă, omul a pornit cu paşi repezi şi a cucerit cele mai înalte culmi ale umanităţii sale. Atât? Umanitate? Da. Şi e simplu, pentru că, în afară de om, nu mai e altceva important în univers. Pur şi simplu nu mai e. Toate cărţile o spun. Istoria o dovedeşte. Dar ceea ce se spunea înainte? Dar credinţa înaintaşilor noştri? Oare aşa de înapoiaţi să fi fost? Da. Erau primitivi, barbari în absoluta accepţie a termenului. Dumnezeu nu există. Dumnezeu a murit aşa de demult, încât s-au scris tot felul de mituri pe tema existenţei Sale, dar nimic nu e clar. Aşa cum sunt poveştile. Oricine citeşte cască, se plictiseşte şi adoarme. Religia este opiul popoarelor. Făcătura popilor care au

vrut să pună mâna pe putere şi, ajutaţi de învăţătura pe care o aveau, au exploatat masele fără milă, ducându-le la îndobitocire. Astăzi masele sunt libere. Ele pot alege un mod de viaţă derogat de dogmatismul la care le-a supus atâta timp creştinismul, iar acest lucru este posibil numai datorită socialismului comunist, care este apogeul năzuinţelor din toate timpurile. Acum trăim progresul efectiv, în timp ce ieri visam la el. Iată că visul a devenit realitate şi oamenii se bucură. Pretutindeni vezi numai zâmbete: în ziare, la televizor, pe stradă. Toţi oamenii au serviciu şi lucrează în trei schimburi, în uzine, pentru prosperitatea patriei comuniste. Sunt consultaţi în diferitele probleme care apar în procesul industrializării şi al colectivizării şi sălile pline aplaudă frenetic. Un succes colosal al unei politici numai şi numai în favoarea poporului muncitor, în favoarea unei lumi care prin muncă se defineşte pe sine, o istorie nouă care a început, în fond adevărata istorie, şi care nu se va încheia niciodată, pentru că aceasta e fericirea.

Seminarul pe care-l făcuse funcţiona pe aceleaşi principii ideologizante. Forţa cu care aparatul represiv al regimului comunist îşi făcea treaba golise scena de ve-

chea trupă de actori şi adusese nişte circari care mimau competenţa, dar care în fond o batjocoreau prin ridicolul justificărilor ateiste pe care le tot învârteau pe degete ca adevăraţi prestidigitatori. Clădirea seminarului era un loc al groazei, în care căpcăuni nevăzuţi îţi ascultau cuvintele, şoaptele, poate şi gândurile, iar a doua zi dispăreai şi nimeni nu mai întreba de tine. Unde erau duşi aceşti elevi? La Târgşor, se şoptea. Închisorile erau înspăimântătoare, aşa se auzea. Bătaie, bătaie, bătaie, până spui şi ţâţa la care ai supt. Dar profesorii? Ei ce ziceau? Asta era, că nu ziceau nimic. Cu feţe pământii, veneau la ore şi le vorbeau sec şi repede, temându-se parcă de întrebări, de imprevizibilul unor gânduri. Cine ştie ce-i putea trece prin cap vreunui seminarist prost să întrebe, şi gata interogatoriul în beciurile securităţii! Şi iată că într-o zi seminaristul prost întrebă:

- De ce se dărâmă bisericile?

O tăcere apăsătoare se aşeză peste întreaga clasă. Părintele director simţi că a fost lovit în moalele capului şi că lumea întreagă s-a înţepenit într-un loc din care nu mai e chip să iasă. Bâlbâi câteva cuvinte fără noimă, se scuză şi ieşi. Se duse la toaletă, unde aruncă cu apă pe faţă şi se în-

toarse în clasă, unde continuă lecţia de istorie a BOR, arătând cât de importantă a fost ivirea socialismului în viaţa Bisericii. Statul şi Biserica trebuie să fie împreună la bine şi la rău. Unul o sprijină pe cealaltă, iar Biserica ajută Statul. Ca la un om: povara apasă pe ambii umeri. Biserica a cunoscut o nouă etapă în evoluţia ei (Şi aici tot de evoluţie venea vorba!), iar stadiul actual al vieţii bisericeşti din RPR este satisfăcător. Bisericile sunt înfloritoare, slujitorii îşi fac datoria faţă de Stat şi Biserică, dar unii nu înţeleg că există anumite situaţii în care ori Statul, ori Biserica trebuie să cedeze. Şi mai bine să cedeze Biserica, fiindcă prin aceasta dă lumii întregi o dovadă de dialog. Dialogul înseamnă ca părţile să nu fie inflexibile. Ei bine, asta era! Biserica este flexibilă în raport cu Statul şi bine face, pentru că altfel n-ar proceda după spusele Scripturii: „Supuneţi-vă înaltelor stăpâniri!”. Sunt locuri, evident, în care bisericile n-au ce căuta, dar sunt acolo datorită proiectului vreunui neavenit şi Statul este în drept să corecteze această eroare. Biserica trebuie să stea la locul ei, locuri adecvate, dacă vrea să fie biserică, iar dacă nu, să se dărâme, nu-i nimic rău în asta, este o pedagogie folositoare tuturor,

în sensul că, de acum înainte, vom fi atenţi unde construim biserici. Unde? Acolo unde Biserica şi Statul hotărăsc. Nu este corect aşa? Până acum Biserica hotăra de capul ei, dar a venit vremea să găsească bun sfătuitor în Stat. Oamenii nu înţeleg şi nici nu cercetează. Judecă numaidecât. Nu-i bine! Să cerceteze, să vadă toate aspectele unei astfel de conlucrări rodnice şi abia apoi să delibereze.

Radu era scârbit de răspunsul acesta atât de amestecat. Privi în ochii părintelui director, iar acela, enervat, deschise catalogul şi strigă:

- S.! Ce-am avut de pregătit pentru astăzi?

Radu continuă să-l privească atent pe acel om care sărise imediat la cuţit şi-l provoca la luptă. Apoi dacă voia luptă, să înceapă lupta dreaptă, că-i mai sfântă!

- Raportul dintre Stat şi Biserica Ortodoxă în perioada actuală.

- Spune!

- Biserica Ortodoxă este aceeaşi în toate timpurile şi în toate epocile. Ea nu suferă modificări după cum bat vânturile diferitelor doctrine politice. Vreau să spun că Biserica nu a fost ceva în perioada regalităţii, iar în comunism devine altceva. Ar fi

o eroare cruntă să credem astfel de vorbe fără adevăr.

Părintele director avea o privire rece ca de mort. Colegii auzeau nişte lucruri pe care nu le mai auziseră de la niciun profesor. De unde le ştia Radu? Cum de le expunea aşa de sigur, de parcă ar fi citit dintr-o carte?

- Aşa cum Hristos este acelaşi, iar Hristos este capul Bisericii, aşa şi Biserica nu poate fi decât Una. Biserica nu suferă determinări. Ea este chemată la slujire necondiţionată, iar Statul reprezintă o condiţionare. Cum am putea crede că Biserica poate rămâne fără pată sau zbârcitură ori altceva de acest fel, dacă îşi declină deplina responsabilitate în favoarea Statului? Păi una-i una, alta-i alta. Statul trebuie să aibă grijă de viaţa materială a oamenilor, ăsta e rostul său, pe când Biserica trebuie să aibă grijă de suflete. Aşa se poate justifica exemplul cu cei doi umeri. Altfel, nicidecum. Servilismul nu este atitudinea potrivită. Atitudinea potrivită este lupta, iar pentru luptă e nevoie de curaj. „Ce este da, da, ce este nu, nu."

Întreaga clasă l-a aplaudat. Prostul de seminarist fusese singurul capabil să spună lucruri ce trebuiau predate de la catedra aceea, dar care nu erau. Clasa s-a împărţit

în două: unii îl susţineau pe Radu, alţii pe părintele director. De unde ştia Radu toate astea? Apoi a lipsit o săptămână de la şcoală. Au venit doi inşi îmbrăcaţi bine şi l-au dus într-o clădire cu multe birouri, au închis uşa antifonată şi, fără să-i pună multe întrebări, l-au bătut vreo câteva zile la rând, să-i iasă din cap gândurile astea de seminarist prost. Buşit de pereţi şi de podea, cu sânge peste tot, s-a străduit să rămână în picioare, dar nu se putea. De fiecare dată când încerca să se ridice, cădea ca un buştean. Securiştii râdeau de el:

- Sus, prostănacule! Am înţeles că tu eşti prostul seminarului. Păi, tocmai un prost ca tine s-a găsit să vină aici? Ai noroc că eşti prost, altfel te lua dracu' şi te duceam la iad! Ha! Există rai şi iad?

- Există!

- Bă, tu nu eşti prost!

- Se face că e! zise altul. Uite, aşa a prostit el pe toată lumea.

- Tu vrei să zici că noi suntem proşti, nu-i aşa?

- Aşa-i! Ne face proşti fără să scoată un cuvânt, tu nu vezi?

- Bă, prostu' proştilor, o să vezi tu prostie ce-o să-ţi scoatem din bolovanul ăla de cap. Eşti tare-n gură, ă?

Şi bătaia începea din nou. Sleit de puteri, Radu rămânea singur şi abia mai simţea gândurile risipite în toate părţile. Se aduna greu, după câteva ore. Atunci îşi estima puterea de a rezista bătăilor şi se ruga. „Rugăciunea!” îi spusese duhovnicul. „Cine se roagă luptă.” „Doamne, apără-mă pe mine, prostul, şi nu mă lăsa! Doamne, ajută-mă pe mine, prostul, nu mă părăsi!” Şi când se ruga tot prost îşi spunea. Se credea prost? Da, se credea. Ştia că aşa e şi voia să fie. Doar Domnul putea lumina un prost ca el. Şi Sfinţii Trei Ierarhi la care se ruga des, ca unor adevăraţi părinţi. Îi simţea atât de aproape de parcă îi vorbeau tot timpul. Cât de mult îi iubea! Luptătorii pentru Adevăr!

După o săptămână încheiată, apăru la şcoală slăbit, ca după o boală severă care-i măcinase trupul. Ochii îi ardeau. Colegii credeau că încă nu se vindecase. Părintele director însuşi i-a recomandat odihnă, sfătuindu-l să mai stea o săptămână acasă şi să se refacă, deşi nici măcar nu-l întrebase de ce suferise sau să-i ceară cel puţin adeverinţa medicală pentru motivarea absenţelor.

Apoi totul reveni la normal, cu lecţii anoste şi cuvinte goale, atât de goale, încât te înspăimântau. Mai bine tăcea. În timpul orelor îşi amintea sau încerca să-şi amin-

tească de personajul lui Dickens, Copperfield. Ce asemănătoare era situaţia! Mama micuţului David se recăsătorise, după moartea soţului, cu un om crud, rece şi lipsit de iubire faţă de el, copilul: Mr. Murdstone. Adică, iată, în ţară sosise un regim care domina prin ameninţări şi teroare. Un dialog cu acest tată vitreg? Imposibil. Ultima întâlnire se soldase cu recluziunea sa pe durata unei săptămâni întregi în bibliotecă. Exact cât durase şi episodul de la securitate. O săptămână întreagă, David, în vârstă de nouă ani, fusese pedepsit pentru că îndrăznise să muşte mâna tatălui vitreg. Şi el, Radu cel prost, muşcase mâna ideologic întinsă a epocii în care trăia şi care acţiona sub impulsul doctrinar al unor oameni străini de viaţa spirituală a poporului român, străini de Biserică şi de Dumnezeu. Acum trebuia pedepsit şi aşa se şi întâmplase. Dar, în biroul acela special, Radu învăţase un lucru de o însemnătate covârşitoare: nu există putere mai mare decât cea a lui Hristos. Era jos şi, totuşi, ei, bătăuşii profesionişti, îl considerau învingător. Prost şi, totuşi, mai sus decât ei. Loveau în el ca într-un sac, nemulţumiţi că le scapă ceva. Ce? Ce vedeau ei pe faţa lui de-i întărâta atâta? Nu erau mulţumiţi că-l numeau

prost, simţeau că nu este, se autopersiflau şi doreau să se răzbune. Cu cât se răzbunau, cu atât se umileau. Un tânăr de 18 ani care, în loc să se aşeze în societatea valorilor comuniste, să-şi găsească un loc, încerca să meargă pe un drum greşit. Trebuia îndreptat! Trebuia îndrumat! De asta erau ei toţi în acele momente lângă el! Dar ce să faci cu prostu', dacă nu-l duce mintea! David citise. Citise abundent, iar personajele îl ajutau, le simţea aproape, se sfătuia cu ele. Într-o săptămână, Copperfield deveni responsabil, matur, echilibrat. Cu el se petrecuse aidoma. Fiecare noapte era un prilej de cercetare lăuntrică. Îşi pusese toate întrebările din lume şi aflase răspunsuri minunate. De parcă tot ciclul firesc al şcolii se comprimase într-un curs intensiv de o săptămână. Învăţa. Bătaie, iertare, rugăciune. Sânge, mărturisire, adevăr. Spre ce se îndrepta? Nu ştia. Spre Adevăr, spre cuvinte pline.

Părintele director nu mai cutezase să-l privească în ochi după această întâmplare. Privirea lui senină, ochii albaştri, puţin adânciţi, arătând paloarea orelor de lectură, figura de student rus din secolul al XIX-lea, în căutarea unui punct pentru a răsturna tot universul, intimida prin ceva

necunoscut atât colegilor, cât şi profesorilor. Flacăra aceea nu era de la boală şi nu se stinsese chiar dacă Radu stătuse acasă. Se întorsese în oraşul cu salcâmi. Avea să treacă timpul şi flacăra vie a ochilor să ardă în tăcere. Nimeni nu îndrăznea să privească în ochii lui mult timp. În schimb, preferau să-l privească în momentele lui de reverie. Se înălţase şi era subţiratic, gata să se frângă. Trăsăturile fine ale feţei sugerau o luptă interioară aprigă, un strigăt neauzit de război care înfricoşa, apoi se strecura în inimile lor şi îi umplea de curaj. În ochii lui era o taină, o taină adâncă, pe care n-o văzuseră până atunci. Se accentua.

Radu simţea în sine un elan care mătura tot în calea sa. Dorinţa de a fi. Voia să existe. Îi repugnau cadavrele mişcătoare. Voia viaţă. Asta ceruse de la Dumnezeu, viaţă, ca având viaţă să poată fi viu şi să-i înveţe şi pe ceilalţi să fie vii. Cum poţi vorbi cuiva de viaţă, mort fiind? Colegii nu-i mai spuneau prost, dar îl abandonaseră undeva în spatele clasei. Citea ceva, privea fix într-un loc, scria mult pe foi pe care apoi le împacheta cu linişte şi le punea în buzunarul de la piept. Nimeni nu-l deranja. Oricum, era un tip ciudat. Îl stimau, ce-i drept, după ce-l auziseră vorbind, niciodată

nu mai vorbise atât de mult, iar atunci o făcuse coerent, logic şi cu o certitudine ce le reverbera şi acum în conştiinţă.

Viaţa de student nu a fost mai uşoară. Rar găseai pe câte un profesor care să spună cuvinte vii. Le spunea un timp, studenţii se adunau, apoi dispărea şi nu mai auzeai de el. Dacă întrebai, ori nu ţi se răspundea, ori se făcea o pauză şi se continua o discuţie fără sens. Cursurile îl dezamăgeau. Oamenii aceia stăteau la catedră şi vorbeau vorbe. Se uita în jur. Ce înţelegeau ceilalţi? Aveau privirile aţintite către profesor. Câte cuvinte! Unde era viaţa? Nu poţi înţelege elementara lecţie a nobleţei? „E uşor a scrie versuri când nimic nu ai a spune.” Din nefericire, nu se puteau opri. Continuau să întindă derizoria plasă de cuvinte în care cei mai mulţi se aruncau sfârşiţi, ajunşi la capătul puterilor. Dar ce gândea fiecare dintre ei, de asta nu se interesa nimeni? Nimeni? Nu avea cine. Cei care se interesaseră înfundau acum puşcăriile. Duhovnicul său fusese luat noaptea şi dus Dumnezeu ştie unde. Iar el pierdea timpul printr-un Bucureşti cenuşiu. Bibliotecile fuseseră triate. În ele găseai literatură marxistă, istorie care nu era istorie, producţiile recente ale realismului socialist.

Vânare de vânt. Utopia socialistă focalizată din varii unghiuri. Se plictisea şi pleca spre Herăstrău unde, aşezat pe o bancă, citea *Regele Lear*. A câta oară parcurgea această tragedie shakespeariană? Îi plăcea nespus. Regele o subestimase pe fiica sa cea mică, Cordelia. Împărţise regatul celor două fete, Goneril şi Regan, iar pe Cordelia o lipseşte de zestre. Şi tocmai ea... Ah, cât de rău avea să-i pară regelui! Cât de rău! Era o scenă memorabilă cu Lear şi Cordelia prizonieri: „Tu-mi vei cere/ Să te blagoslovesc, şi eu-n genunchi/ Te voi ruga fierbinte să mă ierţi./ Şi vom cânta şi lungi poveşti ne-om spune/ Din vremea de demult; ce-o să mai râdem/ Privind cum joacă-n aer fluturaşii!" Pe Cordelia o înţelegea perfect, de parcă vedea în ea însăşi sufletul său. De fapt, prin personajul acesta se înţelegea perfect pe sine. Dialoga cu el şi tot ce nu înţelegea o întreba pe ea, iar ea îi răspundea. Lectură după lectură. Radu cel prost. Cordelia.

Dar acum nu mai avea ce o întreba. După săptămâna aceea petrecută în biroul securităţii, i se dezlegaseră toate tainele inimii şi vedea clar ce trebuia să facă, care-i era sensul existenţei. Atunci de ce mai citea? Dintr-un alt motiv. Bufonul. Măscări-

ciul curţii regale. Îi admira partitura, deşi n-ar fi putut s-o joace niciodată. Şi cum ar fi putut Cordelia să fie bufon? Cordelia este unică, iar unicitatea ei este definiţia existenţei aşa cum o vedea el. Bunătatea. Ah, dar bunătatea pierde! Regele intră pe scenă purtând-o în braţe pe Cordelia sa moartă. Aici Radu plângea. Se revolta. De ce să moară? îşi spunea, ridicându-se de pe bancă. Oamenii se fereau, văzându-l cum face gestul acela brusc. Îl vedeau adâncit în gânduri şi-l căinau. „Păcat că-i tânăr, sărmanu'!" Blestemau în gând socialismul şi partidul, pe tovarăşu' Dej, pe Ana Pauker, pe Vasile Luca, pe dr. Petru Groza şi pe alţii, lista era lungă, apoi se pierdeau în detaliile serbede ale zilei.

Aşa stătea şi acum, ca şi în Herăstrău, tot pe o bancă. Numai că, de data asta, privind spre valurile reci ale Dunării. Scosese cartea de la piept, citise, apoi tresărise şi se ridicase arcuit de pe bancă, iar oamenii îl ocoliră ca pe un nebun. Acum oamenii înnebuneau de tineri. Se auzise că sosise în oraş un medic nou şi foarte bine pregătit în a trata orice boală a nervilor. Păi, acolo se putea duce şi tânărul acesta care stătea cu cartea în mână şi privea în gol.

Radu se gândea la Danciu. Era el bufonul? Nu. El era un instrument al partidului, o cange pregătită ani întregi pentru vânat.

Capitolul 3

Despre curaj şi despre cum studentul Radu S. predă un adevărat curs de teologie în amfiteatrul facultăţii într-un timp în care marii profesori zăceau în închisori, garantând cu sângele şi cu viaţa lor fiecare cuvânt.

În săptămâna aceea de vacanţă, ultima vacanţă înainte de a lua o decizie importantă pentru viaţa sa, pentru mântuirea sa, Radu simţea lipsa duhovnicului. Unde să se ducă? Cu cine să vorbească? Ar mai fi vrut încă o dată să stea sub patrafirul duhovnicului înainte de a hotărî dacă să intre în mănăstire sau să se căsătorească şi să slujească Bisericii ca preot de mir. Firea sa interiorizată, poezia iubirii de Dumnezeu, care se cosea în tăcere pe pânza curată a inimii sale, îl îndemnau să se retragă la un schit de prin Moldova.

Plecă la Bucureşti, unde îl aşteptau ultimele cursuri, ultimele întâlniri. Trecu pe la Antim, la mănăstire, de se spovedi. Acolo te puteai mărturisi în siguranţă. Abia aştepta să scape de facultate. Nu ştia cum fusese pentru ceilalţi, dar pentru el, facultatea cu profesorii şi cursurile sale fusese

un chin. Era dezamăgit. El venise pentru a afla Viaţa, iar Viaţa era ascunsă atât de bine, încât credeai că pe lume e numai moarte. Ce preocupări diferite de ceea ce trebuia să aibă un teolog! Cuvinte aruncate la întâmplare, lipsă de logică, lipsă de argumente, lipsă de dragoste, lipsă de evlavie. În lumea asta universitară simţise că se sufocă. Bibliografie, bibliografie, trimitere la sursă, aşezat în pagină, construcţia lucrării, formatul capitolelor, subsoluri, referinţe... Ce pustiu! Despre ce vorbim noi? Despre... nimic. Plângea. Plângea, pentru că se simţea neputincios în faţa asediului pe care moartea îl dădea vieţii. „Nu vă daţi seama? De ce?”

Un profesor îl văzu plângând chiar la cursul său. Se uita la el şi plângea. Profesorul se îngrozise privind în ochii aceia plânşi. Amfiteatrul întreg răsunase de râsetele studenţilor teologi. Printre ei erau şi foştii săi colegi din seminar. Niciunul dintre aceştia nu râdea. Radu cel prost.

- Părinte profesor, spuse unul îndrăzneţ, eu zic să-l întrebăm de ce plânge. Ia spune, frate, de ce plângi? Nu cumva acest curs al părintelui profesor te-a mişcat într-atât, încât nu te-ai putut abţine?

Amfiteatrul izbucni iarăşi în hohote. Dar ce obraznic era acel student! Făcea reverenţe întocmai precum un artist mulţumeşte publicului pentru aplauze. Cu un gest solemn de veritabil măscărici, studentul întrerupse acea rumoare de bună dispoziţie şi zise, spre stupefacţia părintelui profesor:

- Ne iertaţi, părinte profesor, că n-am venit pregătiţi la cursul sfinţiei voastre. Suntem păcătoşi şi lacrimi n-avem. Ne-am străduit în alte rânduri, dar n-am reuşit, aşa că am lăsat-o baltă. Duhul suflă unde voieşte. Le-a dat lacrimi numai unora, adică numai unuia. Iar el este...

Toţi studenţii urmăreau discursul care, gradat, creştea în tensiune şi în obrăznicie.

- Prost, părinte profesor.

Sala izbucni violent în râs de data asta. Era prost! Auzi! Păi, era. De ce să nu fie? Doar era o prostie să plângi la un curs din acesta.

- Sau poate ne-am înşelat noi şi plânge pentru vreun pui de curcă chior, iar atunci nu mai e prost, ci e sfânt. Stăm în clasă cu un ava şi nu ştim de-atâta vreme. Părinte profesor, ce vă mai osteniţi să citiţi cursul? Lăsaţi-l la catedră pe sfântul zilei de azi să

spună învăţătura şi ne-om duce pe la căminele noastre mai îndreptaţi.

Părintele profesor tremura de frică. Îi era teamă ca nu cumva să se işte vreo revoltă, vreo contrarevoluţie şi ei să pice de duşmani ai poporului. Cine ar fi fost capul răzvrătiţilor? El, bineînţeles. Lăsă lucrurile să meargă aşa şi se aşeză obosit în prima bancă. Unii strigau: „Gelule, încetează!”, dar Gelu, studentul, era prea pornit ca să mai vadă altceva decât o mascaradă în toată regula. Se duse la Radu, îl luă de mână şi-l purtă prin mijlocul amfiteatrului printre ovaţii şi încurajări ironice. Radu nu se împotrivi. Gelu îl instală la catedră şi-i ură succes, după care se duse şi se aşeză şi el într-o bancă. Sala se linişti. Toţi îl priveau pe ava şi aşteptau de la el să spună ceva. Radu începu să vorbească blând, cu privirea lăsată în jos. Câţiva vrură să râdă după primele cuvinte, însă simţiră că se forţau. Nu mai venea râsul acela pentru care se aşezaseră cuminţi în bănci. Gelu însuşi era înciudat, iar ciuda lui avea să crească tot mai mult.

- Fraţilor, cred cu tărie că, oricât ar fi de prigonită Biserica, cuvintele lui Hristos rămân pentru totdeauna în picioare: „Porţile iadului nu o vor birui!”.

Părintele profesor rămase interzis. Ar fi vrut să întrerupă şirul acela de cuvinte, să-l şteargă pentru totdeauna din memoria auditoriului. Cât de compromiţător suna! Nu-şi dădea seama ce catastrofă provoca prin aceste idei. Dar îi era ruşine să intervină. Şi simţea în el o sfârşeală, o lipsă totală de energie. Ascultă în continuare.

- Noi stăm aici şi ascultăm vorbe, pe când alţii sunt prigoniţi pentru Adevăr în închisori. Gem închisorile de studenţi ca noi, iar noi aşteptăm să vină primăvara. Nu v-a spus nimeni Adevărul? Nici eu nu L-am auzit prin aceste săli. Este tăcere. Nimeni, nimeni nu vrea să spună că este vremea grelelor pătimiri. Sfinţii mucenici despre care poate am citit sunt recrutaţi acum dintre ai noştri. Dispar zilnic dintre noi şi sunt duşi la chinuri. Astăzi, fraţii mei, şcoala nu se mai face, pentru că nu mai este. Că noi suntem aici e din inerţie. Teologia s-a mutat în închisori. Acolo sunt marii teologi, marii mărturisitori. Căutaţi-i în vreo groapă comună şi-i veţi vedea!

Amfiteatrul se fâstâcea. Ce vorbe erau astea? Ăsta nu-i prost! Da' ce spune, că nu prea se înţelege? Studenţi la închisoare? Poate au greşit cu ceva, au furat, au bătut, au ucis. Nu. Pentru Adevăr. Ce e Adevărul?

- Pilat din Pont se întreabă de faţă cu Adevărul ce e Adevărul. Ce paradox! Dar poate fi penibil. Şi n-aş vrea să trăim penibil, să fim nişte căutători ai nimicului. Noi am fost chemaţi să zidim Biserica. Dar tot noi trecem pe lângă bisericile ce se dărâmă şi nu zicem nimic. Ce muţenie fără justificare! Azi e un timp al plânsului, iar noi râdem. Nu ne dăm seama?

Cu lacrimi în ochi, Radu îşi ridică privirea şi-l privi drept pe Gelu. Acesta îl privi câteva secunde, apoi îşi plecă ochii în bancă. Nu putea suporta albastrul acela plâns. Odată cu el, cei mai mulţi plecară privirea. Ăsta era prostu'?

- Hristos ne cheamă să-L mărturisim. În succesiunea epocilor, apare câte un timp al prigoanei şi, iată-l: ne aşteaptă. Poate veţi spune: „Cu ce suntem noi vinovaţi?" Dar Dostoevski avea dreptate să afirme că „Toţi suntem vinovaţi de toate!". Cine vreţi să sufere, dacă nu noi? Poate că a ajuns la urechile multora dintre voi ceea ce s-a întâmplat în unele închisori şi mai ales la Piteşti. Şi aş vrea să vă spun un lucru important: cu noi sau fără noi, Biserica va merge mai departe, însă noi, cei ce am fost chemaţi să zidim Biserica, să fim tocmai noi trădătorii ei? Gândiţi-vă cu aten-

ţie, fiindcă e vorba de conştiinţă, de întregul sens al existenţei!

În acest punct, părintele profesor izbucni în plâns şi, grăbit şi împiedicându-se, se repezi spre uşă. Nimeni nu râse. Nimeni nu ieşi. Simţeau că încep să-l iubească pe băiatul acesta. În toţi anii aceştia nu-l băgaseră în seamă, iar acum, atât de târziu, le arăta cât de mult se înşelaseră. Dar el nu dorise să vorbească. Gelu îl adusese în bătaie de joc în faţă. Iar el trecuse peste obrăznicie şi peste hohote şi le reamintea menirea lor de slujitori ai altarelor.

- Plâng pentru că timpul e să plâng. Am aşteptat ca aici, la facultate, să găsesc adevăraţi luptători pentru Hristos şi am înţeles că eu trebuie să fiu cel de la care trebuie să cer cel mai mult. Altfel pândea deznădejdea de peste tot. Vă spun aceste cuvinte cu toată dragostea, le-am păstrat pentru voi, le aveam pentru mine, dar vi le spun vouă, pentru ca voi să nu deznădăjduiţi, ci să urmaţi calea cea strâmtă şi cu chinuri. Şi nu vă vorbesc ca unor copii, ci ca unor bărbaţi care trebuie să se comporte ca atare.

Era de mirare cum din acel trup firav ieşeau astfel de cuvinte. Te uitai la el şi fragilitatea lui nu-ţi inspira niciun fel de curaj sau bărbăţie. Dar, auzindu-i cuvintele, te

pătrundea un fior al înţelegerii unui câmp de bătălie pe care te afli pentru a ieşi victorios sau pentru a muri. Acestea erau singurele opţiuni valabile. Victoria!

- Suntem constrânşi să intrăm în paginile mincinoase ale istoriei marxiste şi lucrările noastre sunt pline de citate de prin tot felul de cărţi ai căror autori sunt duşmani ai lui Hristos. Domnitori care s-au jertfit pentru libertate şi pentru adevăr, se răsucesc acum în morminte, ştiind ce se întâmplă. Să ne trezim! Ce scriem? Oare nu devenim şi noi, prin consimţire, prigonitori şi batjocoritori ai Numelui Său? Ba da. Acestea sunt recomandările de lectură şi de bibliografie ce ni se fac? Iar noi le acceptăm? Dar cercetaţi! Vedeţi măcar, dacă cu Hristos nu verificaţi, verificaţi cu conştiinţa voastră. E bine să cităm pe acela? Nu-i bine, dar aşa trebuie. Vedeţi? Nu aşa. Ce lucrări de licenţă sunt astea? Hârtii compromiţătoare! Nu ne va fi oare ruşine mai târziu de toate astea?

- Ba ne e ruşine încă de pe-acum, interveni o voce din sală. M-a întrebat o fată dacă scriu cum gândesc sau scriu într-un fel şi gândesc în altul şi n-am ştiut ce să-i spun. M-am bâlbâit. Am fost acasă şi am

reflectat. Sunt laş. Şi laşitatea se transmite, ca de altminteri şi bărbăţia. Îţi mulţumesc!

Se făcu rumoare. Unii se ridicară. Ar fi vrut să plece, dar parcă nu le venea. Era târziu. Trecut de ora şapte şi se întunecase. Abia începutul lui martie. Radu se strecură de la catedră spre uşă şi dispăru în noapte.

Capitolul 4

Cei cinci şi pedagogia „argumentului ştiinţific”. Smerenia sau când un preot binecuvântează un arhiereu.

Timpul trecu repede. Sosi Postul mare. Radu aştepta un răspuns în inima sa pentru ce avea să aleagă. Voia să facă o alegere înţeleaptă. Şi iată că, în Duminica Floriilor, se îndrăgosti. O fată simplă, înal-

tă ca el, şatenă, din Buzău. Studia la ASE. S-au întâlnit la o vecernie la Schitu Darvari. Apoi au început să se ţină de mână. Era frumos să-i vezi împreună. Nopţile erau pline de parfum de tei. Se plimbau tăcuţi prin Cişmigiu, pe la Grădina Botanică, prin Parcul Tineretului. Săptămâna aceea a Deniilor le-a lămurit gândurile şi sentimentele. Se iubeau şi voiau să fie împreună până la adânci bătrâneţe. Ca în poveste. Mai mult, îşi doreau ca, de mână, aşa cum erau, să ajungă şi înaintea lui Dumnezeu.

În iunie, au făcut o nuntă restrânsă şi Radu S. s-a hirotonit. Parohia la care a fost numit era prin Balta Brăilei. Acolo, preoţii veneau în prima zi, stăteau a doua, iar a treia zi plecau. Ca în Sărăceni. Părintele S. slujea într-o biserică ce părea mai degrabă o casă. Nu era mulţumit. Dar pentru construcţia unei biserici adevărate trebuia să aibă aprobări de sus. Avea? N-avea. Atunci să stea în banca lui, că nu-i de joacă. Sătenii ţineau la el, dar nu erau de acord cu o biserică nouă, până când nu aveau acte. Ştiau şi ei ce timpuri grele trăiau şi nu voiau să putrezească prin puşcărie, iar familia să moară de foame acasă. Bisericile mai degrabă se dărâmă, decât să se construiască. Părintele a întocmit un dosar, l-a înain-

tat, dar aprobarea întârzia. Într-o zi, l-a oprit pe uliţă un om străin care i-a spus să se potolească cu aprobarea, că-i de rău. Mai bine să retragă el dosarul cu mâna lui decât să se întâmple altcumva, vreo nenorocire ceva. Părintele l-a ascultat tăcut şi a plecat mai departe cu gândurile lui. În toamnă fusese numit, iar acum venea primăvara. Îi părea rău de jumătatea asta de an irosită cu aprobarea. În ziua Sfinţilor Ioan Casian şi Gherman din Dobrogea, luă hotărârea.

Se duse cu un târnăcop, un hârleţ şi o lopată la locul unde satul socotise că ar fi cel mai bine să se înalţe sfânta biserică şi începu treaba. Fundaţia. Şanţul trebuia să fie adânc. Măsurătorile se făcuseră deja. Avea în cap tot planul. „Doamne, ajută!” Înfipse cazmaua în pământ. Prima cazma fusese cea mai grea, apoi oamenii din sat, fără să mai întrebe ce şi cum, cu cazmale, se alăturară părintelui. Se uitau pe geam, de prin curţi. Nu puteau sta aşa, cu mâna în sân. Părintele muncea, iar ei stăteau şi se uitau. Mai mare râsu’! Acum, fie ce-o fi, de ruşine, se strânsese tot satul. Munceau cu drag. Şi femei şi copii. Era ca o adevărată sărbătoare. Păi, cum? Să se ridice biserică în sat şi să se spună că ăla al lu’ Olteanu

n-a muncit, că ăla al lu' Zaharia a stat cu mâinile în buzunare? Nu!

Cu trudă, ce-i drept, dar biserica s-a ridicat. Şi când, după un an şi jumătate a fost gata, au trebuit să dea şi aprobare. Dar părintele a fost instruit chiar înainte de sfinţire cu vreo două zile. Au venit un inspector de la cadastru, un inginer, secretarul de la primărie şi vreo doi securişti. Au intrat în casa parohială fără să bată la uşă, fără să se descalţe. Când a venit părintele S., inginerul fierbea de nervi. Îl aşteptau aşezaţi pe scaune, pe canapea.

- Dă-o dracului de treabă, părinte, te-aşteptăm mai bine de jumătate de ceas şi nu mai apari.

- Am fost la înmormântare, iertaţi-mă! spuse părintele S..

- Las-o naibii de înmormântare, că m-ai băgat pe mine în mormânt cu bazaconiile matale! Ştii că ai tupeu să faci treburi din astea? Cine te-a învăţat? Ia spune!

- Ce să mă înveţe? întrebă mirat preotul.

- Drăcovenii, părinte, drăcovenii!

- Lungene, las-o moartă! interveni inspectorul. Mai bine întreabă-l pe secretar cum s-a petrecut toată parascovenia asta sub nasul Sfatului Popular şi ei n-au prevenit organele din timp.

- Tovarăşu’ inspector! Vă rog să credeţi ce vreţi dumneavoastră, eu vă zic adevărul, sunt adeptul omului cinstit! începu secretarul pe un ton văicăreţ.

- Ştim noi! mormăi inginerul.

- Eu l-am văzut de prima dată cum a făcut ceea ce vedeţi şi dumneavoastră, dar am fost indus în eroare. Părinte, mă iertaţi! zise apoi întorcându-se către părintele S.. Sunt acum între ciocan şi nicovală. Eu ţin la dumneavoastră, sunteţi un tovarăş minunat, dar răspunderea cetăţeanului în faţa legii este o necesitate a societăţii noastre comuniste.

- Ai fost indus în eroare de ce? întrebă inspectorul accentuând pe ultimele două silabe.

- Omul a luat cazmaua în mână...

- Ăsta, om? Ăsta-i duşman, nu vezi? Chiabur de popă cu tupeu. Ne râde-n nas. Bă, strigă inginerul apropiindu-se până-n sufletul preotului, îmi vine să-ţi scot maţele pe gură acum. Ştii ce ne-ai făcut? Ne-ai îngropat pe toţi. Tu ai fost acum la înmormântarea noastră, asta ai făcut. Drac împieliţat!

Părintele S. nu schiţă niciun gest. Privea departe. Pe fereastra camerei se vedea bisericuţa cea nou ridicată, împodobită ca

o mireasă ce-şi aşteaptă Mirele. Hristos era aproape. Gândul acesta îi aduse un zâmbet senin pe buze. Securiştii, care până atunci nu interveniseră, observară zâmbetul şi îl interpretară greşit. Unul dintre ei îi dădu o directă profesionistă de dreapta în plex de-l lăsă fără aer. Părintele S. căzu jos, încercând să respire, dar aerul nu voia să intre în plămâni. Simţea că se asfixiază.

- Lasă, că-şi revine, făcu cu lehamite din cap securistul. Ce staţi atâta la discuţie cu el? Nu vedeţi că îşi bate joc de voi? Stătea şi râdea ca o curvă! Dă-l în...

Înjurătura spurcată intră în urechile şi în sufletele lor parcă îmbătrânindu-i. Şi ei erau răi. Da' ăsta parcă era câine. Şi când vorbea parcă lătra. Inspectorul încercă să-l întoarcă pe preot cu faţa în sus. Parcă începea să dea semne de respiraţie. Era bine. Se simţi mai uşurat. Dacă-l omorau pe popa ăsta în casa lui şi sătenii i-ar fi omorât pe ei acolo. Fuseseră atenţionaţi că-i sat unit, iar popa este element primejdios. Iată că aşa era.

- Acum biserica-i gata, zise inginerul, însă mata trebuie să semnezi aici un document şi am încheiat socoteala. Ne luăm tălpăşiţa şi nu mai auzi de noi.

- Despre ce document e vorba? se auzi întrebarea moale a preotului, care făcea eforturi să înghită cum trebuie aerul.

- I-auzi ce pretenţii are pramatia! se minună securistul care-l lovise. Bravo, tovarăşe! Ştii că mi-ai plăcut? Vrei să ştii despre ce document e vorba?

Îl opri la timp celălalt, colegul lui. Era gata să-l lovească iarăşi pe preot. Era enervant popa ăsta. Nu se ferea deloc. Nici nu clipea. Stătea acolo lângă ei ca o momâie, da' când era vorba de semnat prindea glas.

- Uite ce e, părinte, zise inspectorul. În document scrie că structura de rezistenţă nu e corespunzătoare pentru susţinerea unui asemenea edificiu şi că există pericolul ca biserica să se surpe. Pot muri oameni. Şi-atunci...

- Şi-atunci mai bine să se dărâme, continuă preotul.

- Vezi că eşti perspicace, se entuziasmă securistul.

- Nu semnez!

- Cum nu semnezi?

- Nu-ţi dai seama că ne nenoroceşti?

- Gândeşte-te măcar la soţie!

- Eşti tare-n clonţ, popo! Dar ai noroc azi! Hai, mă, să mergem, nu vezi cum s-au strâns proştii ăştia de ţărani, ca la urs!

Afară, în jurul casei parohiale, se adunase tot satul şi aştepta cuminte. Nu ziceau nimic. Nu vorbeau nici măcar o vorbuliţă. Se uitau, în schimb, spre ei şi parcă ochii lor străbăteau prin pereţii de paiantă că toţi se simţiră stingheriţi. Secretarul ieşi afară şi încercă să le vorbească. După el ieşiră şi ceilalţi.

- Oameni buni, tovarăşii au venit de la judeţ cu ocazia sfinţirii sfintei biserici şi au stat de vorbă cu părintele să vadă dacă totu-i în regulă pentru eveniment. Nu e vorba decât de semnat nişte hârtii, aşa cum se face la Sfatul Popular. Unii dintre voi ştiţi...

- Şi sunt mulţumiţi? întrebă unul, într-o doară.

- Sunt. De ce să nu fie? Părintele a făcut treabă bună şi voi l-aţi ajutat.

- Dumnezeu cu mila!

Securistul scuipă în silă pe pământul reavăn când auzi de Dumnezeu. Inspectorul şi inginerul plecară primii, apoi secretarul şi, în fine, securiştii. În spatele lor se auziră vorbe:

- Nu mai scuipa, mă, ţărâna, ceapa lu' tac-tu care te-a-nvăţat aşa prost!

Securistul se întoarse ca teleghidat. Încercă să fixeze gura care scosese infamia,

însă peste tot numai guri identice, parcă turnate în fabrică după matriţă, şi parcă din toate ieşiseră vorbele acelea care-i ridicaseră sângele-n cap. Scrâşni din dinţi, să-i rupă, apoi se întoarse şi plecă înjurând de dumnezei, biserici, sfinţi, altare.

Sfinţirea se făcu imediat, la câteva zile. Într-un moment de linişte, când atenţia era îndreptată către bucatele pe care sătenii le aşternuseră pe masă, episcopul îl chemă în altar pe părintele S. şi-i mulţumi pentru curajul său.

- Trup înalt şi slab, dar duh puternic. Domnul să fie lăudat!

- Amin! Prea Sfinţia Voastră.

- Aş avea nevoie de tine mai aproape. Deocamdată te las să te bucuri de biserica pe care ai înălţat-o aici. N-o prea vede nimeni în pustietatea asta, dar...

- O vede Cel de Sus, Prea Sfinţia Voastră. La El nimic nu-i prea departe sau prea aproape.

- Ai dreptate. Nu ştiu cine-mi spusese mie că eşti...

- Prost, Prea Sfinţia Voastră.

- Aşa, aşa. Dar nu eşti.

- Ba sunt, dar nu vă daţi Prea Sfinţia voastră seama. Sunteţi prea bucuros de praznic şi nu vreţi să mă întristaţi.

- Mda. Poate că...

Îl măsură lung pe preotul acela slab şi înalt şi văzu în privirea lui ceva ce nu mai văzuse: un cer senin, o primăvară totală. Ce Dumnezeu? Se simţi mic înaintea acelui tânăr blond. Se închină în faţa Crucii pe care era Hristos răstignit, făcu trei metanii, sărută sfintele picioare, mâna Preacuratei, mâna ucenicului iubit, apoi, ce-i veni, se ului cu totul şi ceru binecuvântare preotului. Părintele S. se dădu înfricoşat înapoi, dar arhiereul stărui, zicându-i să facă ascultare, altfel îl pune sub canon. Ridică dreapta şi făcu semnul crucii pe capul ierarhului, rostind: Domnul să vă binecuvânteze, Prea Sfinţia Voastră! Apoi se petrecu ceva ce întrecu orice închipuire. Episcopul îi luă mâna şi i-o sărută. Părintele S. se prăbuşi în genunchi şi sărută picioarele episcopului, care îl ridică mângâindu-l părinteşte pe cap şi cerându-i să iasă el primul din sfântul altar şi să se comporte normal.

Capitolul 5

O mutare importantă pe tabla de şah. Transferul părintelui S. la parohia Sfintei Cuvioase Parascheva. Frumuseţea slujirii în Hristos.

Dintre toţi pereţii posibili într-o lume ca a noastră, pereţii unei biserici se înalţă cel mai greu. Şi sunt cei mai odihnitori. Zid şi suflet. Zidurile bisericii nu sunt pustii, sunt pline de viaţă. Auzim viaţa? Să stăm bine şi să auzim. Cum prinde suflet o biserică? Dumnezeu trimite iubirea să lucreze şi minunat lucrează iubirea dumnezeiască, fiindcă din nimic iese viaţa. Oricât s-ar strădui omul să înalţe, nimic nu rămâne sus fără numai ce este de sus. Cele de jos în jos se duc. Sensul lumii. Hristos a transfigurat totul. Lumea are sens. Bucuraţi-vă!

Episcopul considera că făcuse cea mai bună mutare dintre toate mutările de pe tabla de şah, pe care partidul juca cu toate piesele, în timp ce Biserica avea doar pioni. El, care obişnuia să joace şah, în clipele sale de odihnă, le spusese unor consilieri, zâmbind enigmatic:

- Acum e vremea ca Biserica să-şi aducă nebunul pe tabla pe care ei cred că o cunosc cu fiecare pătrăţică.

- Despre ce nebun e vorba, Prea Sfinţia Voastră, dacă nu vă supăr cu indiscreţia mea? întrebă unul dintre consilieri.

- Nebunul, continuă episcopul ca şi când nu auzise întrebarea, o să încurce toate planurile, toate socotelile de până acum. Pentru vremurile pe care le trăim, un nebun e esenţial. Auziţi? Ce să faci cu pioni? Am văzut! Ţipăm de neputinţă. Dar nebunul o ia în curmeziş atunci când nimeni nu se-aşteaptă. O să vedeţi voi!

Pe 13 iulie 1958, părintele S. fu transferat în oraş, la parohia Sfintei Cuvioase Parascheva. Ce găsea aici? Un paraclis construit în 1896, în care se slujea, şi o biserică aflată în construcţie încă din 1933. De 24 de ani, construcţia nu reuşea să fie finalizată şi, la nivelul înaltelor decizii, se simţea multă nerăbdare. Episcopul însuşi, presat de câteva telefoane, începuse să creadă că ar trebui găsită urgent o soluţie, altfel există riscul să... Să ce? Nu ştia nici el, dar nu era de bine. Pe un teren de 4850 m², se începuseră, pe 24 iulie 1933, lucrări la fundaţie: săpături, beton armat în stâlpi, planşee şi grinzi, beton în cofraje la soclu. Parohia a-

chitase suma de 26.142 de lei, care reprezenta costul pentru lucrări, aprovizionări cu materiale şi onorariu. În următorul an, totul stagnase. Nu mai erau fonduri şi s-a pierdut şi dreptul acordat de minister, în noiembrie 1933, de a extrage gratuit 1000 de m² de pietriş pentru beton din cariera Pastramagiu din Silistra. Pe 29 septembrie 1935, s-a pus piatra de temelie a bisericii. Lipsa banilor, furtul materialelor, neînţelegerile cu inginerul Fireanu n-au împiedicat ca, în 1936, biserica să aibă terminate zidăria până la acoperiş, bolta cilindrică de la navă şi cele trei bolţi sferice, planşeul superior al acoperişului, toate din beton armat. Subsolul bisericii cuprindea vreo 8-9 încăperi ce trebuiau să aibă diferite utilităţi: cancelarie, muzeu religios, bibliotecă, depozit cu obiecte de colportaj, sală de cor, depozit de odoare sfinte, depozit de materiale de întreţinere, criptă. Acest subsol, zidit numai din beton armat, fusese folosit ca adăpost antiaerian în momentul în care, în vara anului 1941, erau bombardate vasele comerciale ancorate în port, bulevardul Carol, strada Carantinei şi strada Plevnei.

Ajutorul financiar consistent din martie 1942, acordat de mareşalul Ion Antonescu, a urgentat lucrul la construcţia lo-

caşului, însă anii tulburi de după al doilea război mondial au făcut imposibilă finalizarea acestei biserici uriaşe, despre care mulţi credeau că nu se va termina niciodată. În 13 iulie 1958, părintele S. găsea biserica cu structura de beton terminată şi zidăria pe trei sferturi făcută. Sprijinul din partea autorităţilor oraşului întârzia să se facă simţit. Mai mult, erau zvonuri că poziţia centrală a construcţiei este cam nepotrivită în planul urbanistic şi că trebuie făcut într-un fel. Adică?

Părintele S. nu ştia. Auzise tot felul de zvonuri. Nu le credita. Ştia ce avea de făcut: să se zbată pentru o biserică vie. Să umple zidurile. Nu întâmplător fusese transferat aici chiar în ziua în care se prăznuia Soborul Sfântului Arhanghel Gavriil. Gavriil se tâlcuieşte puterea lui Dumnezeu, iar el simţea în inima sa această energie dumnezeiască îndemnându-l să lucreze fără să obosească la accelerarea bătăilor vii ale inimii. Oamenii priveau cu neîncredere la preotul tinerel care, la o suflare mai puternică de vânt, ar fi putut să fie spulberat, luat pe sus. Stăteau, se uitau la el şi clătinau din cap. Apoi priveau spre construcţia ce părea o adevărată forţă. Cum să poată ţine în mână acest tinerel o asemenea vol-

bură? Poate că undeva s-a greşit. Da, s-a greşit. Oamenii înţelepţi socoteau că Dumnezeu le-a trimis pe acest copil ca să aibă o grijă în plus. Trebuia să-l crească şi pe el cineva şi tocmai aici era leagănul pentru copii orfani. Ce să mai zică? Cuvioasa era darnică. Din sfintele ei mâini primeau toţi bucurie şi milă şi dar.

Părintele S. se interesă din prima zi de toate socotelile, de toate posibilităţile, de istoric, de donatori, de pomelnice, de dragostea lucrătorilor şi le întipări pe toate adânc în sufletul său. Episcopia îl ajută cu o sumă destul de mare de bani şi ochii oamenilor începură iarăşi a străluci. El însuşi muncea alături de lucrători, încât oamenii se mirau şi depuneau un efort suplimentar, ca să nu se facă de râs faţă de preotul acela care căra saci de ciment sau mergea cu roaba unde era nevoie.

În clipele de răgaz, intra în altar şi se ruga. Când ieşea de acolo, toţi îl simţeau radiind de o lumină necunoscută. Îşi aruncau ţigara pe ascuns, vorbeau frumos, se închinau şi lucrau cu evlavie. Nu îndrăzneau să-l privească în ochi, astfel că atunci când le vorbea, ei se uitau în jos, iar când ei aveau ceva să-i spună, priveau pe lângă el.

Începuse să le fie drag să muncească alături de el. Soseau dimineaţa şi îl căutau din priviri. El venea înaintea lor şi îi aştepta. Mai lucraseră la câte o biserică, însă lucraseră ca la o clădire oarecare, ca la o casă. Acum era altceva. Preotul acela era imaginea bisericii, sufletul ei. Cum ar fi putut să fie porcoşi când biserica avea un suflet aşa curat? Le era ruşine. Se spovediră unul câte unul şi începură a merge şi pe la slujbe. Ce frumos slujea acest părinte! Parcă şoptea Sfânta Liturghie! Unul le povestise, într-o seară de luni, că îl văzuse plutind la Sfintele Daruri! Dar cum poate să plutească un om? Uite că ăsta plutise şi era sigur că plutise pentru că stătuse chiar lângă el şi picioarele lui nu erau pe pământ. El nu spune minciuni. Şi chiar că nu spusese niciodată. Dar parcă acum nu prea le venea să-l creadă. De ce să-l creadă? Dacă le spunea de vocea lui caldă, de sfaturile sale, de râvna lui de a munci, da. Însă cu plutitul, asta era altă treabă. N-o să le mai spună niciodată. Niciodată. Fiindcă ei sunt orbi şi nu văd. N-au râs. De atunci înainte erau şi mai atenţi la fiecare mişcare a preotului.

Capitolul 6

Şedinţa extraordinară a Sfatului Popular orăşenesc sau cum un ordin venit de sus este „elaborat” astfel încât cetăţenii patriei să fie convinşi că din voia şi din libertatea lor a descins hotărârea.

Nimeni n-a înţeles de ce, odată cu instaurarea regimului comunist la noi în ţară, au dat buzna atâţia străini. Parcă fusese un start la concurs. Dar n-avem nimic cu străinii! I-am primit întotdeauna şi nici chiar în timpul războiului nu i-am prigonit. Toleranţa funcţionează la noi fără niciun comandament. „Cât suntem încă pe pace, eu îţi zic bine-ai venit!” Dar ei veniseră cu un scop: acela de a stăpâni. Era clar! În fruntea ţării vedeai numai străini. Ce căutau ăştia aici? Măcar dacă ţara ar fi dus-o mai bine! Străini peste tot.

În oraş, de pildă, convieţuiau de multă vreme în bună înţelegere greci, evrei, ţigani, lipoveni, turci. Grecii aveau biserica lor uriaşă construită chiar în centrul oraşului de cei care făceau negoţ cu cereale, evreii aveau o sinagogă ce fusese ridicată în 1892 şi era cunoscută sub denu-

mirea de Schneidergesellen, fiind impunătoare între multe clădiri evreieşti de cult, lipovenii îşi aveau biserica lor din Pisc. Contextul ideologic răstălmăcea tocmai această bună convieţuire a atâtor etnii şi credinţe.

Primarul oraşului, A. Weisberg, vorbi la telefon, în dimineaţa aceea de 1 noiembrie, aproape o oră. De fapt, nici n-a vorbit. A ascultat. Ordinul venit de sus, pe linie de partid, era cât se poate de clar. Îndată ce a pus receptorul în furcă, convocă o şedinţă extraordinară a Sfatului Popular orăşenesc, după amiază, la orele 17. Se duse apoi în birou şi privi tăcut pe fereastră. La câteva sute de metri în stânga se înălţa catedrala oraşului. Era o adevărată catedrală. Maiestuoasă. Privi admirativ la fortăreaţa de beton ce supravieţuise războiului, verifică cele trei turle în detaliu. Lipseau ornamentele. Bani peste bani. Într-adevăr, prea costisitoare. Şi totuşi... Oftă adânc şi stătu aşa în picioare şi cu mâinile în buzunar, privind într-acolo, timp îndelungat. I se părea incredibil. Incredibil! Dar aşa sunase ordinul, iar el trebuia să execute. Într-o funcţie ca a sa nu faci după capul tău, ci după cum ţi se spune de sus,

adică de acolo de unde a venit şi numirea în funcţie.

Era o zi mohorâtă de toamnă, cam umedă, încât cenuşiul acela ţi se lipea realmente de suflet. Se smulse de la fereastră, încercând să-şi repete în gând cât de bine este aici, înăuntru, cât de cald, cât de confortabil. Partidul îţi oferea totul, iar el nu era mulţumit. Iată, un semn de nerecunoştinţă din partea lui! Luă o hartă detaliată a oraşului şi o analiză. Până la ora şedinţei. Nu puse nimic în gură. Dăduse ordin să nu fie deranjat şi de asta se ocupă: studiul amănunţit al posibilităţilor. Când sosi ora 17, strânse harta şi se îndreptă, şovăitor, spre sala mare de şedinţă. Îi era teamă într-un fel, însă era şi funcţia care îl apăra. Va spune că de sus..., cum de fapt şi era.

Sala era plină de un ceas. Toţi aşteptau. O hartă uriaşă a oraşului era suspendată, după cum el însuşi dispusese, pe peretele din spatele pupitrului de la care se vorbea. Se miraseră toţi de harta aceea pe care se vedea oraşul în toate articulaţiile sale. Fiecare căuta să distingă strada pe care locuia şi era uşor de realizat lucrul acesta. Îşi făceau semn unul altuia că au găsit şi se bucurau. Apoi joculeţe. Cine găseşte primul strada Republicii? Ba nu. Nu strada

Republicii, fiindcă asta era mare şi traversa oraşul clar, din centru până-n Piaţa Mare, ducând înspre Poarta Mare, spre ieşire. Mai bine străzi mai mici. Aici se vedea îndemânarea. Strada Turnătoriilor. Ia să te vedem! Aici se pierdea. Era o stradă micuţă, dar exista. Jocul era tare şi mai toţi se avântaseră. Turnătoriilor, Eliberării, Vopsitoriei şi Leningrad erau străzile cele mai puţin vizibile. Între acestea se dădea marea bătălie. Asta cu Turnătoriilor stârnise hazul. Numele străzii era purtat din gură-n gură prin toată sala şi fiecare se străduia să nu râdă în hohote. Unul mai mucalit spuse într-o doară că era mai bine ca numele acesta să fie purtat de un bulevard. Adică să fie adus mai la centru, şi-aşa desemna ceva central, centralizat, având rezonanţa unui loc de muncă de la periferii, dar, în fond, activitate cotidiană. Când n-ai ce face, te plimbi pe bulevard!

- Dragi tovarăşi, zise primarul, tuşind semnificativ pentru a întrerupe rumoarea aceea, un oraş înfloritor este un oraş locuit de cetăţeni ce-şi înţeleg datoria şi se mobilizează spre a afla calea propăşirii pe care partidul ne învaţă să o urmăm şi, astfel, să o arătăm prin noi înşine generaţiilor de tineri care au nevoie de un exemplu hotărât,

fiindcă energia noastră nu trebuie să se risipească în zadar, ştiut fiind faptul că într-o societate comunistă nimic nu se risipeşte, iar dacă nu se risipeşte se strânge, şi numai partidul a făcut posibil acest vis de a fi cu toţii o familie, căci ce avem, avem cu toţii şi ce-i de muncă muncim cu toţii, fără excepţie.

Publicul îl urmărea atent. Unii chiar se întrebau cum a avut atâta aer în plămâni să spună toate acele enunţuri dintr-o răsuflare. Limbajul de lemn al partidului se cocea la flacără mică şi primarul scotea cuvintele cu o anumită plăcere, întorcându-le pe toate părţile. La asta se pricepea ca nimeni altul. De ce era primar? Era tare-n gură. Dar şi-n faptă, la o adică.

- Voi, tovarăşi, sunteţi cetăţeni respectabili ai acestei urbe vechi şi trebuie să gândiţi la binele ei şi la al tuturor locuitorilor mai înainte de orice. La aceasta sunteţi chemaţi. Partidul vă solicită abnegaţia, destoinicia şi hărnicia în tot timpul. Există bucuria de a locui undeva şi partidul ştie, fiindcă el ne poartă de grijă...

Unul se ridică şi aplaudă impetuos, fapt care-i sperie pe toţi şi, de frică, se ridicară şi ei şi începură să aplaude. Primarul zâmbi. Zâmbiră şi ei, dar mai reţinut. Cei

mai mulţi n-ar fi vrut să se mai termine aplauzele. Parcă atunci când aplaudai îţi era frică, dar nu aşa tare ca atunci când nu aplaudai. Puteai să rişti enorm la o astfel de şedinţă, ratând momentul în care trebuia să începi să baţi din palme. De aceea, cei mai mulţi aveau mâinile apropiate, adică şi le pregăteau din timp pentru treaba asta, fiindcă mâinile se puteau depărta, nu erau atente la toate vorbele şi până le adunai putea trece mult, o veşnicie, dacă veşnicia se poate cuprinde într-o clipă. Şi se putea cuprinde, căci şi ei simţiseră cum îi trec sudorile reci ale eternităţii până săşi adune palmele în aplauze. Trebuia să ştii când să aplauzi. Era o ştiinţă pe care nu oricine o avea. Unii se păcăliseră crezând că dacă bat aşa din palme, fără să se coordoneze cu discursul, pot avea succes. Din contră, puteai pica drept element ce ia în derâdere opera nemuritoare a socialismului comunist. Cine nu ştie să aplaude? Reacţionarii, burghezo-moşierii, contrarevoluţionarii, adică toţi cei care nu sunt proletari, care nu au o cultură proletară, nu ştiu să militeze pentru o cauză nobilă, pentru literatura de partid, singura literatură care te face mare, te face om şi îţi dezvoltă spiritul critic atât de tocit de

gândirea capitalistă. A aplauda este o calitate tipică socialistului sincer, dezinvolt, plin de toate năzuinţele curate ale progresului şi ale dorinţei de libertate pe care numai societatea omului nou, izbăvit de alte idealuri nocive pe care numai naiba, dacă există asemenea creatură, a putut să le inventeze în dauna fericirii pământeşti a omului născut de partid. Dacă partidul naşte înseamnă că e mamă, iar noi suntem fii. Vezi? Aici e cheia care deschide înţelesurile adânci ale legăturilor nevăzute dintre partid şi oameni. Dacă lumea ar şti, dacă omul ar fi responsabil, atunci totul în jur s-ar transforma într-un adevărat rai... socialist, bineînţeles. Dar lumea nu ia aminte, e înceată, greoaie, plină de preconcepţii şi astfel se duce dracului totul. Propaganda, adevărata propagandă este viaţa, sensul ei. Cum să trăieşti dacă nu ai făcut niciodată propagandă? Este de neconceput. Să trăieşti fără viaţa de propagandist? A fi un bun comunist înseamnă să ai şi instrumentele necesare, propagandă nu poţi face fără instrumente.

În viziunea lui Lenin şi a tuturor celor care i-au urmat, literatura a reprezentat „o rotiţă şi un şurub" în cucerirea puterii şi în instaurarea „democraţiei populare". Efica-

citatea acestei literaturi o cunoştea foarte bine A. Weisberg, cel care studiase cu multă atenţie direcţiile luptei de clasă şi instrumentele care se subordonează direct acestui scop. Există, o putea spune acum cu certitudine, o adevărată artă, în slujba căreia intră adevăraţi soldaţi, el aşa se considera, un soldat în armata ideilor şi a culturii proletare. Trăiască PMR-ul! Trăiască tovarăşii noştri dragi din fruntea partidului, pe care îi pupăm de mii şi mii de ori, arătându-le şi datorându-le recunoştinţă sinceră pentru totdeauna, fiindcă ne-au scos dintr-o epocă întunecată şi ne-au dat lumină! Existau autori, existau poezii şi proze, dar W. nu era mulţumit. Nu ştiau să pună suflet în proslăvirea partidului. Erau „simţiri reci, harfe deşarte". Scrâşnea din dinţi când cita bucăţica asta, dar n-avea ce face, se impunea, ca poetul ăsta, uitat să-i fie numele!, nimeni nu reuşea să sublinieze literatura actuală. Patos artificial. Dar sinceritate, dragoste adevărată faţă de partid, gânduri frumoase despre tovarăşi, despre procesul muncii, metafora care să întruchipeze aievea înaintea ochilor o lume fericită a socialismului românesc, nu existau. Pentru asta îi părea rău şi pentru asta

şi-ar fi dat toată energia. El era pentru frumos, dar oamenii nu înţelegeau frumosul.

- Un oraş frumos este un oraş bine organizat. Oraşul nostru este frumos, dar organizarea lui a întârziat. Conştiinţa noastră de cetăţeni ai lumii socialiste ne cheamă să lucrăm cu dragoste în gospodăria noastră, neprecupeţind timp şi bani şi efort, pentru ca această casă a familiei să arate aşa cum aşteaptă de multă vreme să arate. Am primit sesizări că oraşul nostru are potenţial, dar arată ca un târg. Păi, ce, tovarăşi? Oraşul nostru este târg? Oraşului nostru îi convine să fie târg? Vrem noi, eu sau voi, să fie aşa? Dar dacă este, ce mai putem face? Ia spuneţi?

W. atinsese o coardă sensibilă. Asta era specialitatea lui. Împuşca doi iepuri dintr-o dată. Pe de o parte, îşi exorciza frica, propria frică, proiectând în sală universalitatea culpei şi a pedepsei care naşte sentimentul culpei. Tehnica era veche şi sigură. În mintea oamenilor deja se perindau imagini menite să-i determine la un singur răspuns, la o hotărâre unanimă, la un consens general. Despre ce imagini era vorba? În imaginarul lumii comuniste pătrunsese iremediabil o tară: frica. Frica de moarte, frica de bătaie, frica de închisoare,

frica de izolare, frica de a fi considerat duşman, adică o serie de frici şi temeri ce zdruncinaseră voinţa şi o slăbiseră din temelie. Republica socialistă era alcătuită din cetăţeni care nu mai aveau încredere în ei înşişi, fiindcă trăiau în frica de a nu gândi în conformitate cu ceea ce propovăduieşte partidul. Erau ei vinovaţi că oraşul este considerat un târg? Erau, dacă aşa se spunea. Dar dacă erau, atunci trebuia să vină şi pedeapsa. Care era pedeapsa? Ei, nu era timpul să li se spună cum vor fi pedepsiţi. W. nici nu privi în ochii lor şi ştiu că ei toţi consimt că meritau o pedeapsă pentru această stare de lucruri.

Pe de altă parte, discursul ajungea într-un punct de unde trebuia să fie continuat de către cei din sală. Ce se putea face? Se putea face ceva? Sigur că se putea. Ce? Să nu mai fie numit târg! Fiindcă mâine-poimâine o să-i zică sat sau altceva, mai compromiţător. Nu-ţi dai seama că orice vorbă din asta reprezintă o pată pe obrazul partidului? Ca şi cum partidul n-a fost în stare! Dar partidul este în stare şi îţi va arăta asta, debarasându-se de oameni care nu răspund unor comenzi necesare pentru a crea un spaţiu propice întâlnirii dintre util şi plăcut. Asta îi încuraja să ia atitudine.

- Ce putem face, tovarăşe primar? Întrebă unul care stătea cu mâinile pregătite să aplaude. Spuneţi şi noi facem. Noi facem, tovarăşe, că de-aia suntem gospodari ai acestui oraş.

- E bine că este o reacţie pozitivă în rândul vostru. Mă bucur. De când am intrat, am văzut că vă uitaţi pe hartă cu interes. Poate că aţi observat ceva...

Toţi se uitară spre hartă şi apoi unul spre altul cu coada ochiului. Nu îndrăzneau mai mult. Turnătoriilor, Eliberării, Vopsitoriei şi Leningrad. O fi ştiind ceva tovarăşu' primar! Au şi râs atunci. Fiecare, crispat, încerca să-şi aducă aminte exact cum se juca şi ce glumă a spus. Unul chiar o zisese pe şleau. „Ce-l tot pupăm în fund pe ăsta? În loc să punem primar pe unul de-al nostru, aducem pe toţi alogenii!" Toţi se întrebaseră atunci ce-o fi însemnând alogenii? Era ceva de rău, după cum se încruntase colegul lor răzvrătit. Ei îl aprobaseră atunci, dar acum nu-l aproba nimeni. Alogeni? Or fi niscaiva urâţi de marţieni, că tot circula vorba cu omuleţii verzi. Tot americanii îi inventaseră, ca să bage spaima în popoarele socialiste. Dar W. - era el marţian, adică alogen? Era, dacă aşa spusese ăla. Dar cum să-ţi faci acum auto-

demascarea? Uite că, dacă erai slujitor adevărat al partidului, ţi-o făceai. „Tovarăşe primar, am consimţit că sunteţi alogen. Ştiu că e ceva de rău şi aşa ceva niciun bun comunist nu trebuie să gândească, dar nu m-am putut abţine şi am ţinut urechile deschise şi aşa am auzit. N-am nicio scuză pentru că am auzit. Un bun comunist nu aude niciodată astfel de infamii, iar dacă le aude le reclamă imediat, or, acum, când au trecut deja două ore, este prea târziu.” Prea târziu.

- Am observat, tovarăşe primar. Cred că toţi am observat, interveni unul foarte sigur pe el, că străzile oraşului nu sunt străzi, iar fiecare obţine autorizaţie de construire a imobilelor fără a se ţine o evidenţă.

- Vreţi să spuneţi, tovarăşe, că nu există un plan, nu-i aşa?

- Exact. Planul urbanistic este simplu: toate străzile dau în Dunăre (pe unii îi buşi râsul aici, dar scurt şi fără zgomot). Acum s-au suprapus anumite proiecte care sunt în vizibilă neconcordanţă cu planul general.

- Aveţi cumva exemple în acest sens? întrebă cu ostentaţie W..

- Aş avea, însă de ce să spun, dacă nu se va face nimic?

În sală se făcu rumoare. W. îşi freca palmele de fericire. Asta era adevărata cultură proletară, asta era adevărata artă a cuvântului care convinge într-un mod pe care nimeni şi nimic altceva nu poate egala. W. se considera un adevărat scriitor, iar cei din sală erau personajele sale. El hotăra cine să vorbească, cum să vorbească şi când, iar ceilalţi vor lua o decizie pe care el a trebuit să le-o comunice direct. Auzi, direct! Da' ce, ori suntem neciopliţi, barbari, veniţi din paleolitic? N-a coborât nimeni acum din corcoduş ca să-i spui tu direct treburi din astea. Cel mai înţelept era să abordezi literar problema şi să-i dai o formă plăcută. Aşa îţi vine şi ţie cheful de viaţă, iar oamenii se bucură că au luat parte la discuţii importante privind viitorul lor şi că au hotărât împreună un lucru trainic.

- Cum să nu se facă? izbucni primarul. Dar noi de ce suntem aici? Nu-i aşa, tovarăşi?

Imediat se iscară aplauze aprinse. Atmosfera era pregătită.

- Zi, tovarăşe, nu te mai codi atât! Crezi că noi nu suntem în stare să hotărâm când e vorba de oraşul nostru? De ce să-l batjocorească alţii şi să-l numească târg? Ori suntem ţărani care ne facem că trăim

la oraş? Să fie sinceritate între noi şi aşa oraşul va renaşte.

Aplauze îndelungi. Mâinile erau roşii de-atâta bătaie. Când începeai să baţi, ţi-era frică de startul nereuşit. Când începeai să baţi, nu ştiai când trebuie să te opreşti. Nimeni nu spunea: „Opreşte-te acum!" Nu. Băteai continuu, până când vedeai în jurul tău că toţi au încetat să mai bată. Nu încetai tu, de capul tău, că era necaz mare. Puteai să treci drept sabotor. Lumea aplaudă, iar tu vrei să opreşti spectacolul socialist al aplauzelor. Nu-ţi dai seama că prin atitudinea ta frânezi progresul, ştiinţa, valorile? Unii lăsau mâinile în jos, dar pentru o clipă, să vadă cum şi ce fel, ca imediat să se pornească mai abitir a aplauda spre spaima celor care aveau bătăi mai rare.

- Eu am urmărit atent aşezarea oraşului nostru. Avem nevoie de o arteră care să meargă paralel cu faleza Dunării, dar care să nu fie lângă fluviu. Artera va fi încadrată de blocuri mari de 8 niveluri, blocuri moderne. Avem nevoie de modernizare, tovarăşe primar, partidul ne-o cere, iar oraş fără blocuri, tot târg se cheamă. Aşa că, putem întreprinde o serie de proiecte şi

stabilim o comisie, se alege cel mai eficace şi se aplică. Dar este o problemă.

- Fără probleme, vă rog, zise W. dornic parcă să nu audă astfel de lucruri neplăcute.

- Dar trebuie, tovarăşe primar. Uitaţi, eu nu zic că e rău să ai biserică în oraş, deşi sunt multe, dar...

- Dar ce?

- Dar sunt 25 de ani şi biserica aia este neterminată şi nefuncţională. Bani nu are nimeni s-o termine, iar pentru o arteră modernizată, excludem din start o biserică. Cum să stea un lucru vechi lângă ceea ce e modern? Vă daţi seama, tovarăşi? Incomodează. Este inestetică şi apoi, ocupă mult, foarte mult spaţiu. Într-un oraş modern ai nevoie de spaţiu. Noi avem spaţiu ca să-l aruncăm pe geam?

- Tovarăşi, zise W., e târziu. Aştept proiectele să fie gata în două zile. Am înţeles pe deplin că vreţi o sistematizare a oraşului şi o veţi avea, indiferent de ce piedici ni se vor aşterne în cale. Pentru un drum luminos este nevoie şi de sacrificii. Ştiu, însă, că nu vă daţi înapoi când e vorba de aşa ceva. Să dea Dumnezeu să fie bine!

Sala aplaudă îndelung. Toţi plecară cu ecoul prelung al aplauzelor vibrând ame-

ninţător în bolta cutiei craniene. Totuşi, câţiva mai aveau putere să se întrebe despre care Dumnezeu era vorba: al lui sau al lor?

Capitolul 7

Cuvintele vii ale părintelui S. sunt lumină iubitoare. Despre Făt-Frumos, chipul lui Hristos din basmul popular şi cult românesc, dar şi despre cunoaşterea adevăratelor valori.

Părintele S. nu mai putu veni dimineaţa să muncească la biserică. Dar putea de la prânz până seara. Inspectorul şcolar îl rugase să-l ajute, preluând o clasă de-a pa-

tra, măcar până-n primăvară, căci n-avea pe nimeni, iar el auzise că acolo, în satul de unde venise, se ocupase de aşa ceva, în lipsă de cadre didactice. Cine ar fi venit până la capătul pământului, acolo? Părintele S. înţelesese cât de neajutaţi sunt copiii aceia care petreceau mai mult prin bălţi, prinzând peşte, decât la şcoală şi, alături de preoteasa sa, formase din copiii satului - după aceea aveau să mai vină şi din împrejurimi - două clase de câte 31-32. Sătenii erau din cale-afară de bucuroşi că, în sfârşit, are cine să facă şcoală şi cu copiii lor. De una se ocupa preoteasa, iar de cealaltă părintele. Încă de la început, copiii l-au iubit. Le vorbea frumos, îi învăţa lucruri noi, se juca cu ei. Mai ales când se juca. Alternativ. Învăţătură şi joc. Copiii abia aşteptau să vină la şcoală. Dacă aşa era şcoala, da, le plăcea foarte mult. În trei ani, cât a stat acolo, a urmat o programă pe care el însuşi o alcătuise.

Prima şi prima dată i-a învăţat să citească. Mulţi dintre ei nu ştiau, aşa cum nu ştiau nici părinţii lor. Au deprins repede. Citeau şi se jucau. Cine citea bine, avea drept de joc, iar copiii se străduiau să înveţe să pronunţe corect toate cuvintele. Aşa s-au chinuit în primul an. Dar a meri-

tat. Copiii, nu numai că citeau, dar îi învăţaseră şi pe părinţi să citească. Duminica dimineaţa veneau toţi la biserică şi citeau din catavasier psalmii şi celelalte din rânduiala utreniei. La Sfânta Liturghie, învăţaseră să dea răspunsuri la două strane: într-o parte erau fetele şi într-alta băieţii. Oamenii se minunau în sat şi veneau să-şi vadă odraslele îmbrăcate frumos, închinându-se şi dând slavă lui Dumnezeu pentru toate. De când erau ei pe lumea asta nu mai văzuseră ceva atât de frumos. Şi parcă şi Dumnezeu era mai aproape.

Apoi i-a învăţat ce să citească. Părintele aducea cărţi din biblioteca sa. Şcoala nu avea bibliotecă. Poveşti şi basme. A fost odată ca niciodată, a fost un împărat care avea un fiu şi acest Făt-Frumos a plecat în căutarea nemuririi. Ce frumos! Câte piedici, câte obstacole, câte peripeţii! Şi cât de mult seamănă cu Hristos! Moare şi înviază. Apă moartă şi apă vie. Băieţii erau feţi-frumoşi ce se luptau cu zmeii, iar fetele erau cosânzene cu inima curată, păstrată doar pentru fiul de împărat. Iar Făt-Frumos nu numai că era viteaz, dar avea o bunătate pe care doar puţini o au. Nu e simplu să fii ca el. Trebuie să ştii să vorbeşti frumos, să te comporţi demn, să fii adevă-

rat prinţ, nu cerşetor, nu bădăran. Copiii se uitau la părintele acela înalt şi blond ca la un adevărat prinţ. Se uitau la el şi ştiau că există prinţi şi în realitate, iar părintele îi asigura că ei înşişi trebuie să devină prinţi, să facă să strălucească palatul interior al inimii într-un mod cu totul şi cu totul neobişnuit, ca din strălucirea aceea minunată să se desprindă petale de raze şi să cadă pe pământ, înfrumuseţându-l.

Apoi Făt-Frumos nu se răzbună. Răzbunător e răul, adică zmeii, scorpiile, gheonoaia şi zgripsorii pământului. Un fiu de împărat e plin de nobleţe. El iartă. De câte ori? De o infinitate de ori. Se poate? Da, se poate.

Copiii discutau toate aceste lucruri cu părintele şi, privind în albastrul acela intens al ochilor lui, înţelegeau cât de adevărate sunt toate cuvintele. Nu minţea câtuşi de puţin. Era ca Făt-Frumos: sincer. Îţi puteai imagina un prinţ mincinos? Nu. Prinţul reprezenta un ideal. Părintele S. Încercase să înţeleagă cum ar putea aceşti copii să ajungă să-L înţeleagă pe Domnul domnilor şi Împăratul împăraţilor, Care este Hristos, şi găsise această cale simplă a basmelor, unde Făt-Frumos era o treaptă către cer. Cum să-L înţelegi pe Hristos dacă nu-l

înţelegi pe Făt-Frumos? Sensibilitatea copiilor era vie, reacţiona, iar părintele se bucura şi punea imagini frumoase, pline de adevăr în aceste casete goale ale sufletelor.

Şcoala era ceea ce făcea el. Părintele S. aşa înţelegea şcoala: ca posibilitate a inimii de a avea o nobleţe princiară, o eleganţă a gândirii care să nu fie niciodată compromiţătoare şi un caracter dârz de luptător pentru adevăratele valori. Făt-Frumos luptă pentru a aduce înapoi lumina furată de zmei. Uneori, zmeii fură chiar şi soarele şi luna de pe cer, iar dacă nu suntem atenţi, rătăcim veşnic pe întuneric. Făt-Frumos păzeşte copacul cu mere de aur de zmeii care fură roadele an de an, iar dacă nu are cine să păzească, atunci somnul bolnăvicios al fraţilor ne va obişnui cu statutul de nevolnici. Făt-Frumos este singurul moştenitor al tronului împărătesc pe care mulţi vor să i-l uzurpe. Făt-Frumos este milostiv. Este delicat. Se îndrăgosteşte de cea mai frumoasă şi mai sinceră fată şi, amândoi, cu inimile curate, petrec până la adânci bătrâneţe, dacă nu cumva or fi petrecând şi acum.

Povestea vieţii. Sensul ei curgător şi viu se desfăşura înaintea ochilor copiilor. Nu era timp. Aşa le spusese părintele. Încă

de pe-acum trebuiau să înceapă a deveni Făt-Frumos. Nu era deloc simplu, însă mai târziu nu va mai fi nici atât. Apoi începeau iar jocurile lor, cu mingea, cu merele, cu fularele. Mulţi se supărau. Ar fi vrut să fie ei primii, să fie mereu în centrul atenţiei, să se joace mai mult decât ceilalţi. Nu se putea. Ce ne facem cu ceilalţi? Nu înţelegeau. Unii plângeau. Alţii se îmbufnau. Părintele îi împăca până la urmă şi le explica rostul aşteptării.

- De ce crezi că tu ai dreptul de a fi primul mereu? Aşa nu vei fi mulţumit niciodată. Vei creşte mai mare, iar nemulţumirile vor creşte odată cu tine. Crezi că ţi se cuvine ţie totul, iar celorlalţi nimic? Copii, voi trebuie să vă gândiţi la ceilalţi, pentru că dacă vă gândiţi numai la voi, nu vă veţi putea bucura de joc. Făt-Frumos era fiul cel mic al împăratului. Abia după ce au dat greş cei doi fraţi mai mari, a îndrăznit şi el să ceară voie să plece spre împărăţia unchiului său. Deci s-a smerit! Adică a răbdat. Dacă nu rabzi, nu te bucuri de nimic. Iar eu aş vrea să vă bucuraţi. Hristos în mijlocul nostru!

- Amin! răspundeau copiii şi jocul se relua. Începeau să facă o horă mare şi se învârteau. Schimbau sensul des, cercul se

rupea, copiii alergau să se poată prinde de mână. Le plăcea jocul ăsta mult. Părintele era şi el prins în cerc. Exact viaţa! Un cerc, dorinţa lor de a păstra cercul, şi ruptura, apoi întâlnirea, unitatea, bucuria de a fi împreună în tot acest iureş existenţial.

Copiii citeau şi părintele a făcut rost de la oameni de câţiva metri de scândură pe care, cu ajutorul copiilor, a tăiat-o, măsurând-o de mai multe ori, şi a construit un corp de bibliotecă. Copiii treceau pe lângă rafturi şi le atingeau uşor cu degetele. Câţiva din comitetul parohial au mers cu părintele la oraş, unde au vândut vreo câţiva porci în Obor, şi cu banii aceia au cumpărat cărţi. Se umpluse corpul acela de bibliotecă şi a trebuit să mai construiască unul. Copiii singuri l-au făcut.

Dar a venit decizia de transfer la oraş şi părintele S. a trebuit să plece. Copiii l-au regretat enorm. Plângeau. Se despărţeau de un părinte cu inimă caldă care îi ţinuse tot timpul acesta de mână pentru a nu se împiedica pe drumul necunoscut al vieţii, învăţându-i că lumea este minunată dacă sufletele lor rămân curate şi demne. Dumnezeu îl ţinuse acolo cât trebuia. De acum înainte, copiii aveau să se descurce singuri, era convins. Făcuse tot ce era nevoie ca să

le arate calea. Iar Calea este Hristos. Acum începea altceva. Era chemat într-un loc unde era nevoie de el, de slujirea inimii sale.

La periferia oraşului, şcoala nu arăta cu mult diferit de cea de la ţară. Copiii, îi spusese cineva, sunt peste tot aceiaşi. Şi aşa se întâmplă. Copiii îl îndrăgiră imediat pe părintele S., care le vorbea nu ştiu cum, într-un fel în care nimeni nu o făcea. Se simţeau ca atunci când mama îi mângâia. Hristos este Lumina lumii, iar el nu făcea decât să aducă această Lumină şi să o aşeze blând în inimile acelea de copii, ştiind că de acolo, din inimă, porneşte totul. Uneori nu putea veni din cauza slujbelor şi atunci ruga pe cineva să-l suplinească. Alteori suplinea el pe vreun profesor la clasele mai mari şi atunci problematiza altfel. Vorbea pe diferite teme şi îi provoca pe toţi să gândească, să scrie. Era în copiii aceia o inerţie teribilă, dar el detectase mişcări ale inimii şi spera. Le vorbea de sinceritate.

- Copilaşilor, este o calitate a inimii pe care umanitatea noastră trebuie să o păstreze, pentru că depinde esenţial de aceasta. Să fii sincer cu tine însuţi înseamnă a-ţi defini propria umanitate. Cel care se minte e mai puţin om, dar a fi mai puţin om este

o impostură, un delict. Pe de altă parte, sinceritatea faţă de ceilalţi oameni este o necesitate, însă aceasta este presupusă de sinceritatea faţă de tine însuţi. Cum poţi fi sincer cu ceilalţi, dacă nu eşti cu tine? Aşa apar minciuna, falsitatea, ipocrizia, duplicitatea şi alte rele ce rod din substanţa vie a fiinţei. A fi sincer înseamnă a fi om, a vrea să fii. Nu poţi exista fără să respiri adevărul viu.

Toate se legau. Erau într-o comuniune totală. Nu puteai să vorbeşti de sinceritate fără să o raportezi la Adevăr, iar Adevărul este unul singur: Hristos. În afara Lui nu există adevăr. Iar adevărul ne va face liberi. Viaţa trebuie înţeleasă ca o permanentă luptă între adevăr şi minciună. În basmele noastre româneşti, adevărul învinge, iar adevărul este binele, frumosul, chipul lui Hristos, ceea ce înseamnă că noi, românii, avem acest ideal: ca adevărul să nu fie confiscat de minciună, adică de urât. Călătorind cu Hristos pe întinsul acestei împărăţii necunoscute care este lumea şi viaţa noastră, vom avea bun sfătuitor şi Adevărul ne va fi neîncetat prieten de nădejde. Altfel, ne putem întâlni cu spâni şi căpcăuni care nu vor avea nicio milă de noi

şi ne vor duce pe întunecoasele cărări ale gândurilor şi sentimentelor deghizate.

Şi Frumosul va salva lumea. Dar Hristos este Frumosul absolut. Ar fi imposibil să înţelegem ceea ce e cu adevărat frumos, neavându-L pe El în inimă. O inimă vie e o minune, iar Viaţa Hristos este ceea ce nu ne închipuim neprimind să fim vii. Moartea nu este frumuseţe şi cum poate o inimă moartă să înţeleagă cât de dulce este bătaia vieţii? De aceea frumosul este ecoul acestei bătăi, reverberaţia plină, chipul întreg al Vieţii concentrat în mişcarea lăuntrică şi vie a inimii mele, a inimii tale în Hristos. O inimă vie e o inimă curată. A avea gând curat înseamnă a păstra viaţa, a iubi frumosul. Dincolo de toate acestea se întinde împărăţia sumbră a morţii.

Există o măsură în toate, dar lucrurile se cumpănesc pe Adevăr. Omul încearcă să nu alunece într-o parte sau în alta, dar drept este numai un singur drum: cel construit pe Adevăr. Cum descoperim Adevărul? Trăindu-L. Aşa cum te întâlneşti cu cartea iubită, aşa te întâlneşti şi cu Adevărul. Ajunge să-l doreşti şi El ţi se arată în chip deplin.

Capitolul 8

Aprobarea proiectului de sistematizare publică a oraşului. Neobişnuitul vis al lui W. şi discuţia purtată cu soţia sa în miez de noapte.

Autorizaţia de construcţie (de fapt, de continuare a lucrărilor) era aproape gata, când s-au emis câteva dispoziţii aberante. Construcţia nu era nouă, însă era necesară o altă autorizaţie. Fusese depusă cerere pe 16 octombrie la Sfatul Popular, însă răspunsul, dat abia în noiembrie pe 3, era că o astfel de autorizaţie nu se eliberează decât după ce se obţine un certificat de aliniere şi regim. Părintele S. a început să facă demersuri pentru aşa ceva, intervenind la Protoierie, la Episcopie, la comitetele executive ale sfaturilor populare ale oraşului sau la centrul regional. Nu se mişca nimic. Totul era neclintit.

Pe 5 noiembrie 1958, lucrările au fost întrerupte. În atelier au continuat să lucreze meşterii ipsosari la ornamentele turlelor, iar părintele stătea cu ei. Circulau tot soiul de zvonuri, însă nimic nu era sigur.

Sfinte Arhanghele Gavriil, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi! Cuvioasă Maică Parascheva, ajută-ne nouă! Era nevoie de rugăciune. Fără rugăciune nu se putea face nimic, absolut nimic. Părintele S. amenajă în subsolul bisericii un paraclis şi acolo începu să slujească în fiecare vineri acatistul Cuvioasei Parascheva. Se auzise că există un cor de copii care cântă îngereşte şi lumea venea în paraclis şi se minuna. Ce rugăciune odihnitoare! Doamne, cercetează şi vindecă pe robii tăi cei cuprinşi de durere, zice Preacuvioasa, rugându-se neîncetat, că nu au reazem, nici mângâiere. Iar zilele grele sunt, şi pentru că ne-am mântuit, să ne bucurăm şi să cădem la Dumnezeu, pocăindu-ne şi cântând: Aliluia!

Proiectul de sistematizare fusese aprobat. Comitetul executiv al Sfatului Popular Regional, Secţiunea de Arhitectură şi Sistematizare, se întrunise şi hotărâse ca lucrările de modernizare ale oraşului să ia în calcul dărâmarea a două biserici: Sfântul Spiridon şi Cuvioasa Parascheva. W. îşi făcuse treaba, dar avea un suflet ca iasca. Apoi brusc lucrurile au început să meargă prost. Armata sovietică plecase din ţară, iar unii dintre cei ca el, cu funcţii de răspundere, erau mazıliţi. Securitatea însăşi

îşi primenise echipa, iar celor tineri li se facilita dobândirea rapidă a gradelor celor mai mari.

Danciu ajunsese peste noapte locotenent-colonel. Pe merit. Veghea la siguranţa oraşului şi a Partidului Muncitoresc Român. Era bucuros şi bucuria îi întindea sufletul ca o pajişte verde peste care a plouat răcoritor şi soarele s-a arătat aşa cum se arată în zilele de primăvară, îmbiind întreaga natură să renască. Îşi simţea întreaga viaţa purificată şi conştiinţa netedă ca o stradă asfaltată cu asfalt socialist. Avea familie, avea copil, avea apartament şi în curând, în curând, avea să se mute într-unul din blocurile ce se vor ridica chiar pe locul acelei biserici care avea să fie demolată. Cât de mult îşi dorea să vină de la cartier la centru. Aproape de faleză. Colegii săi râdeau de el că stă la ţară, la sătuc. Acum nu mai râdeau, dar el simţea că doar funcţia îi oprea, iar între ei îşi povestesc şi râd. Nu mai putea fi bucuros. Chiar nu mai putea. Renunţă la reverie, în urma unui telefon, pentru a se întoarce la realitatea acelui sfârşit de noiembrie întunecat şi fără speranţă. Ascultă un sfert de oră, apoi dădu un ordin scurt şi ochii îi sticliră cu lumini ciudate. O bestie ciudată locuia în el şi se

trezea din când în când. Acum îi pica exact ca o mânuşă toată această întâmplare. Se ridică, plecă acasă, respirând adânc, adânc. Urma să se întoarcă la noapte.

W. se întinse din răsputeri, căscă şi, de plictiseală, începu să cânte romanţa eminesciană *Pe lângă plopii fără soţ* în variantă proprie. O compusese ca pe o răzbunare la adresa acelui poet care se crezuse în drept să arate cu degetul spre ei, spre străini. Şi dacă sunt deştepţi, ce? Să moară lumea de ciudă, fiindcă atât timp cât vor fi cerul şi pământul, ei vor fi cu o palmă mai sus decât toţi. Ce proşti sunt unii să creadă că îi pot folosi pe ei! Ei se lasă folosiţi ca să scoată un folos şi mai mare. Folosul, gheşeftul. Pe lângă plopii fără soţ/ Adesea eu treceam/ Puteam să trec şi printre ei/ Dar ce gheşeft făceam? Aici se oprea mirat şi mirarea lui era uluire, gesticulând singur cu degetele de la mâini că nu iese nimic din afacerea asta. Nimic. Când nu iese nimic, nu-i afacere. Treaba asta cu biserica, însă, era o afacere pe cinste. La început, când primise de sus ordinul de dărâmare a bisericilor, se speriase. Nu fusese pentru dărâmare. Însă, treptat, ceva urât se strecurase în gândurile şi simţirile sale. Era adevărat că nu-i suportase niciodată pe

popi, iar cultul ăsta ortodox îl îngreţoşa, dar acum parcă ordinul venit pe linie de partid îi alimenta o ură a cărei virulenţă nu o bănuise. Creştini ortodocşi. Ăştia sunt duşmani de moarte. Îi era frică, dar partidul era tare şi îşi revenea. Dacă ar fi fost după el, ar fi ras de pe cuprinsul oraşului toate bisericile ortodoxe, nu numai pe astea două. Partidul nu înţelegea şi făcea o eroare, perpetuând această credinţă întrun Mesia fals. Hristos să fie Mesia? Asta nu o va crede în vecii vecilor. Câtă rătăcire, gândea el, de la acest Iisus, cu Evanghelii, cu Epistole, cu Apocalipsă. Absolut un nonsens! Mai mult decât atât, se vedea că popii sunt nişte intriganţi şi nişte turnători. Semnau condica pe la securitate şi apoi se duceau la biserică. Dacă s-ar fi întâlnit cu unul dintre ei şi dacă acela ar fi îndrăznit să-l convingă pe el de Hristos şi Maica Domnului, de Sfinţi şi de toate celelalte, l-ar fi luat de urechi şi i-ar fi tras şi un şut în fund. Meritau scuipaţi. Dar nu avea curaj. În sinea lui era foarte curajos, se răzbuna teribil pe toată prostimea aceea din jurul său, dar când se afla faţă-n faţă cu oamenii, se schimba de parcă un macaz nevăzut era acţionat şi el intra pe o linie necunoscută. Frica. De frica asta simţea că

n-o să scape viaţa întreagă. Uneori se trezea noaptea în somn. Simţea un picior în gât şi auzea o voce metalică poruncindu-i să nu se mişte că trage. Respira uşurat când vedea că nu a fost decât un vis şi a trecut.

De curând, visase că Însuşi Hristos venise la el, dar el nu-L cunoştea. Simţea doar că este Mesia Cel mult aşteptat de întregul său popor. În sfârşit, venise ca să-l elibereze, să-i elibereze pe ei toţi din robia acestor popoare proaste, să-i adune dintre neamuri şi să întemeieze fericirea. O fericire numai a lor.

- Rabi, fericirea mea, ce mult Te-am aşteptat!

- Fiule, pentru ce Mă prigoneşti?

- Doamne, eu să Te prigonesc? Dar eu Te-am aşteptat de atâta vreme şi am gândit frumos de Tine. Poate că mă confunzi, nu se poate să-mi spui asemenea cuvinte!

W. nu-L vedea bine, deoarece strălucirea Lui era puternică şi-l silea să privească ferit (prin somn, bineînţeles). Încercă să se dea mai aşa, puse mâinile căuş la ochi, dar auzi din nou:

- Fiule, pentru ce Îmi dărâmi bisericile?

- Care biserici, Rabi? Eu nu dărâm, eu construiesc, Rabi. Ţi-am zis că e o greşeală la mijloc.

Lui W. începu să i se facă frică şi simţi deodată că nu este sincer. Îi veniră în minte toate hulele lui împotriva lui Hristos, apriga lui dorinţă de a pune la pământ bisericile (la ordinul partidului, desigur), viaţa întreagă pe care o simţea adesea fără nicio substanţă, goală ca o pungă ieftină. Avu intuiţia rapidă că el a fost dintotdeauna un înşelat, că mulţi din neamul său se înşelaseră susţinând că Mesia nu este Hristos. Iată, în faţa lui era Mesia Hristos şi el aruncase cu pietre în fiecare zi din viaţa lui, aşa fusese educat, să arunce mereu cu pietre, să spargă icoana asta atât de scumpă creştinilor. Şi îi reuşise. Dar acum pierdea totul. Ce afacere păguboasă! De când era el nu făcuse o astfel de afacere proastă. Garantase cu viaţa sa. Uite că viaţa nu mai valora nimic, iar lupta lui, pe care o credea sfântă şi mântuitoare, se întorsese împotriva lui. Şeolul. Aici, pe pământ - robie, dincolo - la fel. Ce grozăvie! Se înspăimântă într-atât, că aproape se sufocă. Îl trezi nevastă-sa, trăgându-l de păr şi dându-i palme peste ochi. Deschise ochii şi văzu camera, dormitorul, noptiera pe ca-

re ţinea Cartea Înţelepciunii pentru a citi în fiecare noapte înainte de culcare şi, după câteva clipe, răsuflă uşurat. Ce demon parşiv îl chinuise! Auzi! Hristos!

- Asta am visat, îi spuse el soţiei, care-l asculta înmărmurită. Ce-ai rămas aşa, ca o proastă? Ori crezi în porcăria asta de vis?

- Albert, dragul meu, zise ea blând, am visat şi eu într-o noapte că au venit la mine doi oameni necunoscuţi, un bătrân cu un fes ciudat pe cap şi o femeie cu o cruce în mână, şi mi-au vorbit despre acest Iisus în care noi nu credem. Dar mi-au vorbit atât de minunat, încât am rămas de atunci cu o dulceaţă în suflet. Nu cred că e întâmplător, Albert.

- Taci! porunci supărat W.. Sunt fantasme, ştiu eu. Dacă aş crede în toate visele, aş înnebuni.

- Aici a fost altceva, Albert.

- Draci!

- Mi-e teamă să nu se dărâme bisericile alea două. N-aş vrea să ai vreun amestec.

W. nu mai spuse nimic şi se băgă mai adânc în aşternut. Era 3 şi un sfert noaptea. Stinse veioza şi încercă din răsputeri să adoarmă, dar nu reuşi. Făcea tot felul de planuri. Îi era şi lui teamă că bisericile se vor dărâma, dar ce, le dărâma el? Nu voia

să-şi recunoască nicio picătură de vinovăţie în toată treaba asta. Era o simplă afacere a partidului, a S.A.S.-ului, iar el doar semna. Ce era o semnătură? Dar nu despre asta era vorba, ci despre afacerea profitabilă pe care o făcea de pe urma demolărilor. El avea să primească două apartamente, pentru fiecare dintre copiii săi plecaţi la facultate. Dora nu trebuia să ştie. Dar viitorul copiilor depindea de această afacere. Era realizabilă, o vedea înfiripându-se sub ochii lui. Planul îl avea în cap, proiectul, îl studiase cu acribie. Înţelegea şi unde trebuie să vină aragazul. Venea chiar în dreptul absidei bisericii Cuvioasei, iar celălalt aragaz, pentru fiul său mai mic, venea, ce coincidenţă, asta era gluma care-l binedispunea într-atât, încât se trezea izbucnind în hohote de râs în singurătatea minţii sale, chiar în locul altarului. Avea de gând să elaboreze mai multe detalii, însă, aşa cum medita în aşternut, la acest viitor minunat, în cap îi veni ca o umbră de urâtă prevestire amintirea visului cu Hristos. Ce prostie! Apoi Dora cu cei doi! Îi spusese că aveau aură, aşa i-a visat, aşa cum au sfinţii creştinilor. Prea îmbârligate erau aceste visuri, pentru ca logica sănătoasă a unui om ca el să le accepte drept raţionale. Nu

erau raţionale, era clar! Cum să crezi în povestea unui vis? Niciodată!

Capitolul 9

Frica de a face semnul sfintei cruci în dreptul bisericilor. Tovarăşul Costiug are o viziune înfricoşătoare. Sfatul nebunului.

Un oarecare Stoenescu strigase într-o zi, ca ieşit din minţi, că biserica din Piaţa Concordiei se va demola. Iadul se mărise şi dracii tot n-aveau loc şi ieşeau la plimbare pe stradă. Aşa spunea el. Acum toţi dracii, şi arăta într-acolo, spre biserică, trag de ea s-o dea la pământ.

- Priviţi-i! Sunt sus! Sunt peste tot!

Lumea se oprea şi era oarecum speriată de acest cetăţean care tulbura ordinea publică. Ce naiba! Oamenii sănătoşi se duc la serviciu, muncesc în trei schimburi, au treburile lor, nu să se uite după draci. Dar priveau spre biserică şi îşi imaginau, după cuvintele nebunului, ăsta era diliu, nimic mai mult, că unul este acolo la fereastră, altul a întins o frânghie şi trage de turlă, unul sapă la temelie, altul murdăreşte şi împrăştie mizerie peste tot. Toată drăcărimea încălecase pe biserică şi, dacă se pu-

tea, ar fi băgat-o cu totul în iad. Auzi, biserică în iad!

- Uite, îi zicea unei femei care se oprise, acum fă o cruce mare aşa ca mine!

- Eşti nebun, tovarăşe!

- Fă cruce, femeie, să vezi cum cade câte un drac!

Femeia pleca şi nu făcea nicio cruce. Alţii la fel. Era periculos să faci cruce pe stradă. Lumea era învăţată să nu se închine. Semn subversiv. Doar banditii se închină. Crucea şi banditismul misticist merg mână-n mână. Iar partidul se săturase de misticisme din astea. Toţi misticii erau duşi în subsolul securităţii, de unde veneau lecuiţi. Securitatea este cea care vindecă de orice boală. Tămăduitoarea tuturor suferinţelor. Pe ăştia, care aveau credinţa că există un Dumnezeu viu, pe ăştia se aplicau tratamente de lungă durată. Cei mai mulţi ieşeau nou-născuţi. Alţii erau daţi la casare. După cum era materialul. În general, materialul românesc este prost. Asta constataseră toţi marii tovarăşi şi de aceea el te lasă când ţi-e lumea mai dragă. Ca să-l îmbunătăţeşti, este nevoie de multă peticeală. Aşa că mai ieftin este să vii cu material nou. Asta nu înţelegeau unii. De asta erau atâţia alogeni în ţară, în oraş.

Pentru că ei nu cedau aşa uşor. Material rezistent.

- Fă cruce, mă creştine, să vezi cum cade câte un drac. Uite, eu fac, dar ei sunt mulţi şi eu singur nu-i dovedesc. Ajută-mă să-i dăm jos pe ăştia întunecaţi de pe biserică, că au pus gând rău. Nici nu se mai văd crucile de pe turle.

Tovarăşul Costiug încruntă din sprâncene şi vru să nu se uite într-acolo, dar fără să vrea se uită şi văzu că pe turlă era un drac, aşa cum zicea nebunul, şi se uita chiar la el şi râdea. I se ridică părul pe mâini de frică şi ochii îi ieşiră bulbucaţi din orbite. Urâţenia aia îi ucisese într-o clipă mintea şi sufletul. Se smulse de lângă nebun şi o luă la goană pe Silistrei până în dreptul bisericii Sfântul Spiridon, unde nu mai avu putere să privească şi să alerge. Se lăsă pe vine. Făcuse pe el de frică. Intră pe o străduţă din spatele casei parohiale şi ajunse acasă unde se spălă, se schimbă, făcându-şi cruce tot timpul, apoi se aşeză în genunchi în faţa unei icoane pentru care o ameninţase pe nevastă-sa că o dă afară din casă dacă o mai vede cu ea atârnată pe pereţi. „Doamne, scapă-mă de dracu', te rog, Doamne! O să mă închin, o să fac ce vrei Tu, numai să nu mai văd arătarea aia care

m-a făcut nebun. Nu vreau să fiu nebun, Doamne! Dacă există drac, exişti şi Tu! Ajută-mă, Dumnezeule şi nu mă lăsa!”

Fusese trimis de şeful său, Danciu, să-l salte pe nebun. Securitatea nu putea lăsa să se răspândească vorbele unui ţăcănit prin oraş, că cine ştie ce spune nebunu’ şi lumea începe să creadă. Cu nebunii nu-i de glumit. Dintotdeauna, nu oamenii sănătoşi au creat probleme partidului, ci cei săriţi. Ce să le faci la ăştia săriţii, că n-ai cum să-i educi? Le tragi o mamă de bătaie să-i leşini şi după aceea, partidul n-are timp de smintiţi, un şut în fund şi acasă. Dacă nebunu’ are casă. Dacă nu, la „mănăstire”, adică la spital. Aşa spuneau ei, în argou. Ce dracu’, îi călugărim pe toţi! Nebunu’ ţi-l arăta pe dracu’ şi tu puteai să-l crezi? Securitatea putea să-l creadă? Partidul îl credea? Păi am fi fost o ţară de dilii atunci. Dar el, Costiug, plutonier major în serviciul securităţii, văzuse ce-i arătase nebunu’! Cu ochii lui pe care acum şi-i îndesa înapoi în orbite. „Doamne, apără-mă!” Ce să-i spună lu’ Danciu? „Tovarăşe locotenent-colonel, raportez că l-am văzut pe dracu’!” Avea să-l trimită Danciu şi pe el acolo sus pe turle, unde îl văzuse. „Doamne, nu mă lăsa!”

Stoenescu îşi făcea datoria de a anunţa pe cetăţenii oraşului cum dracii s-au dat jos cu toţii şi bat în retragere. Ceva se întâmpla cu ei. Doar cu crucea lui nu reuşea, era limpede. Dar ce-i făcea să se teamă aşa?

- Priviţi, dracii se dau pas cu pas înapoi, se retrag. Este aici o putere mai mare ca a lor. Oameni buni, biserica s-a vindecat de ei. Avem o biserică sănătoasă! Ura! Trăiască libertatea!

Apoi îi oprea pe oameni şi-i întreba cine este dispus să stea în noaptea aceea de pază la biserică.

- Biserica trebuie apărată, dragi fraţi. E a noastră şi trebuie să n-o lăsăm în mâinile acelor urâţi. Eu mă înscriu, zicea ridicând mâna. Organizez înscrieri pentru păzirea bisericii! Cine vrea să se înscrie să păzească biserica?

Oamenii treceau pe lângă el şi nici măcar nu-l priveau, de teamă ca nu cumva să fie urmăriţi. Era cumva vreo înscenare? Pe cine mai trebuia să prindă nesătuii ăia de la securitate şi să chinuiască? O ezitare în mers putea costa enorm. Oamenii îşi calculau paşii, treceau pe partea cealaltă, numai să nu dea ochi cu nebunu', să nu fie cumva tentaţi să privească la biserică. Gra-

bă mare. Toţi se grăbeau. Zona centrală indica un flux mare de oameni, iar acum, că era târziu, trecătorii se răriseră.

- Se lasă întunericul, bărbaţi fraţi! Ultima chemare la arme! Biserica trebuie apărată de pe metereze, altfel urcă necuraţii pe ea şi o spurcă. Veniţi! Nu trebuie decât câte o cruce să facem fiecare. Cu cât suntem mai mulţi, cu atât mai bine. Cruci mai multe. Cu crucea vom birui. Ce sabie puternică e crucea!

Întunericul cuprinse întreg oraşul. Curentul era întrerupt peste tot. Partidul făcea economia pe care cetăţenii nu ştiau s-o ducă la cifre favorabile unei statistici mulţumitoare. „Cum să mai publicăm în *Scânteia*, tovarăşi, procentaje care să stârnească invidia capitalistă dacă noi nu ne abţinem? Consumăm tot timpul. Ia să vedem dacă fără curent murim?” Şi în fiecare seară se tăia curentul. Iar oamenii nu mureau. Fiecare cetăţean avea în casa sa o lampă la lumina căreia să poată vedea realitatea socialistă. O putea vedea şi la bec, nu-i vorbă, dar trebuie să fim uniţi în toate. Şi egali. Iată că acum toţi erau egali. Nimeni n-avea curent.

Stoenescu, nebunul, se aşeză într-un colţ al bisericii şi, ghemuit, aştepta închi-

nându-se continuu. Nimeni nu se încumetase să rămână cu el. Ba da. După vreo oră de întuneric, se furişă o umbră uşoară.

- Cine eşti?

- Sunt eu, şopti vocea tremurată.

- De ce te-ai întors?

- Să te întreb ceva.

- Întreabă-mă!

- Nu ţi-e frică de dracii pe care îi vezi?

- Nu. Domnul mă are în mila Lui şi mă păzeşte cu crucea cea de viaţă făcătoare. Pocăieşte-te şi te vei însănătoşi!

- Ce trebuie să fac?

- Cum ce? Du-te la părintele şi spovedeşte-te! El te va îndruma.

- Care părinte?

- Părintele cel prost de care râde toată lumea, dar de care iadul se cutremură. N-ai văzut cum s-au retras toţi dracii? Au căzut unul câte unul de pe unde erau agăţaţi. Are putere şi duh trăitor. E viu, înţelegi? Dar lumea îl crede prost. Radu prostu' se roagă şi biserica rămâne.

Costiug se retrase încet şi se pierdu în întunericul care băltea pe străzile oraşului. Nu se vedea nimic. Ăsta nu era nebun. Preotul îl va vindeca. Dar biserica avea să se dărâme. Ştia sigur. Danciu însuşi vorbise cu o satisfacţie abia reţinută despre eve-

niment. Cică evenimentul oraşului! Pac! Două biserici cu nasu-n pământ! „Las' că-L dăm noi jos pe Dumnezeul Ăsta, că prea L-aţi suit în cer!” Şi el participase la aceste blasfemii. Câte glume, bancuri cu Dumnezeu, cântece hulitoare! Securitatea se distra copios cu toate astea. Când n-aveau ce face, îşi băteau joc de Hristos. Dracii erau şi ei luaţi în colimator, dar nimeni nu credea în existenţa lor. Nici el nu crezuse până azi. Acum ştia şi nu mai putea să mai fie ca înainte.

Danciu avea să turbeze. Înnebunea de-a dreptul când subordonaţii nu-i ascultau ordinele sau nu i le îndeplineau. Nu-l interesau scuzele, argumentele, contextul. Nu executaseră şi asta nu se putea ierta. Penalizat la salariu şi următoarea dată când calci în străchini eşti degradat. Însemna că nu eşti demn de a fi în serviciul ţării şi al oraşului. Oameni fermi, nu cârpe. De asta avea nevoie ţara! De când venise Danciu, securitatea îşi derula toate activităţile cu o precizie infinitezimală. Nimic nu era la întâmplare, totul calculat, rapoarte clare, arestări, acţiuni diverse. Un adevărat succes. Fuseseră felicitaţi de la centru. Tânăra echipă condusă de Danciu mulţumea partidul. Şi partidul trebuia să le fie recu-

noscător. Un telefon de la tovarăşul prim fusese suficient. Şi mâna liberă.

Acum, reflecta Costiug, apăruse o problemă. El. Oare cum avea să o soluţioneze Danciu?

Capitolul 10

Meditaţiile nocturne ale locotenent-colonelului de securitate Danciu: „Je est un autre!” – „Cine sunt eu?”

Danciu turbase aşteptând în noaptea aceea un semn de viaţă de la Costiug. Are să mi-o plătească scump, gândi el în timp ce bea un pahar cu apă minerală. Se educase în toate privinţele. Nu fuma, nu bea cafea, nu bea alcool. Disciplina era cea care îl propulsase aici, în această funcţie şi se ţinea în continuare de ea. Principiile austere îl făcuseră sobru şi încleştat. Chipul lui afişa tot timpul o dorinţă de răzbunare pentru toate aceste reţineri, pentru tot acest regim care reprezenta viaţa lui întreagă. Nici subordonaţii nu îndrăzneau să bea cafea sau să fumeze în prezenţa lui. Era de belea cu şefu’. Dacă se supăra, dădeau cu toţii de dracu’. Datoria şi iar datoria. De parcă omul nu mai are familie, nu mai are şi el nevoie de timp liber. Peste tot numai supraveghere, informaţii. Duşmanii poporului se puteau ascunde oriunde, chiar şi în tine însuţi, dacă nu erai atent. Ţi se strecura vreun gând sau vreo

idee greşită şi te schimba de nu te mai recunoşteai tu pe tine. De aceea, vigilenţă, ochii în patru şi urechile ciulite.

Toată noaptea meditase la un lucru straniu. În ţara asta erau mulţi proşti. De ce erau mulţi proşti? Fiindcă partidului aşa îi convine, să aibă în preajmă oameni care să nu gândească, ci să execute ordine. Odată ce începi să gândeşti devii inutil pentru partid. Dacă partidul gândeşte, de ce să mai gândeşti şi tu? Nu e asta o dovadă de neîncredere în facultatea de gândire a partidului? Ba da. Subversivitate. Şi totuşi... Ceva îl nemulţumea. Proşti. Cu proştii nu ajungi departe. Ai nevoie de oameni destupaţi la minte. Ei făcuseră şcoală, dar şcoala nu mai era ce fusese înainte. Cum de se gândise partidul să-i închidă pe toţi ăştia cei mai inteligenţi pe la dracu-n praznic? Era şi partidul inteligent, de-aia. Îşi dăduse seama că ăştia sunt cei mai periculoşi. De fapt, gândirea. Dacă gândeşti, eşti periculos. Şi-atunci, partidul a selectat cu mare grijă pe studenţi şi i-a trimis la Piteşti. Nicolski, diavolul ăla sovietic, gândise iadul pe pământ pentru tinerii români. Nu că-i căina, dar se gândea cât de vigilent fusese partidul, ce reacţie promptă avusese inventându-l pe kaghebistu' ăsta cu mutră

de şarpe. Ce veninos muşcase! Ororile de-acolo răzbătuseră până la urechile lui, de-l lăsaseră mască. După ce şi-a revenit, a pus şi el în aplicaţie vreo câteva metode. Cea mai tare i se părea aia cu uitatul la vârful picioarelor, când ţi se spăla realmente creierul. Dacă el, care nu se uimea de nimic, ajunsese să se uimească de treaba asta, era ceva. Un singur lucru îl enerva. De ce jidanii? Parcă se răzbunau pe români pentru tot ce pătimiseră ei în război, dar românii ce le făcuseră? Ori îi duseseră la Dachau?

Fusese la Aiud, unde era închisoare de maximă siguranţă, şi văzuse pe toţi scheleticii ăia. Ăia erau inteligenţii ţării? Elita intelectuală? Abia îşi târau lanţurile şi povara anilor de puşcărie. Unii erau arestaţi de prin '41. Ce rău ar fi putut face ţării? Partidul ştia mai bine cât de duşmănoşi pot fi intelectualii şi-i ţinea la zdup. Era mai bine aşa. I se atrăsese atenţia că discuţia cea mai banală cu un astfel de deţinut poate avea consecinţe nefaste asupra creierului omenesc şi de aceea trebuiau evitate. Dar era curios. Ar fi vrut să vadă ce spune un astfel de om.

Dar el gândea. Ce, el nu gândea? Dar gândea cele ale partidului. Cum ai fi putut să gândeşti altceva? Asta îl frământa pe el

cel mai mult. „Cum să poţi gândi, iar gândirea ta să nu fie pe aceeaşi linie cu cea a partidului?” Se aşeză mai bine-n scaun. Îi făcea plăcere toată această escapadă nocturnă a gândurilor. „Pe Coşciug, aşa îi spunea lui Costiug, o să-l omor!” îi trecu prin minte, dar scutură din cap pentru a alunga acest gând şi a reveni la plăcerea de dinainte. Clădirea securităţii era cufundată în întuneric. Aveau lumină doar la subsol, acolo unde se afla şi el la un birou, dar prefera să n-o deschidă. De ce să consume banii statului de pomană?

Oamenii, copiii, toţi erau învăţaţi să gândească aşa cum cerea partidul. El era de acord. Partidul gândeşte cel mai bine. Băieţii deştepţi sunt cu partidul. Restul, cei mai mulţi, erau proşti. Un singur deştept este de ajuns să conducă o căruţă de proşti. De aceea, partidul aşezase în funcţii de conducere oameni ca el. Controlul era deplin. Aparatul puterii de stat avea un echilibru pe care nu înţelegea cum acele epave de oameni de pe la Aiud sau Gherla l-ar fi putut afecta.

Dar nu asta, nu. Gândul. Gândeşti ca un om al partidului şi, deodată, tu nu mai eşti tu. Ai văzut ceva în interiorul tău care nu mai poate fi şters niciodată. Aici era

duşmănia. Dar parcă semăna a vrăjitorie şi el nu credea în vrăjitorie. El nu credea în nimic. Doar în partid şi în apartamentul pe care urma să-l primească acolo, între Mihai Bravu şi Roşiori. Încercă să vadă cum e să gândească altfel decât partidul. Îşi imagină că este un bandit, un duşman al poporului. Întunericul era dens şi îi crea o intimitate propice creativităţii. Un exerciţiu creativ, asta făcea. Demonta gândirea reacţionarilor intrând în mintea lor. În capul lui se desfăşură un dialog care, cu fiecare replică, devenea viu, din cuvinte se desfăceau imagini ca nişte foi, iar el îi răspundea blând unui locotenent-colonel de securitate pe care îl cunoştea şi nu-l cunoştea. Dubla identitate funcţiona perfect. Până unde avea să meargă toată ancheta asta?

- Ai gândit vreodată că partidul greşeşte?

- Da. Sunt sigur de asta.

- Cum se traduce siguranţa ta? Ce argumente ai?

- Partidul minte, înşală. Mă dezamăgesc habitudinile acestea. Ziarele sunt pline de cifre inexacte, voit inexacte, datoria către ruşi a fost achitată de 10 ori până acum, iar noi tot mai trimitem vagoane de cereale şi altele, străinii ne-au invadat şi trăim o viaţă anostă, fără sens. Dacă parti-

dul te obligă să nu le vezi pe toate acestea, nu înseamnă oare că îţi cere să fii orb?

- Crezi în Dumnezeu?

- Cred. Există Dumnezeu. Educaţia actuală din şcoli este o mare eroare. Cum să educi un întreg popor care are o credinţă, aceeaşi, de aproape două milenii, în spirit ateist ştiinţific? Aici greşeşte foarte mult partidul. De frică şi din laşitate, oamenii nu-L mai pomenesc pe Dumnezeu, ba chiar Îl uită. Eu, dacă aş fi Dumnezeu, m-aş supăra.

Inima îi bătea puternic, mai să-i spargă pieptul. Îşi prinse pieptul cu ambele mâini şi respiră adânc de câteva ori. Ce nebunie! Anchetator şi anchetat în acelaşi timp. Se potoli după o vreme.

- Te-ai gândit vreodată că vei fi pus în situaţia de a-ţi da viaţa pentru credinţa ta în Hristos?

- Hristos este viaţa mea!

- Deci accepţi moartea cu El?

- El nu moare niciodată. Cu El voi fi mereu viu.

- Peste o oră vei fi împuşcat, dacă nu renunţi la absurditatea asta. Gândeşte-te bine! Nu te pripi. Ai o singură viaţă şi nu merită să o risipeşti pe astfel de lucruri.

- În cazul ăsta, moartea este cea mai înaltă demnitate.

- Îl iubeşti pe Hristos?

- Îl iubesc.

Îşi şterse transpiraţia de pe frunte cu o batistă. Mâinile îi tremurau. Încercă să se ridice de pe scaun, dar nu reuşi. Parcă înota într-un vis ciudat.

- Şi istoria?

- Istoria este falsificată şi aşa se şi învaţă. Adevărata istorie este în lanţuri.

- Dar libertatea?

- Există, însă doar unii au curajul să fie liberi. Ca să fii liber trebuie să îndrăzneşti.

- Care este sensul vieţii?

- Hristos.

- Ai un model printre oameni pe care să-l admiri?

- Da. Un fost coleg de generală. Radu' cel prost. El este om adevărat. Nu-i este teamă şi pentru asta îl admir. Un adevărat luptător, deşi este considerat prost.

Se ridică instantaneu de pe scaun şi îşi înfipse mâinile în păr făcând nişte mişcări dezordonate ca şi cum ar fi vrut să ia capul şi să-l stoarcă, iar capul nu voia. Asta era o prostie. Radu S., model! Hm! Cine gândise treaba asta? El sau celălalt eu? Amândoi locuiau în el. Anchetatorul trebuia să în-

vingă de fiecare dată. Băieţii deştepţi înving. Dacă ar fi ştiut partidul cu ce se ocupase el toată noaptea aceea, ar fi putrezit într-o carceră, la Neagra. Aprinse lumina şi se uită în oglindă. Aşa ciufulit cum era şi cu ochii injectaţi arăta ca un descreierat. Îşi aranjă părul, se spălă cu apă rece, vru din instinct să stingă lumina (imediat se abţinu) şi ieşi. Se luminase afară. Toţi îl salutau, dar el păşea printre ei ca un mort. Unde era Coşciug? Azi era înmormântarea lui. Să-şi caute popă şi dascăl şi să aranjeze de pomeni, că viaţa e un vis. Dacă nu va fi aşa, atunci el nu mai era Danciu, locotenent-colonel de securitate, ci un nebun care se pripăşise într-o societate nenorocită, aşa cum era asta în care trăiau cu toţii.

Unii îl sunaseră pe Costiug acasă, să-l prevină că Danciu e ca o fiară gata să sfâşie şi să aibă argumente puternice în faţa lui, nu copilării.

- Cum, n-a ajuns la serviciu? întrebă nevastă-sa. A plecat de dimineaţă.

- N-aveţi cum să daţi de el înainte să ajungă aici?

- Nu. Dar s-a întâmplat ceva grav? se alarmă ea.

- Staţi liniştită. Nu-i nimic.

Doamna Costiug închise telefonul şi se aşeză în genunchi în faţa icoanei şi zise încet şi apăsat: „Maica Domnului, ajută-i!”.

Capitolul 11

Salutările lui Radu cel prost transmise lui Danciu îl absolvă pe Costiug. Stoenescu şi războiul nevăzut.

Costiug se trezise de dimineaţă şi venise la biserică, unde îl găsi pe părintele S. singur, parcă aşteptându-l. Se ului. Paşii începură a-i fi mai înceţi, mai nesiguri. Paraclisul Cuvioasei era nu ştiu cum, respira cu adevărat, era viu. Da, asta era. Paraclisul era viu ca o casă plină de sufletul cuiva care locuieşte în ea.

- Vino, frate Dumitru!

Aici începu să uite cum e să păşeşti. Se opri. Dacă era o cursă a securităţii, iar el căzuse ca un şoarece în plasa întinsă? Într-o clipă se gândi că nebunu' nu era ceea ce părea, preotul era un instrument, vreo unealtă a lui Danciu şi el era victima. Dar uitându-se în ochii tânărului preot, toate aceste gânduri pieriră ca şi cum nici n-ar fi fost vreodată. Albastrul acela îi picura în suflet o linişte pe care el nu o cunoscuse şi de care se mira nespus. Se aşeză în genunchi în faţa preotului care îi puse epitrahilul pe cap şi-l cercetă.

- Frate Dumitru, Domnul a îngăduit ca tu să vezi o lume pe care nu o credeai posibilă, lumea nevăzută a duhurilor. Aici se dă lupta cea mare.

- Părinte, nu-nţeleg de ce tocmai mie mi s-a arătat! Toţi treceau, se uitau şi nu vedeau nimic. Dar eu l-am văzut şi m-am cutremurat.

- Uite ce e! Hristos ţi-a trimis un semn şi tu ai reacţionat imediat. Nu se putea altfel. Era inima ta prea împietrită şi n-ai fi înţeles.

- Am prigonit-o atâta pe săraca Geta, nevastă-mea! Avea o icoană şi voiam să o dau afară din casă pentru că o găseam pe perete. Dar când m-am întors ieri acasă, tocmai la icoana aia am îngenuncheat şi m-am rugat.

- Domnul să fie binecuvântat!

- Părinte, mi-e frică de şefu'! Dacă află că am venit şi aici mă omoară. Îl ştiu de ce e în stare. Toţi îl ştim.

- Cine e şeful tău?

- Unu' Danciu Vasile, n-aveţi de unde să-l ştiţi. E câine, nu alta.

- Du-te liniştit! N-o să-ţi facă nimic!

- Nu pot să vă cred, părinte! Nu-l cunoaşteţi!

- Spune-i că Radu cel prost îi transmite multe salutări. Aşa să-i spui.

- Părinte, sunteţi chiar aşa... sigur?

- Ai vrut să spui prost! Da, sunt prost, nu mă-ndoiesc de asta. Domnul are grijă de oameni ca mine. Tu fii liniştit! Nu e timpul tău acum. Or să mai treacă câţiva ani buni. Dar atunci să fii pregătit! Hristos va cere totul de la tine!

După ce primi dezlegare, Costiug se ridică şi plecă. Parcă vedea întreaga lume prin albastrul acela intens al ochilor părintelui. Ce frumoasă era viaţa, lumea, ziua aceea de sfârşit de noiembrie! Parcă şi pe Danciu îl iubea. „Tovarăşu' lent-colonel, vă iubesc!” Un pumn uriaş stătea să cadă asupra capului său. „Nu mă interesează, pot şi să mor că tot vă iubesc!”

Costiug ieşi şi se îndreptă spre biserica mare, privi spre turle, dar nu mai văzu nimic. În schimb, Stoenescu era pe stradă, chiar în faţa bisericii, şi striga în gura mare că Scaraoschi însuşi a venit să dea asaltul la cetatea duhovnicească a Cuvioasei, iar ei, orăşenii, trebuiau să ia atitudine cu cruce şi mătănii. Stoenescu făcea mătănii pe asfalt ca să-i înveţe pe cetăţeni, iar oamenii râdeau de el.

- Sărută mai bine asfaltul!

Stoenescu pupa asfaltul mai apăsat şi se închina cu o cruce mare, hotărâtă. Costiug se apropie şi Stoenescu îl văzu.

- Şase! Securitatea!

Într-o clipă toţi batjocoritorii aceia se risipiră care încotro. După ce nu mai văzu pe nimeni prin preajmă, Stoenescu îi zâmbi lui Costiug şi-i zise:

- Acum ia-mă şi du-mă acolo unde trebuie să mă duci! Trebuie să mă iei!

- O să iei bătaie acolo! Vrei să iei bătaie?

- Acolo vreau. Mă bucur mult, frate. Tu eşti binefăcătorul meu. Vino să te pup!

Costiug se lăsă pupat, apoi porni înainte şi Stoenescu veni după el strigând cât îl ţineau bojocii:

- Pocăiţi-vă, că s-a apropiat Împărăţia Cerurilor! Domnul vă aşteaptă să vă dea lumină şi înviere! Spovediţi-vă şi luaţi Trupul şi Sângele lui Hristos pentru a avea viaţă!

Lumea se uita la Stoenescu cu teamă. Ar fi vrut să pună mâinile la urechi ca să nu mai audă toate cuvintele acelea. S-a apropiat Împărăţia Cerurilor! Dacă auzea securitatea de această Împărăţie, era scandal mare. Păi, partidul avea împărăţia lui, iar Stoenescu vorbea de altă Împărăţie.

Cele mai nebuneşti vorbe care s-au putut spune vreodată, le spunea acum Stoenescu. „Dacă-i nebun şi latră în halul ăsta, pune-i botniţă, tovarăşe! Nu lăsa libertate nebunului, că ne cuprinde nebunia pe toţi!”

Costiug o luă în stânga pe Eliberării, trecu pe lângă biserica Sfântul Nicolae, se închină, apoi, după ce trecu de Campiniului, văzu pe stânga clădirea cenuşie a Securităţii. „Danciu! Doamne miluieşte-mă!” Intră primul. Stoenescu intră după el în hol şi zâmbind zise:

- Pocăiţi-vă că s-a apropiat Împărăţia Cerurilor!

Pe toţi îi bufni râsul. Îl bătură prieteneşte pe umăr pe Costiug şi-i şoptiră ceva la ureche, apoi Costiug urcă la etaj, iar Stoenescu rămase în mijlocul tuturor securiştilor care îşi întrerupseră treaba binedispuşi, ca la circ. A venit ursul! Îl cunoştea tot oraşul.

- Bă, Stoenescule, ia spune-ne tu de Împărăţia asta a Cerurilor, pe unde e, bă, ca să ajungem şi noi cu racheta!

Toţi râseră copios. Stoenescu râse mai tare ca ei şi arătă spre capul aceluia care vorbise. Nu mai putea să vorbească şi nu mai râdea. Ceilalţi se uitară atent la Paliuc,

aşa îl chema pe tovarăş, urmărind degetul nebunului.

- Acolo!

- Ce-i acolo?

- Acolo pe cap ai un drac!

Toţi se prăpădiră de râs. Paliuc are un drac pe cap. Începea tare de tot ziua asta, numai Danciu să nu facă scandal. Paliuc ar fi vrut să râdă şi el, dar nu prea avea chef. Ceilalţi îl prindeau de păr, îl pipăiau în creştet, leşinând de râs:

- Stoenescule, unde are drac Paliuc: aici?

- Lasă că-l prindem noi pe Michiduţă şi-l ţinem la beci câteva nopţi de-o să spună tot ce se petrece în iad. A trimis Scaraoschi spioni de pe lumea ailaltă în Republica Populară?

Stoenescu se închina. Paliuc se săturase de circ. Se duse greoi spre Stoenescu şi-i arse o palmă peste bot, de-l buşi imediat sângele. Dar Stoenescu se uita la capul lui şi se închina.

- Bă, debilule, îţi rup mâna asta cu care faci semne subversive, auzi?

- Lasă-l, Paliuc, că-i nebun! Tu te pui cu nebunii?

Toţi colegii îl luară pe Paliuc şi-l îmbunară. El se desprinse de toţi şi ieşi afară.

Simţea nevoia să respire bine şi aici nu putea. Parcă nu mai era aer în clădirea securităţii. Costiug se arătă şi el şi-l chemă pe Stoenescu sus. Stoenescu se mişcă rapid. Urcă treptele câte două, apoi intră într-un birou cu uşă antifonată. Danciu era cu spatele. Nu-i spusese nimic lui Costiug. Doar „Bine că l-ai adus”. Nu-l întrebase nici unde a fost ieri, de ce nu a raportat nimic.

- Poţi să pleci, îi zise Danciu lui Costiug. Ce e? Vrei să-mi mai spui ceva? Întrebă colonelul văzând ceva pe chipul lui Costiug.

- Radu cel prost vă transmite salutări, tovarăşe locotenent-colonel, să trăiţi!

Danciu rămase înmărmurit. După câteva secunde bune, îi făcu semn lui Costiug să iasă şi se ridică de pe scaun. Stoenescu şiroia de sânge. Era scârbos nebunu'!

- Ia spune, zise Danciu aşezat şi calm, de unde ai scornit toate astea cu dracii?

- Nu le-am scornit. Aşa sunt.

- Sunt şi aici?

- Sunt. Cum să nu fie?

- Unde?

- Unul vă trage acum de mâna dreaptă ca să mă pocniţi în maxilar. Dacă vă lăsaţi în voia lui, o să-mi rupeţi maxilarul. E un drac voinic.

Danciu îşi micşoră privirea ca unul care vrea să pătrundă aceste cuvinte mai bine. Era adevărat că simţea că-i va da o directă de dreapta nebunului. Pumnul i se strânsese. Avu o clipă senzaţia că vrea să-şi scuture mâna, dar se temu de ridicol. Pica de prost în faţa nebunului.

- Bă, Stoenescule, cum să facem noi să-ţi închidem gura? Ia spune tu!

- Soluţia cea mai bună este să vă pocăiţi!

- Şi dacă nu vrem să ne pocăim, ce-i de făcut?

- Păi, Domnul ne aşteaptă pe toţi! De ce să nu vrem? Dacă vă faceţi cruce, dracul cade. Uite aşa cum fac eu!

Şi Stoenescu se închină smerit. Danciu îl lovi în maxilar şi i-l rupse. Stoenescu pronunţa acum dezarticulat cuvintele şi se îneca cu sânge. Danciu deschise uşa şi îi spuse unuia să facă ordine înăuntru.

- Nebunului..., zise el reflexiv, dă-i drumu'! N-are să mai strige!

Capitolul 12

Curajul şi primejdia mărturisirii Adevărului. Iubirea are un singur preţ: viaţa. Atitudinea Sfinţilor mărturisitori.

Pe 1 decembrie, părintele S. ţinu o slujbă pe care mulţi nu aveau s-o uite toată viaţa. Sfânta Liturghie era slujită de un înger înalt, în ochii căruia se vedea cerul, cel mai frumos cer pe care omul poate să-l vadă vreodată. Iar albastrul acela era plâns, încât credeai că n-o să se mai zvânte niciodată. Mulţi copii. Vocile lor curate te înfiorau. Dar, mai mult decât atât, erau cuvinte pe care dacă le ascultai întinereai. Oamenii trăiau într-o epocă în care fiecare zi echivala cu o povară. O zi cât un an. De aceea, unii dintre cei care veniseră în duminica aceea la biserică aduseseră cu ei poveri ce numărau zeci şi sute de ani. Se vedea în ochii lor, citeai în gesturi, în mişcări. Ar fi vrut să ascundă adevărul acesta, dar nu puteau. Aici se petrecea o minune. Odată intraţi în biserică, lumea li se dezvăluia cu totul altfel. Liturghia dezvăluia un sens al vieţii pe care nu-l cunoşteau, ca un leac, ca o tămadă pusă pe rănile gândurilor şi ale neputinţelor. Cu fiecare cuvânt pe ca-

re-l spunea, părintele parcă-i invita la masă, la un ospăţ cum n-au mai văzut, cum n-au mai trăit. Şi era aşa de mult dor în a fi împreună acolo, încât se întrebau dacă nu cumva au păşit pe un tărâm fermecat.

Apoi părintele şi-a cerut iertare de la ei. Urma să se împărtăşească. Păi cum să-şi ceară un înger iertare de la nişte oameni păcătoşi? Îi bufnea plânsul. Ce fragilă era făptura aceea a părintelui! Aşa cum era şi biserica lor. Chiar dacă era acolo mult beton armat, sosise vremea în care totul se clătina. Şi ce poate face un om care nu se teme într-o lume care se teme? Un singur om. Enorm. Şi simţeau dintr-odată că nu le mai e frică de partid, de securitate, de moarte. Copiii erau cei mai frumoşi: în privirea lor se reflecta Absolutul. Priveau spre părintele, iar părintele ţintea spre cer. Inima lui caldă era a tuturor.

Părintele S. termină Sfânta Liturghie şi avea să spună unele cuvinte referitoare la pericopa evanghelică citită. Ieşi în faţa altarului şi începu altfel, cu totul diferit:

- Ortodoxia înseamnă curaj, Biserica Ortodoxă este întâlnirea luptătorilor în Duh şi Adevăr. Niciodată laşitatea nu va face casă bună cu Ortodoxia. Cum Îl măr-

turisim pe Hristos? Stând în pat, când alţii vor să ne demoleze biserica?

Aici lumea păru a se da înapoi cu un pas. Cum îndrăznea să spună aşa tare lucruri din acestea acum, duminica la prânz, când ştie bine că poate fi ascultat şi turnat la securitate? De ce făcea treaba asta? Nu se putea şi altfel? Era nevoie de puţină diplomaţie, iar preotul nu era diplomat. Încă nu depăşise vârsta copilăriei. Spunea lucruri ca un copil, fără să-i pese. Şi consecinţele? Diplomaţia. A fi diplomat în relaţiile cu partidul înseamnă a admite compromisul. Şi ce? Un compromis mic, dar poate eficient, mai eficient decât această înfruntare pe faţă a realităţii. Se putea supăra foarte tare partidul, mai ales că nu-i suferea pe aceşti oameni care îl arată cu degetul ca fiind vinovat pentru multe nereguli din ţară. Ei nu voiau să se demoleze biserica, cum ar fi vrut?, dar nici aşa, să trăiască riscant şi periculos din cauza unor cuvinte care nici nu se ştie dacă au vreo şansă - mai degrabă nu - să oprească dezastrul care se anunţă. N-ar fi singura biserică dărâmată de partid. Desigur, asta era a lor, dar în ziua de azi, când totul este aşa de incert, preferi să taci şi să-ţi vezi de treaba ta decât să zică partidul că eşti complotist,

că reprezinţi o ameninţare la siguranţa naţională. Nu. Preotul greşea aici. Şi greşea foarte tare. L-ar fi oprit, dar exista în atitudinea aceea a lui un zid puternic care îi descuraja. Orice cuvânt i-ar fi trântit pur şi simplu la pământ, aşa putere venea din fiecare modulaţie a vocii acelui preot care îi uimea iarăşi. Îl admirau, dar nu-l credítau. Va pierde. De ce să lupte într-o bătălie deja pierdută? Ce rost avea? Niciunul. Înţelept era ca să fi stat în banca lui, să fi ascultat de dispoziţiile judeţenei de partid şi lucrurile ar fi avut un sens mai liniştit. Oricum, nu era el vinovat de ceea ce se întâmpla. Şi nici ei. Partidul era vinovat. Asta era istoria pe care o trăiau. Când trăieşti o astfel de istorie, te mai zbaţi ca să faci ceva? Nu. Oricum nu se poate. Te retragi ca melcul şi aştepţi să treacă iarna. Măi părinte, nu-ţi dai seama ce faci? Dar părintele părea să-şi dea seama foarte bine.

- Diabolicul plan de sistematizare va da cu biserica noastră de pământ. Dar vă spun că noi toţi vom da răspuns înaintea lui Dumnezeu şi a Cuvioasei pentru atitudinea noastră laşă. Ne vom face că nu ştim şi ne vom trezi cât de curând fără biserică, iar atunci vom zice că aşa a fost să fie, că vinovat este partidul, nu noi.

Aici toţi încremeniră. Cum să zici vinovat este partidul? Ce cuvinte spunea preotul ăsta? Poate avea şi el dreptate să fie supărat. Se uitară la el. Le vorbea blând, dar ferm. Nu exista clătinare în ceea ce spunea. Ce aştepta de la ei? Nu mai erau fericiţi acolo în biserică. De-abia aşteptau să încheie odată mai repede şi să plece acasă, să uite pentru totdeauna de clipele acestea de chin, fiindcă era un adevărat chin să stai şi să asculţi cuvintele acelea ce tăiau în carne vie, de parcă vorbea cu sabia. Îl iubeau, era imposibil să nu-l iubeşti, dar nu-l puteau urma pe acest drum înfundat. Ei ştiau de pe-acum unde duce drumul acesta: puşcărie, interogatoriu, bătaie, groapă comună. Ce, erau nebuni să o ia pe traseul acesta pe care îl indica preotul lor?

- Dacă iubim pe Hristos, precupeţim iubirea, zicând: atât te iubesc acum, atât mâine, nu pot tot dintr-odată, fii mulţumit cu ce-ţi dau? Iubirea are un singur preţ.

Nu, nu trebuia să spună. De ce spunea? Nu voiau să mai audă. Era un cap de acuzare căruia nu-i puteau face faţă. Prea mult pentru starea lor precară. Venim la biserică, ne închinăm, aprindem o lumânare, dăm un pomelnic, ne rugăm pentru alţii, plecăm acasă cu un cuvânt de învăţă-

tură din Sfânta Evanghelie, oare nu-i de ajuns? De ce trebuia să fie mai mult? Există mai mult? Dar mai mult înseamnă ieşire dintr-o stare de pace. Ca şi cum cineva te smulge din fotoliul de la gura sobei şi te aruncă în viscol. Să fim buni creştini, să fim creştini liniştiţi şi înţelepţi, nu este nevoie de acte de eroism. Asta voia să spună acest părinte al lor, că a fi creştin înseamnă a fi erou. Nu. Nimic mai fals. Se înşela, fără doar şi poate. Ispita de a fi erou era mare într-o vreme de cumpănă cum era aceasta, dar ţi-o puteai înfrânge. Cum? Meditând la păcatele tale, ducând o viaţă corectă, participând la slujbe etc. Dar să o faci pe viteazul din poveste, asta era prea de tot. Biserica oricum avea să se dărâme, fie că interveneau ei, fie că nu. Aşa că, mai bine nu.

- Iar preţul ei este viaţa. Toţi ne temem pentru vieţile noastre. Ştiu asta. Mă uit la voi şi văd că vă e teamă, deşi n-ar trebui să vă fie. „Nu vă temeţi de cei ce ucid trupul, iar sufletul nu pot să-l ucidă; temeţi-vă mai curând de acela care poate şi sufletul şi trupul să le piardă în gheena." Amintiţi-vă de cuvintele acestea, fiindcă Însuşi Hristos, Cel pe Care noi astăzi Îl lăsăm să-Şi rezolve singur problemele, le-a

zis. Noi vrem să fim buni creştini, să ducem o viaţă calmă, fără seisme. Spuneţi-I asta Lui: Doamne, nu vrem să fim deranjaţi! Ai venit pe capul nostru cu biserica asta care nu se mai termină de construit. Acum fă într-un fel şi scapă-ne de ea. Dacă simţiţi asta, asta spuneţi! Dar biserica nu mai sfârşeşte din construit pentru că la temelia ei, în zidul ei nu am zidit nimic. Biserica e moartă, să ştiţi. Dacă era vie, acum plângeam cu toţi în ea. Unde e vina? Sau poate că ziceţi: „De ce să fie numaidecât o vină şi un vinovat?”

Părintele S. le descoperise sufletele. Aşa cum deschizi o carte. Acum fiecare făcea lectura propriei cărţi, iar cartea era sufletul. Din cartea asta voiseră cel mai puţin să citească. Ei voiau să citească din alte cărţi, iar cartea asta să stea închisă. Puteai descoperi în ea lucruri îngrozitoare. Mai bine stătea închisă. Din care alte cărţi? Din cărţile măsluite ale unui autor tern, impersonal, a căror lectură să nu implice. Era asta o laşitate? Sau era mai curând o formă de subzistenţă? În epoci dificile, aşa cum era aceasta, umanitatea îşi ascundea chipul dincolo de cortină. Spectacolul încheiat. La momentul prielnic, umanitatea ieşea din ascunzătoare şi se arăta. O umani-

tate ascunsă. Fiecare dintre ei avea această umanitate, dar părintele zicea că umanitatea trebuie să fie mereu umanitate. Umanitatea nu umblă cu măşti conceptuale, nu se deghizează, nu se prevalează de travestiuri. Nu-i teatru aici, ci viaţă sau moarte. A fi om înseamnă a trăi. Când alegi să nu mai fii om, atunci ai murit. Adică ei nu sunt oameni, asta voia să zică. Da' ce fel de om poţi să fii, când se-ntâmplă atâtea fapte abominabile, toate grozăviile pământului? Cine te poate apăra de partid, ca să fii om? Dacă n-ar exista partidul, ar fi chiar o plăcere să fii om, dar aşa... E greu. Părintele nu înţelege. E un copil. Ce poţi să-i ceri?! Ei, care sunt oameni maturi şi au experienţa vieţii, pot spune că a trăi în ziua de azi înseamnă a te fofila, a merge pe nişte scurtături, pentru a evita întâlnirea cu zmei şi balauri ce te pot răpune. Şi dacă eşti mort, la ce mai poţi fi bun? Aşa că mai bine viu şi fuga la ascunziş!

- Suntem un popor ortodox care aşa s-a născut: creştin, şi de atunci ridicăm biserici, nu le demolăm. Ar fi o anomalie în viaţa noastră spirituală să facem asemenea faptă. Alţii sunt cei care decid demolarea lor şi noi acceptăm decizia cu o platitudine dezarmantă. Liniştea noastră este o falsă

linişte, nu este adevărata linişte. Ar trebui să urlăm ca atunci când ne ia casa foc, dar noi aşteptăm deznodământul rezemaţi pe spătarul comodităţii pe care ne-o conferă depărtările noastre. Atât de mult ne-am depărtat de noi, cei adevăraţi, încât numai vestea că ne-am putea întoarce şi am putea fi noi, cei adevăraţi, ne înspăimântă şi intrăm în stare de alarmă. Ne-am obişnuit să fim alţii, să investigăm cu ochii altuia toate acestea, iar acum vom privi cu aceiaşi ochi străini demolarea bisericii, deoarece dacă am privi cu ochii noştri ne-am umple de durere şi de sânge. Dar noi nu vrem durere şi sânge, vrem pace. O astfel de pace este o catastrofă, să ştiţi. O astfel de pace înseamnă trădare, vânzare, meschinărie, poltronerie. Eu nu vreau o astfel de pace şi nu am vrut-o niciodată. Dar sunt aici, Dumnezeu a rânduit cu mine şi cu voi, ca să vă învăţ. Cine are urechi de auzit să audă! Ca să nu ziceţi că n-aţi ştiut. Eu vă învăţ calea, iar Calea e Hristos. Hristos nu greşeşte şi nici noi, dacă-I urmăm. Şi El zice aşa: „Cine ţine la viaţa lui o va pierde, iar cine-şi pierde viaţa lui pentru Mine o va găsi.”. Nu eroism gratuit, dar atitudine.

Preotul îi răscolea. Ce voia de la ei? Să se afle pe ei cei adevăraţi? Păi, a fi sincer

tot timpul este o imposibilitate. Cum să spui ceea ce gândeşti când vrei tu? Ori crezi că în ţara asta poţi face aşa ceva când vrei tu? Dar partidul? Pe el nu-l iei în calcul? Se poate ca gândul tău să nu corespundă gândului lui şi atunci viaţa ta se va frânge. Asta e important? Să se frângă viaţa? Da. Voiau să fie sinceri. Voiau să păstreze biserica şi să o termine şi să se bucure de ea. Voiau să trăiască, să fie ei înşişi. Dar, din punct de vedere istoric, nu se putea. Acesta era argumentul pe care părintele nu-l valida: Istoria. Ei trăiau în istorie şi istoria avea determinările sale. Oamenii sunt sub vremi, spune cronicarul. Citiseră şi ei. Cultura era importantă, dar şi ea era parte a istoriei. Cultura nu apare aşa, din senin. Ea este o configurare istorică, un rezultat al procesului istoric. Pentru aşa context istoric, o aşa cultură. Dar puteau să gândească cu ea. Mai aflau şi alte câteva date culturale şi astfel se descurcau pe un segment de istorie pe care alţii se rostogoleau, îşi spărgeau capul sau dispăreau fără adresă. Ei rezistaseră. Ce le cerea acum? O altă cultură? Pentru că asta presupune o atitudine ca aceea de care vorbea. Cum poţi avea o astfel de ieşire din decorul socialist, neajutat de o cultură care să nu fie

altoită pe marxism, leninism? Deci o cultură liberă pentru o istorie diferită. Se poate modifica istoria? Pot ceda balamalele unei uşi care a stat veşnic închisă? Uşa cu balamale şi într-o parte şi în alta. De ce s-o apuci, dacă nu este clanţă? Pentru o asemenea uşă nu a fost proiectată o clanţă. Uşa aşa trebuie să rămână. Un univers închis este o coborâre a demnităţii. Omul este liber. Ei au fost închişi, dar au păstrat senzaţia libertăţii. Acolo unde stau sunt liberi. Dar părintele le zice că nu sunt. Ei sunt prizonierii deciziilor lor, iar deciziile în cadrul unui sistem închis sunt sortite eşecului. Ar trebui să te situezi dincolo de uşa închisă ca să poţi înţelege ansamblul. Dar cum să-ţi imaginezi asta, fără să te ajute cineva? Iată, asta făcea părintele. El stătea pe solee, dar nu era cu ei. Ce straniu! Doi oameni unul lângă altul şi totuşi referinţele lor sunt atât de diferite, încât ai putea afirma că sunt distanţe incalculabile între ei, ani-lumină, pe care te deznădăjduieşti că le-ai putea străbate într-o viaţă normală de om. Dar ce-i poate uni? Cuvântul. Iar în cuvântul părintelui, Hristos stătea drept, demn şi aştepta. Pe cine? Pe ei îi aştepta.

- Ştiu că biserica aceasta poate să cadă, însă Biserica „porţile iadului în veci nu o

vor birui”. Şi totuşi, pentru cădere suntem vinovaţi. Vom zice că nu suntem vinovaţi, că alţii sunt vinovaţi. Există aici diferite grade de culpabilitate. Străinii din fruntea ţării, cei care reprezintă partidul şi-l conduc, sunt porniţi împotriva Bisericii. Ei ne-au furat sărbătorile, ei ne-au trimis duminica la muncă, ei au plănuit totul în detaliu pentru ca sensibilitatea noastră de creştini să se piardă pe drumul acesta faraonic al muncii. Acesta este un tip de robie, fiindcă alţii, străini cu totul de simţirea noastră ortodoxă, ne conduc. Dacă vorbim, suntem trimişi în temniţă. Dar cum să taci, când Hristos plânge şi suferă lângă tine? Cum să nu-I iei apărarea? După un plan perfid de anulare a tuturor valorilor creştine, partidul acţionează, amputând programele şcolare, desfigurând istoria, pe care a dat-o pe mâna evreului Roller, epurând Academia şi populând-o cu nume care nu spun nimic, persecutând Biserica Ortodoxă, pe preoţi, pe cei care cred în Hristos, demolând biserici şi ucigând cu sânge rece pe toţi cei care se împotrivesc sau îndrăznesc să gândească diferit. Da, este un sistem demonic şi o doctrină politică menită să îndobitocească, fiindcă numai în genunchi şi târându-ne pe coate putem fi controlaţi. Ar vrea să pă-

trundă în mintea noastră şi să extragă tot, ca să umple apoi cu talaş. Minţi împăiate, de asta are nevoie partidul. Şi noi singuri ajutăm partidul să ne împăieze mintea. Nu suntem oare vinovaţi prin asta? Ce fel de moarte alegem, asta-i întrebarea. Vrem să murim cu idealul nostru sau preferăm să ne ucidem idealul, iar zilele să ne fie o inerţie a extincţiei noastre?

Era adevărat ce spunea. Partidul îi propulsase pe străini pe meterezele cetăţii, aceştia se erijaseră în conducători, iar românii, turma, îi ovaţionaseră şi îi primiseră ca pe nişte regi. Acum suportau hotărârile împărăteşti. Tot ce-i românesc trebuie călcat în picioare, terfelit, iar batjocura adresată Bisericii să fie torent care să arunce odoare, suflete, cărţi, slujire în canalul infect de la marginea societăţii, în cloaca urât mirositoare a minciunii, turnătoriei, a trădărilor celor de multe feluri, a bestialităţii criminale. Partidul criminal. Românii sufereau şi aşa suferiseră tot timpul în istorie. Nu există linişte, pace, ci o continuă jertfă. Acum, aşa cum spunea părintele, unii sufereau în închisori, iar alţii asistau liniştiţi la demolări. Două atitudini diferite. Două stindarde sub care oamenii se adunaseră în funcţie de curajul lor. Un

steag era al luptătorilor mărturisitori, iar celălalt al abandonului ruşinos. Şi frica era mai mare decât ruşinea. Mult mai mare, încât ruşinea era nedetectabilă. De ce ar fi ruşinos să te ascunzi? Să treci pe stradă fără să zici nimic când fratele tău este luat de lângă tine şi aruncat într-o dubă ca să fie dus cine ştie unde, bătut şi prigonit? Mulţi dintre ei fuseseră martorii unor asemenea scene, pe care nu aveau curajul să le povestească nici celor din casă. Vorba se poate răspândi şi te puteai trezi cu securitatea la uşă. Exista viaţă fără frică? Existau clipe în care viaţa să nu fie sufocată de frică? Frica era pretutindeni. Nu avea cum să fie celulă de viaţă care să nu se fi dezvoltat pe frică. Ba da. Era şi astfel de viaţă. Dar asta era nebunie. Aşa cum făcea Sandu Stoenescu. Sandu nebunu', trage cu tunu'! Şi cine voia să fie ca Sandu? Nimeni. Ce, asta e viaţă? Dar uite că nebunu' scăpa de sub mâna lungă a partidului, cu toate cuvintele incriminatoare pe care le scotea zilnic din gură. Odată se trezea urlând cine ştie ce mare prostie despre partid şi ei nici nu râdeau. Prostia era adevăr şi frica de adevăr îi paraliza. Cu minciuna până la capăt, dacă minciuna îţi dă o viaţă normală. Viaţă normală. Care viaţă este normală: a

lor sau a nebunului? Aveai de ales între a mărturisi limpede Adevărul: Cred în Hristos şi în Viaţa veşnică, Cred în Împărăţia Cerurilor, Cred în fericirea de a fi în fiecare clipă cu Hristos, dăruindu-mă Lui neîncetat, a fi nebun - de nebuni partidul n-are nevoie, se plictiseşte, partidul vrea oameni sănătoşi, nu debili, altfel şi el ar fi debil, prada partidului este sufletul în toate facultăţile sale, aici îşi organizează vânătoarea regală -, şi a tăcea: era bine să taci, fiindcă tăcerea este mama înţelepciunii. Taci şi scapi. Supravieţuirea era totul. O viaţă tristă în Republica Populară era întinsă la infinit ca o jartea din care se speră că mai are puţin elastic, iar jarteaua ameninţa că se rupe şi nu se rupea. Era bine că nu se rupea. Ce, nu era bine? Şi ce înţelegeau alţii? Nu înţelegeau. Vino să trăieşti în Republica Populară şi să întinzi şi tu jarteaua ca să vezi cum e şi apoi să vorbeşti!

Uite că părintele ăsta nu era de acord cu aşa ceva. El venea cu teorii. Avea şi el o fetiţă de aproape doi anişori, Parascheva o chema, şi ar fi trebuit să-i poarte de grijă, fiindcă e păcat de copilăria ei, de vârsta ei fragedă, de el şi de soţia sa, Eleonora, de tinereţile lor. Nu-şi dădea seama cum, cu

un singur cuvânt, se putea dărâma tot visul frumos al vieţii lor?

- Şi dacă vorbesc de viaţă şi dacă vorbesc de moarte nu înseamnă nimic dacă nu am cu ce să garantez. Dar eu am cu ce să garantez şi Îi mulţumesc lui Hristos că mi-a dat o astfel de garanţie preţioasă, încât cuvintele mele să nu fie aburi efemeri ce se topesc în eter. Viaţa mea o pun pentru ca din cuvintele acestea să iasă ceva viu, o biserică pe care să n-o dărâme nimeni în veci. O spun cu cutremur şi cu frică, pentru că darul este scump şi Hristos se uită la ce-I dăm. Mărunţişuri sau deplinătate? Rest sau tot? Eu zic tot. Hristos nu merită mai puţin, oricât am încerca noi să raţionăm. Argumentele noastre sunt multe, dar cad lesne dacă le aducem lângă cruce, acolo unde Domnul S-a răstignit. Nu vreau să vă îndemn la revoltă, la scandal. Eu vă arăt doar Calea. Iar Calea porneşte de aici, trece prin locuri primejdioase, dar nu suntem singuri. Aş fi vrut ca viaţa mea să fie mai mult decât o spun aceste cuvinte, aş fi vrut să fie o flacără vie care să lumineze în întunericul ce ne cuprinde. Dacă n-am reuşit, mă iertaţi, îmi iertaţi cuvintele acestea neputincioase cu care am nădăjduit să vă vindec, să vă destăinui dragostea

mea pentru Biserică şi cât de mult am dorit ca zidurile acestea să se înalţe şi să le umplem cu inimi calde. Asta am vrut, asta vreau şi, dacă nu reuşesc, este pentru că nu mă străduiesc mai mult ca viaţa mea să se umple ea de Lumină. Şi pentru că nu m-am luptat mai mult cu Hristos ca să-L am în inimă, L-am pierdut, iar voi vedeţi priveliştea aceasta goală - părintele S. arătă spre pieptul său -, şi murmuraţi şi aveţi dreptate. Eu vă vreau mucenici, mărturisitori pentru Adevăr, dar am eu o inimă pregătită pentru a cunoaşte Adevărul, ştiut fiind că pătimirea curăţeşte minunat sufletul şi doar aşa răzbate Adevărul? Întrebarea pe care mi-am pus-o de la bun început a fost dacă vreau cu adevărat să fiu preot, slujitor al lui Hristos şi al fraţilor mei, sau mai bine mă fac zidar, lăcătuş sau altceva, care să nu mă implice atât de mult. Iar răspunsul pe care l-am avut tot timpul în inimă a fost că da, vreau să-mi pun viaţa pentru Hristos şi pentru fraţii mei. Ori voi face aşa, ori nu sunt bun de slujitor şi mă duc unde văd cu ochii. Acum gândesc că mai trebuia să fac ceva şi n-am făcut. Sunt trist, credeţi-mă, şi am o durere pe care n-am simţit-o aşa de profund niciodată. Dacă biserica asta ar cădea, aş muri de durere. Nu sunt

în stare să trăiesc când ştiu că zidurile ei, care acum stau drept, mâine vor fi praf. De asta am vorbit aici în biserică, fiindcă nu mai puteam să ţin această durere şi nu ştiu ce să mai fac. Ne rugăm Cuvioasei în fiecare vineri, ne rugăm cu toţi acasă, dar nu ştiu dacă este suficient. Cred că trebuie mai mult. Şi de aceea am vorbit. Nu mai puteam să tac. Mă înţelegeţi?

Lumea respira greu. Unii plângeau. Dacă părintele n-a făcut tot ce trebuia, ei n-au făcut nici atât. Avea şi el familie şi nu era laş. Vorbise ca un învingător, cu curaj, cu demnitate. Ăsta era om, iar ei erau maimuţe, aşa cum zicea partidul. Partidul îi transformase în maimuţe, iar ei se gudurau, dădeau din coadă, chiţăiau, săreau din creangă în creangă şi aplaudau. Omul stătea drept, nemişcat. Venise furtuna şi să vezi pe unul stând în mijlocul ei nemişcat, ăla, da, era om. Ce te făceai cu hoarda asta de maimuţe, cu poporul de creaturi care maimuţăreau pe om şi credeau că ei au această demnitate? Păi nu sunt ei? Partidul îi punea să maimuţărească şi ei executau, crezând că-i omeneşte a maimuţări. *Perseverare diabolicum est*. Iar ei insistau în minciună, în trucaje ale credinţei. Ce, erau credincioşi? Aşa cum spunea părinte-

le, trebuia să-ţi pui viaţa pentru Adevăr şi atunci cuvintele căpătau sens. Dar nu era aşa. Viaţa lor era fugăreală, hăituială. A-ţi dori cu dinadinsul să supravieţuieşti. Şi-i cuprindea sila. Sila existenţială. Să-ţi fie silă de tine, de clipă, de pas, de gând, de respiraţie, de plan, de viitor, de tot ce vine înspre tine şi caută să se umple de substanţă şi, negăsind-o, se întoarce cu un ecou pustiu, hălăduind prin realitate ca o fantomă, ca o rătăcire fără trup. Cosmosul şi inutilitatea lui. Cum să mai ridici ochii spre cer dacă acolo este Dumnezeul pe Care tu L-ai trădat cu înverşunare de atâtea ori? Şi, totuşi, El aşteaptă. Lepădările lui Petru.

În mintea oamenilor, cauzele şi efectele se conjugau pe un perimetru larg şi totuşi insuficient pentru multitudinea calculelor de a ieşi din situaţia asta sufocantă a condiţiei ignobile în care fusese târât omul. Nu omul în general. Omul din ei. Hristos-Omul din ei. Puteau să existe altfel? Uite că materialismul desfigurase taina şi chipul lor estropiat nu suporta oglinda. Părintele S. întindea o oglindă, un ajutor, iar ei se fereau să se privească. Dacă se priveau, se puteau îngrozi, puteau deznădăjdui. Mai există speranţă? Cum se întâmplase? Ca o picătură de apă ce cade şi găureşte materialul

cel mai dur. *Guta cavat lapidem, non vi, sed saepe cadendo*. Şi găunoşenia trăia în ei şi le dădea senzaţia de plin. Vidul care indică plenitudine. Minciuna ca adevăr. Trezeşte-te, suflete al meu! Până când dormi? Sfârşitul este aproape!

Dar se mişcase ceva în ei. Ca un fel de nădejde. Ca un fel de viaţă. Cine ştie cum o fi viaţa? Aşa cum spune părintele, când ea reprezintă miza jocului, atunci eşti viu. Dacă pui mize mărunte, viaţa ta e o ipocrită aflare în treabă. Omului îi place să joace fără miză. Pierde, câştigă, dar fără emoţii, fără palpitaţii. Îndată ce apare miza, apare frica. Cum să pierzi? Dar cu Hristos pierderea se transformă în câştig. Obişnuinţa de a câştiga este falsa chemare a vieţii, adică moartea strigă cu glasul prefăcut al vieţii şi iezii cei mari cred şi deschid uşa. Fă bine calculul! O biserică atât de semeaţă ca a Cuvioasei cum se câştigă? La ce preţ? Materiale, lucru, zidărie, cumpărături? Şi altceva? Altceva? Ce este biserica? Doar o ridicare de la pământ câţiva metri în sus?

Planul arhitectonic al bisericii. Inimă lângă inimă, inimă lângă inimă, inimă pe inimă, inimă pe inimă, inimi adunate laolaltă, inimă pentru inimă, din inimă în inimă. Stâlpii să fie inimi tari, de nezdrunci-

nat, cupola să fie inima generoasă, plină de dragoste, loc să aibă pentru oricine vine aici. Absidele: nişte inimi aripate, ocrotitoare, iar altarul inima jertfitoare, mucenicească, care se deschide. Pe această inimă deschisă se odihneşte Hristos.

Capitolul 13

Parabola Prinţului visător călătorind în căutarea iubirii celei veşnice, idealul umanităţii sale.

În blocurile ce aveau să se construiască pe locul bisericii Cuvioasei Parascheva se vor muta odraslele decidenţilor demolării. Toţi îşi făcuseră planurile. Visau la apartamentele acelea. Se vorbea că vor fi cele mai moderne şi mai spaţioase camere, con-

fort pe care muncitorii nu-l aveau şi nici nu-l vor avea. Ce frumos era să ai la ce să visezi! Şi de ce să nu visezi? Doar omul este o fiinţă visătoare, pornit spre fapte măreţe!

W. visa la cele două apartamente ale fiilor săi studenţi şi le mobila atent: recamiere, canapele, fotolii, şifoniere, corpuri suspendate... Ar fi vrut să spună bucuria lui la toată lumea, dar ce să înţeleagă proştii? Era suficient că ştie el şi bucuria abia încăpea în piept. Poate exista oare bucurie mai mare ca asta? Nu, nu, nu. De ce te poţi bucura mai mult pe pământul ăsta nenorocit decât atunci când dai un apartament copilului tău? Iar el, W., va face tot ce-i stă în putere pentru ca visul să devină realitate. Avea aliaţi de nădejde. Profitorii de la Sfatul Popular, de la judeţ, telefoanele unor directori, granguri mari, şmecheri care aveau auzul fin şi mirosiseră oportunitatea de a avea o locuinţă la centru, avocaţi, procurori, chiar şi protoiereul raionului. Şi se mai gândea şi la un apartament pentru el.

Danciu îl dădea dracului pe primarul ăla împuţit de W. care nu accelerează demersul pentru demolarea bisericii şi construirea noilor blocuri în care îşi avea planificat un apartament. Danciu visa la demolarea bisericii ca la o nuntă mult aştep-

tată. Trebuia să se dărâme odată şandramaua asta popească! Să se construiască locuinţe pentru oameni muncitori, pentru notabilităţi, pentru slujitorii patriei. Ştia că un vis, cu cât întârzie să se realizeze, cu atât devine mai amar, iar lui de amăreală şi de scârbe i se acrise. Avea nevoie de dulceaţă, de odihna unui vis concret, iar în mintea lui, documentaţia era semnată, avizele pregătite, unda verde pentru demolare clipea minunat. „Ah! drace! dacă nu fac ăştia nimic, primaru' ăsta tălâmb, eu cu mâna mea o dinamitez şi o dau jos. Asta nu e biserică, e o pacoste!” Nervozitatea lui creştea de la o zi la alta. W. îi spusese că doar ce întrerupseseră lucrările la biserică. Nu era de ajuns? Trebuia să vadă reacţia oamenilor. Dacă ăstora le venea în cap să se răscoale? Merita prostia de a grăbi toată afacerea? Decât o afacere rapidă şi proastă, mai bine una chibzuită şi eficientă. W. nu era prost. Ştia şi el. Dar răbdare nu mai avea. Danciu se răzbuna pe subalterni, făcându-le tot felul de mizerii, încât toţi zbârnâiau. Serviciul era ireproşabil. Danciu primise şi medalie, ei toţi fuseseră puşi la panou şi fotografia fluturase prin *Scânteia,* clătind toate privirile.

Fiinţa lui se zvârcolea ca un animal sălbatic în cuşca visurilor himerice, când un zvon adus de gura spurcată a unui informator îl linişti ca din senin, făcându-l să gândească aşa cum fusese învăţat în şcoala partidului, cu toate simţurile gata de a ucide. Lăsă visul să pribegească spre alte zări, iar el reveni la birou cu mânecile suflecate şi cu ochii iscoditori de uliu hrăpăreţ. Pentru partid era incredibil, poate, pentru el nu. Cât trecuse de atunci? Trei ani, aproape patru. Acum era limpede că amândoi în acelaşi oraş nu aveau loc. Unul dintre ei trebuia să dispară, iar Danciu ştia cine. Era pregătit ca niciodată. Să înceapă vânătoarea! Prinţul va fi sleit de viaţă prin lovitura de corn a mistreţului. După ce alergi, iubite prinţ?

Prinţul alerga după un alt vis. Iată, deci, doi visători. Fiecare cu lumea lui, fiecare cu reperele lui. Prinţul aşa a considerat, că cel mai frumos vis este Hristos, nu, nu se temea că greşeşte, aşa era, nu exista frumos în afara lui Hristos, el o simţea cu fiecare nerv, cu fiecare lăuntrică alcătuire a sa. La El visa, despre El voia mereu să audă, Lui I se dăruia definitiv. Orice reticenţă ar fi însemnat raţiune, dar inima lui era rănită de acest vis preaminunat şi călă-

torea, înfruntând orice primejdie, înspre ţara aceea strălucitoare a deplinătăţii harice. Trecea prin păduri întunecate şi văi adânci, peste munţi care se bat în capete şi peste mări întinse, obositoare. Nu se temea de nimic. Era smerit, aşa cum Hristos îi arătase că este El.

Într-o pădure întunecată, sălăşluia un mistreţ burduhos, stăpânul acelor locuri neprimitoare. Nu-i plăcea lumina şi adora tufişurile spinoase şi încurcate în care prada se putea prinde uşor. Grohăiturile lui erau muzica teribilă a acestui spectacol grotesc, aplaudat de celelalte fiare, care se temeau de el. Era puternic şi ameninţător. Sfâşia din te miri ce motiv şi avea o viteză care te punea pe gânduri. Atât de burduhos şi totuşi atât de agil!

Într-o zi, prinţul păşi pe acest teritoriu întunecat fără nicio armă. Privea înspre Lumină şi spre Ea se îndrepta. Mistreţul s-a arătat surprins de asemenea naivitate. S-a asigurat că nu are nicio unealtă care l-ar putea răni, l-a cercetat îndelung ca pe nimeni altul şi apoi s-a năpustit asupra lui înfigându-şi colţul în inima prinţului. Jos fiind, Prinţul a întins mâna spre el, l-a mângâiat şi apoi a murit. Mistreţul s-a întrebat dacă un mistreţ poate fi doar un

mistreţ sau poate fi şi prinţ, fiindcă şi-ar fi dorit să fie şi el prinţ. Dar nu se putea şi un grohăit de deznădejde umplu pădurea întunecată de spaimă.

Capitolul 14

Arestarea părintelui S. în seara de 6 decembrie. Semnătura care îl aduce pe Danciu în pragul apoplexiei. Metode de reeducare.

Pe 6 decembrie, chiar în seara de Sfântul Ierarh Nicolae, părintele S. fu luat de acasă, dus în subsolul securităţii şi anchetat. Danciu în persoană se ocupa de caz. Dacă şefu' aşa voia, aşa se făcea. Parcă se mai potolise, nu mai era aşa turbat. Lasă-l să-şi consume energia cu popa. Dar nu prea ai ce alege din pirpiriul ăla. Dacă-i dai una, îl lipeşti pe pereţi şi acolo rămâne. Să aibă grijă şefu' cum îl pocneşte, ca să nu-l omoare din prima. Mai domol. Moarte înceată. Duşmanii poporului o merită. Iar ei, oamenii siguranţei, susţin această moarte justificată. Popa se împotrivea dărâmării bisericii. Nu era drac împieliţat? Ba da. Pentru că un om de caracter nu face acest lucru. Ei, oamenii securităţii, îi vorbeau frumos, iar el era câine şi nu înţelegea. Să nu-i rupi dinţii din gură?

Danciu deschise uşa de la camera de anchetă şi văzu pe fostul său coleg îmbrăcat în reverendă şi pulover de lână încheiat în

nasturi, cu barbă blondă şi ochi albaştri. Îi surâse ironic şi îl invită să ia loc pe scaun.

- Radule, am sperat să nu ne mai întâlnim şi uite că soarta nemiloasă te-a adus aici, unde n-aş fi vrut să te aducă vreodată. E simplu de ce eşti aici: trebuie să semnezi un document prin care eşti de acord cu demolarea bisericii, fără de care nu se poate face sistematizarea oraşului. Semnezi şi pleci. Asta-i tot. Nu zici nimic? Asta-i rău. Nu ziceai tu că nu e bine să taci? Vorbeşte! Fă-o şi acum aşa cum ai făcut-o în biserică! Nu te-ai gândit că partidul are urechi fine şi recunoaşte postul de radio? Ai avut curaj, nu spun, dar curaj prostesc. Totuşi, ca să vezi că partidul nu-i aşa de fiară cum îl cred unii ca tine, e de ajuns să semnezi şi pleci la ale tale, fără să se întâmple absolut nimic. Ce zici? Hârtiile sunt aici.

- Dă-mi-le! ceru părintele S.

Danciu rămase trăznit. Prostu' semna. Nu ştia de ce, dar se aşteptase să nu semneze. Acum îi părea rău şi îi părea bine. Îi părea bine, pentru că se demola dracului biserica aia odată, iar rău îi părea pentru că avea ocazia de a se confrunta cu o personalitate diferită de a lui într-o împrejurare care lui îi convenea de minune şi nu ar fi vrut să o rateze. Dar mai întâi de toate

interesul, adică apartamentul. Semnătura însemna biserica dărâmată şi pentru asta mai că-i venea să-l pupe pe Radu. Ce prost era! Aproape că se simţea înduioşat.

- Radule, eu nu vreau să-ţi fac niciun rău. Ai fost colegul meu. Cuvântul meu este cuvânt de onoare.

Părintele S. se uită la mâna întinsă a lui Danciu, dar nu şi-o întinse pe-a lui. Îl îmbrăţişă. Danciu strânse dosarul fără să se uite în hârtii şi-l trimise pe unul cu Radu într-o celulă. Doar nu era să-i dea drumul aşa uşor. De ce îl îmbrăţişase? Era prost. Radule, tu eşti tot copil! Ce ştii tu?

Deodată subsolul securităţii se umplu de răcnete cumplite. Era vocea lui Danciu. Ce-avea şefu' de răgea aşa turbat? Afurisită viaţă şi soartă, să ai un animal ca ăsta de şef, îţi vine să te duci 99 de ani. Godacii securităţii ţâşniră de peste tot, din scorburile lor. Era miezul nopţii, dar suna alarma. Şefu era în draci. Costiug ajunse primul şi văzu o figură perplexă, pierită a lui Danciu. Ce era? Danciu îi făcu semn cu degetul să se uite în hârtii. Costiug luă dosarul din mâna moale a şefului şi văzu că pe toate hârtiile pe care părintele trebuia

să-şi pună semnătura de accept pentru demolarea bisericii scria Hristos a înviat!

Îi fu frică pentru Danciu să nu facă apoplexie. Ceilalţi citiră, dar îşi reprimară râsul. Şefu' crezuse că l-a dat gata pe popă numai cu prezenţa sa. Să vadă şi el cât chin la o astfel de anchetă. Este nevoie de multă răbdare. Dacă nu ai răbdare, banditul te dovedeşte şi te faci de râsu' curcilor. Psihologia, disciplina partidului, arată că un anchetator trebuie să aibă reale calităţi pentru depistarea tuturor subterfugiilor de care se foloseşte anchetatul pentru a scăpa de vină. Îl urmăreşti ca într-un joc de-a şoarecele şi pisica, tu eşti pisica, iar el este şoricelul, uneori pici de prost, asta e, dar cert este că finalul îţi aparţine. Deţii toate cheile uşilor pe care se vâră bestia de şoricel şi nu ierţi niciun pas greşit. Uneori, însă, labirintul devine aşa sinuos că îţi pierzi luciditatea şi-l căsăpeşti. Ce, parcă mai poţi să stai de vorbă cu un astfel de nemernic care te sfidează, ocultându-ţi informaţii vitale?

Partidul învăţa metode care dau rezultate sigure. Dar câteodată cu bătaia nu puteai să ajungi unde doreai. Era om ca şi tine, dar era duşmanul poporului şi dacă era duşmanul poporului, era, implicit, şi al tău.

Aşa că trebuia să-l loveşti până când se reeduca. Reeducare. Ce cuvânt bine ales! Omul avea o educaţie greşită şi trebuia pus pe linia corectă. Partidul asta făcea. Ce bine că exista partid! Altfel, cine te mai învăţa care este direcţia corectă şi direcţia greşită? Din capul tău puteau să iasă nişte bazaconii care să surpe pacea şi liniştea întregului univers. Bătaie la tălpi sau tabla pe piept şi baţi cu ranga la el, până când îi faci bojocii zob.

Ei îşi dădeau acum seama că şefu' o să se răzbune crunt când îşi va reveni. În noaptea asta nu mai era posibil. Şefu' era ca Sarmisegetuza fără apă. Parcă îi tăiase popa toate conductele de aprovizionare şi acum se deshidrata. Prevedeau o partidă care le va aduce linişte un timp. Puteau să-I mulţumească lui Dumnezeu, dacă există, poate că partidul nici el nu este chiar aşa sigur că nu există, adică este sigur, dar ei pot pune la îndoială, fără supărare, fiindcă sunt şi argumente, dar poate şi partidul are atâtea pe cap şi nu le potriveşte chiar pe toate. De ce, dacă nu există Dumnezeu, mai apare atâta consum de energie şi de timp împotriva unora care cred în El? Nu-i o aberaţie? Partidul ce zice? Nu există Dumnezeu. Punct. Duşmanul cum gândeş-

te? Există Dumnezeu. Şi-atunci partidul îl lasă pe nebun să creadă în fantasmagorica lui divinitate. Dar nu. Partidul se încrâncenează, se aruncă încleştat în luptă pentru a-l convinge că nu este aşa cum crede. De ce? Nu este superfluu? Ba da. Se poate spune mai mult, dar partidul..., dacă aşa hotărăşte, aşa se face. Ce se poate spune? De pildă, că partidul tremură la ideea că unii cred ceea ce el învaţă să nu creadă. Ce înseamnă asta? Că partidul se teme? E posibil. Altfel n-ar fi atâta înverşunare. Lasă-i să creadă! Doar sunt atâtea rătăciri pe lume. Dacă ai sta să-l iei pe fiecare în parte ce gândeşte, atunci partidul ar falimenta. Şi poate că oamenii cei mai dedicaţi partidului s-ar putea să gândească şi ei altfel. Puţin, dar altfel. Şi dacă... Dacă toată această încrengătură de propoziţii care sunt turnate în minţile lor au rolul de a-i programa să fie într-un fel anume, ca nişte roboţi? Chiar aşa prosteală în stil mare să fie?

Nici asta, cu demolarea bisericii, nu prea ţinea. Sistematizarea oraşului! Bălării oficiale. Naiba ăla de W. era pornit împotriva a tot ce-i românesc. Păi dacă ei, securitatea, ar fi fost să aleagă între W. şi popă, l-ar fi dat dracului pe W. şi l-ar fi pupat pe popă, pentru că afurisitul de primar îşi

bătea joc de tot ce-i românesc, iar omuşoru' ăsta reuşea să ţină biserica în picioare. Putea să clacheze de la primul cuvânt, mai ales că toţi, în frunte cu şefu', spuneau că-i prost. Dar el se ţinea bine şi era de admirat acum, când la toţi li se vedea boşoalca la spate. Îi înfruntase şi pe W., şi pe Danciu, şi pe ei, şi pe partid, şi pe toată Uniunea Sovietică. Nu se temea de nimeni şi toţi se temeau de el. Iar acum, treaba asta cu Hristos a înviat! Hm!

Capitolul 15

Minunea din celulă. Când securiştii devin pelerini. Pe vizetă lumea se vede cu totul altfel!

Părintele S. se roagă în celulă. O bucurie mai presus de înţelegerea firii i se revărsa pe chip, pe haine, pe mâini, ca o lumină care înfrumuseţează. Gardienii care îl urmăreau prin vizetă erau miraţi şi mirarea îi ţinea minute în şir la vizetă. Ce vedeau? De ce nu se mai săturau privind? Omul. Spre om priveau. Dar omul acesta era diferit de tot ceea ce ei ştiau că înseamnă om. Fiecare are în inimă un model de umanitate. Adică există un ideal şi în funcţie de acesta te poţi ghida, îţi poţi evalua resursele de umanitate. Partidul le arătase că omul adevărat este comunistul devotat partidului, muncii, degajat de toate prejudecăţile religioase, dedicat progresului şi tenacităţii revoluţionare. Acesta era omul nou şi lumea nu mai avusese un astfel de model. Era peste tot proslăvit, omagiat, scos în evidenţă. Cu toate acestea, acest om li se părea multora că nu este decât un concept, o fantoşă, atât timp cât

în toate împrejurările vieţii nu puteai întâlni ceva asemănător care să te facă să vrei să urmezi acel model. Modelul confecţionat era supralicitat în teorie şi absent în practică. De ce? Pentru că nu exista. Acesta era o himeră, nu un ideal. În general, oamenii devotaţi partidului aveau o moralitate îndoielnică. Egalitate? Frate cu cei mari, nu cu cei mici. Fiecare încerca să se folosească de relaţii, de funcţie, de prestigiul limbajului de lemn pentru a trăi mai bine. Traiul bun era viziunea asupra vieţii pe care orice comunist convins o avea la îndemână. Prin orice mijloace îţi asigurai traiul bun. Omul trebuie să trăiască bine măcar în viaţa asta, dacă alta nu mai există.

Părintele S. se roagă în celulă. Nici nu e nevoie să vorbească ca să vezi omul din el. Era de ajuns să-l priveşti, iar ei asta făceau. Făceau cu rândul. Acesta era idealul pe care partidul voia să-l demoleze. Iată că nu reuşise! Şi chiar dacă-l omorau pe el, totuşi ei îl priviseră şi ştiau unde se situează omul din ei faţă de acel om. Dar ei nu erau oameni, erau subumanitate, maimuţe. Ce degradant! Costiug înţelegea de ce comunismul vrea să distrugă acel model de umanitate: pentru ca să nu se convertească într-un cap de acuzare. Nu poţi trăi pe dru-

mul fals pe care l-ai urmat, cu gândul că drumul adevărat există şi este altundeva. Dacă nu sunt oameni pe el, atunci el nu există, este perimat.

Costiug privi pe vizetă şi îi veni să plângă. Plânse. Cât de mult îl bucura aceastǎ întâlnire. Dumnezeu îl trimisese pe slujitorul Său aici, la ei, ca să le arate drumul şi drumul se înfăţişa clar, fără cuvinte. Ce greşeală face partidul vorbind atât de mult! În spatele cuvintelor se ascund adevărate râpe, prăpastii, găuri negre. Acum vedea comunismul ca pe o reprezentaţie ieftină de a duce pe cineva cu zăhărelul. Numere nereuşite de magie. „Veniţi să vedeţi hainele noi ale împăratului! Vai, ce frumoase sunt! Încântător mai e împăratul astfel înveşmântat! E o adevărată cinste că îl putem vedea aşa pe împărat! Asemenea haine sunt unice!” Dar hainele nu există, ele sunt confecţionate din vorbe, sunt doar o convenţie a unui grup de oameni terorizaţi de frică, care nu ar recunoaşte nici în ruptul capului spectacolul ruşinos pe care-l perpetuează la nesfârşit. Iar copilul vine şi spune: „Împăratul este gol.” Singurul care a îndrăznit.

Costiug făcea toate aceste asociaţii. Ce repede se succedau în mintea lui. Te du-

ceai la vizetă şi filmul interior rula. Ţi se dezvăluia sensul vieţii tale, sensul pe care îl aruncaseşi la reciclare. Colegii veneau şi ei. Fiecare era avid de propria viaţă. Încotro? Erau două posibilităţi: omul acela închis şi omul nou comunist. Adică a fi sau a nu fi. *Tertium non datur*. Era greu, greu de tot pentru ei, care fuseseră învăţaţi că dacă nu-i unu, e doi, şi dacă nu-i doi, e trei şi aşa mai departe. Multitudinea de euri trebuia desfiinţată, altfel îi desfiinţa pe ei, sufletele lor adevărate. Dar cum?

Ce frumoasă era noaptea aceea! Ar fi intrat cu toţi în celulă lângă preot şi ar fi stat acolo, aşa, ca... proştii. Dacă el era prost, voiau şi ei. Partidul îţi interzicea să fii prost, dar era o greşeală fundamentală. Acum reieşea transparent. Uitaţi-vă, tovarăşi, nu-i oare cel mai bine să fii prost? Ba da. Dacă şi partidul s-ar fi uitat pe vizetă, ar fi văzut că e bine să fii prost. Dar partidul n-o să se uite niciodată pe vizetă, se uită ei, partidul are alte treburi. Ce păcat! Pierde mult! O singură privire pe vizetă şi poţi câştiga un sens solid al vieţii.

Gardienii se mişcau cu o anumită evlavie, parcă pentru a nu-l deranja pe părintele. Aveau impresia că sunt la biserică, ei, care nu călcaseră de mici pe la biserică.

Dacă nu se duceau ei la biserică, venise biserica la ei. Celula aşa li se părea: biserică. Părintele stătea în genunchi şi murmura, apoi făptura lui rămânea nemişcată şi lumina se desfăcea fuioare şi circula aidoma unor curenţi prin celulă, ieşeau prin uşă şi intrau în ei. În mintea lui Paliuc se făcu dimineaţă. Ce minune! Nu mai simţise asta de când era mic şi se ducea cu bunica sa la Înviere. Veniţi de luaţi lumină! Asta simţise, aşa era dimineaţa aceea.

Paliuc se uită mai bine pe vizetă şi nu-l mai văzu pe preot. Se sperie aşa de tare că nu mai găsi nici cheile şi alergă sus pe la birouri ţipând în gura mare că preotul a dispărut pur şi simplu din celulă. Stârni râsete, dar imediat panică generală. Dacă era vreun vraci care face abracadabra şi dispare într-un norişor de fum? Danciu! Dacă Danciu afla că a scăpat, îi sugruma. Intrau ei acolo, la subsol. Toţi alergară pe scări, se împiedicară, căzură şi se ridicară, gâfâind şi înjurând pe cei care îl păziseră toată noaptea. Dacă a fost vreun complot? Se priviră şi suspiciunea îşi dezveli caninii lungi. Descuiară uşa şi vrură să intre cu toţii, buluc, dar nu fu nevoie. Preotul era acolo. Se ruga. Paliuc a avut vreo halucinaţie de-atâta nedormit. Respirară uşuraţi şi

se uitară încă o dată tăcuţi la preotul acela îngenuncheat, care nici măcar nu se mişcase în momentul în care se deschisese uşa. Parcă era plecat dintre ei pe o altă lume. Era nu ştiu cum. Parcă li se liniştiseră sufletele şi inimile zâmbeau.

Când Danciu sosi la serviciu şi intră pe uşa securităţii nu găsi pe nimeni. Toate erau vraişte ca după o bătaie. Se încruntă. Ce dracu' se întâmpla cu securitatea lui? Erau nebuni? Unde plecaseră? Nedumerit, puse mâna pe receptor şi îl verifică. Avea ton. Inspectă rapid cu privirea holul, birourile şi porni valvârtej spre subsol. Toţi angajaţii securităţii, de la gradaţi până la paznic şi femeia de serviciu (femeia de serviciu era tot unul dintre ei), stăteau şi se holbau ca dobitocii în gura popii. Se întâmplase ceva? Ori se omorâse? Nu trebuia să se omoare, fiindcă el trebuia să vorbească mai întâi cu Radu şi după aceea... Dar până atunci nu trebuia...

- Dacă s-a omorât, v-aţi ars! zise el cu glas încet ca pentru sine.

Toţi se dădură speriaţi înapoi. Liniştea aceea din glasul lui Danciu nu era a bună. Îl lăsară să vină şi să se uite. Dădu din cap, închise uşa celulei şi le făcu semn să se

ducă pe la treburi. Toţi se executară. Paliuc rămase.

- Ce-ai rămas, bă, aşa, zici că eşti candriu?

- Nu ştiu cum s-a întâmplat, tovarăşe locotenent-colonel, dar m-am uitat cu ochii mei şi popa nu mai era în celulă. Nu vă mint, tovarăşe, să moară mama!

- Bă Paliuc, ori ţi-ai bătut joc de dobitoci, ori eşti dobitoc, din două una. Hai, dispari din faţa mea până nu mă răzgândesc şi te bag şi pe tine cu el să vă ţineţi unul altuia de urât!

Paliuc o întinse urgent. Danciu oftă a necaz că avea de-a face cu astfel de proşti. Dacă securitatea era slujită de oameni mai acătării, atunci Republica Populară ar fi fost a opta minune a lumii. Dispariţii, apariţii. Unde se credea ăsta, în filme? Se uită pe vizetă şi nu văzu decât chipul obosit al unui om care îl obseda. Obsesia va fi scoasă din rădăcini şi măcinată într-o moară specială, până când nu va mai rămâne decât praful din ea.

Capitolul 16

Din istoria blaturilor în fotbalul local. Compromisul ca ştiinţă a supravieţuirii cu orice preţ. Iisus Hristos, nebunie pentru cei ce pier.

În sâmbăta de 7 decembrie, pe stadionul municipal, se desfăşura una dintre etapele diviziei B la fotbal. Ninsese puţin, dar gazonul era în stare bună. Echipa oraşului, FC Progresul, întâlnea o echipă din zona retrogradabilă şi se vorbea de blat. Blatul este un fel de înţelegere între echipe. Ne întâlnim, jucăm, acum câştigaţi voi, mâine noi, în funcţie de conjunctură. Astfel de lucruri erau normale. Echipa clasată pe ultimele locuri oferise opt „ştiuci”. Ăsta era preţul înţelegerii. Echipele au intrat pe teren. La ora 11 a început partida. Stadionul era plin. Lumea savura un astfel de spectacol, spărgea seminţe, vorbea, mai mânca floricele, şi petrecea bine, încurajând sau huiduind. Echipa FC Progresul s-a mişcat foarte bine în prima repriză. Când a venit de la vestiare, era foarte obosită. Aproape că nu mai ştia unde-i mingea. Degeaba se străduiau spectatorii să strige: „Uite-o, e lângă tine!”, jucătorul fugea în direcţia

opusă, de parcă urmărea o altă minge văzută numai de el. Desigur, oaspeţii au speculat astfel de erori ale defensivei şi au înscris într-o poartă pe care nu aveai cum să n-o nimereşti. Portarul se arunca după. Dar se arunca frumos. Spectatorii au huiduit la început, dar apoi s-au liniştit şi au râs. S-au distrat. Aşa trebuia să fie. Era frumos fotbalul în comunism. Chiar dacă se mai trântea câte un meci, aşa cum se întâmpla acum, dar era frumos şi toţi se uitau şi apreciau.

O să fie blat sau n-o să fie blat? Spectatorii vedeau şi înţelegeau. Pe asta mizau şi jucătorii, că spectatorii vor înţelege funcţia utilitară a blatului. O judecată prea severă ar fi inoportună. Înţelegem, mergem mai departe cu bune şi cu rele. Aşa ceva nu se pedepseşte. Nici n-ai avea dovezi. Unii jucători, sătui de a juca pe te miri ce, preferă să câştige o sumă onorabilă, şi atunci se-ntâmplă un astfel de joc. Ca în istorie. Ce, parcă vezi numai bătălii cinstite? Sunt şi meciuri trucate. Acum istoria are trucajele ei, fotbalul pe ale lui, dar nu sunt cu mult diferite. Din raţiuni variate, apare compromisul. Fotbalul reprezenta o rotiţă mică, nu nesemnificativă, dar mică. Partidul era însăşi roata istoriei, grea, masivă. Dacă o

astfel de rotiţă o lua aiurea, pe mirişte, însemna că a făcut-o de capul ei? Nicidecum. În angrenajul socialist, fiecare rotiţă este cuplată la întreg. Aşa cum merge întregul, merge şi rotiţa. Compromisul se lucra la nivel naţional. Era un fel de uzină prin turbinele căreia veneau directivele pentru rotiţele mici. Dar era frumos. Păcat că era vorba de oameni nu de rotiţe, dar în rest...

Tabela de marcaj indica minutul 60, iar Sile Lascăr, căruia prietenii îi spuneai Lăstărică, aşezat pe bancă, urmărea partida cu sufletul la gură. Ai noştri nu trebuia să piardă. Era vital. Aşa învăţase de la unul dintre profesorii săi. Omul trebuie să fie cinstit. Aşa era el. Şi aştepta ca echipa pe care o susţinea să-i confirme aşteptările. Dar parcă nu mai aveau suflu.

- Hai, Badiule! De la tine aşteaptă toată echipa!

Dar Badiu, jucătorul cu numărul 10 pe tricou, era ca inexistent. Ce se întâmpla cu el? Poate nu se simte bine. Mai bine să-l schimbe. De ce nu l-a schimbat la pauză? Dar a jucat bine în prima repriză. Tocmai. Lăstărică oftă adânc şi nu mai sparse nicio sămânţă. Îşi ţuguie buzele nemulţumit şi bătu plictisit darabana pe ciment. Mai bine nu mai venea la meci. Se ridică în picioare

şi, spre surprinderea colegilor săi de muncă cu care venise, plecă fără un cuvânt. Se uită la marea aceea de oameni care se emoţiona fals şi care striga fără noimă. Ce să încurajezi? Un blat? Nu era de acord cu aşa ceva. Fiecare echipă să-şi păstreze prin valoare locul în clasament, iar dacă nu se poate, să retrogradeze. Mai bine o suferinţă onestă, decât o bucurie furată.

Începu să coboare scările, dar se opri brusc. Tot stadionul aplauda. Se întoarse. Se uită bine pe teren şi văzu aceeaşi echipă obosită. De fapt, şi echipele dăduseră mingea în aut şi întârziau repunerea în joc din cauză că atenţia generală era îndreptată înspre un om. Sandu Stoenescu. Nebunul venea pe stadion şi făcea deliciul publicului. Acum îl aplaudaseră, fiindcă li se părea simpatic. Salva ziua aceea de monotonia unui blat. Stoenescu nu stătu mult pe gânduri şi începu să strige cu o voce care răsună puternic în tot stadionul:

- Muşcă-l de URSS!

Toţi începură să râdă. Ăsta era Sandu. Nu se temea de Uniunea Sovietică. Îi făcură loc să treacă şi îl salutau: Baftă, Sandule! Salut, Sandule! Bate laba cu băiatu', Sandule! Şi Sandu bătea. Echipele reluară jocul şi atenţia se mută asupra felului în

care decurgeau ostilităţile. Sandu se strecură printre ei şi ajunse undeva în capătul dinspre gară al stadionului, acolo unde era tabela cu scorul şi cu ceasul. Se căţără relativ uşor şi cu o bucată de cretă albă scrise mare IISUS HRISTOS.

În ultimul minut, oaspeţii înscriseră încă un gol: 2 - 4. Se uitară la tabelă din instinct şi văzură IISUS HRISTOS. Îşi arătau unul altuia şi râdeau. Un miliţian îi întrebă pe cei care râdeau cine a scris obrăznicia aia pe tabelă, dar ei toţi dădeau din umeri. Miliţianul scoase o înjurătură scârboasă şi râsul se stinse ca un foc peste care a căzut o flegmă uriaşă. Toţi se grăbiră să părăsească stadionul. Miliţianul îl opri pe nebunul de Sandu, fără să ştie că el este autorul, şi îi porunci să se urce să şteargă prostia aia de pe tabelă, înjurând de dumnezei şi de parastase. Stoenescu ascultă. Se urcă pe tabelă şi de acolo îl fixă cu o privire tâmpă pe miliţian fără să mai asculte nicio comandă. Nicio ameninţare nu produse efectul scontat.

- Bă, boschetarule, şterge cuvintele ălea de-acolo, că te duc la Miliţie şi te bat până iese untul din tine.

- Cu nebunu' te pui, tovarăşe miliţian? îi zise un paznic al stadionului. Lasă-l în pace, că nu rezolvi nimic.

Roşu la faţă, miliţianul dispăru pe poarta stadionului.

Capitolul 17

De ce unele lucruri nu se pot spune decât în şoaptă. Sau de ce Partidul are întotdeauna dreptate. Oamenii din Republica Populară învaţă să tacă. Şi tac bine până azi.

Sile Lascăr era un om cu frica lui Dumnezeu şi a regimului comunist, aşa cum erau în general oamenii din Republica Populară. El credea în Dumnezeu, dar nu se ducea la biserică, fiindcă oricum se ducea nevastă-sa pentru toţi. Uneori îi spunea să se ducă şi ea mai rar, adică o duminică da, una nu, ca să nu bată la ochi, că acolo, la biserică, sunt mulţi ochi şi nu este bine nici pentru ea, nici pentru el, să fie văzută aşa des. Dar ea, Mariana, nu asculta şi se ducea cu copilaşul acolo şi îi povestea de preotul acela care slujeşte ca un înger. Ar fi putut să vină şi el să-l vadă, că tare frumos mai stătea acolo în biserică. Avea ceva care te făcea să-ţi pară rău de fiecare secundă de dezamăgire pe care I-ai pricinuit-o lui Dumnezeu şi să plângi.

Venind acasă de la meci, Sile a dat cu ochii de nevastă-sa care stătea în faţa icoa-

nei şi plângea. Se fâstâci, o luă înspre baie, apoi se întoarse ca şi cum a uitat ceva.

- L-au arestat pe părintele S.! şopti Mariana deznădăjduită. Vor să demoleze biserica şi n-aveau cum să o facă dacă era părintele acolo. De-aia l-au arestat!

Sile îi făcu semn să vorbească mai încet. Mai încet decât o şoaptă? Mai încet decât o şoaptă înseamnă să taci, iar ea nu putea tăcea, trebuia să spună, să se descarce. Ea se ducea la biserică acolo, fiindcă era cea mai apropiată şi se simţea, cu fiecare duminică în care participa la Sfânta Liturghie, că parcă era cusută în pereţii bisericii ca un macat care să ţină de cald zidurilor. Iar ceilalţi, ca şi ea, erau aşternuţi acolo de parcă părintelui i-ar fi fost teamă ca biserica să nu răcească. Avea grijă de ea ca de un copil.

Ea şi Sile plecaseră din sat şi făcuseră aici şcoală, apoi se angajaseră. Sile la Întreprinderea de Defrişări şi Destufizări, iar ea vânzătoare la Romarta. Pe Sile îl ţinea din scurt, fiindcă văzuse ea cum alţi soţi, cu anturajele rele de prin uzine şi fabrici, se stricaseră cu fotbalul, băutura sau femeile. Sile o iubea, ştia şi ea, şi tocmai de aceea nu era de acord cu fotbalul, pentru că de acolo vin toate relele. Sile se justifica.

Întreprinderea lor intra într-o competiţie judeţeană cu alte fabrici, fiecare avea echipă şi nu făceau altceva decât să joace şi imediat, putea să jure, dar nu-i bine să juri, venea acasă, nu mai întârzia niciun minut.

Lui Sile îi plăcea fotbalul. Să-l joace şi să-l privească. Echipa lui de suflet era Rapidul şi nevastă-sa nu putea să înţeleagă de ce dă el difuzorul aşa tare. Măcar puţin să-l dea mai tare. Se uita apoi în ochii necruţători ai Marianei şi ceda. Dar măcar la gol dădea mai tare. Putea să vină iarăşi Mariana, nu-l mai interesa. Să se bucure baremi cu toată gura. Ţipa: „Gol!” Ar fi vrut să-şi aducă şi colegii de muncă, pe Gică Hănţescu şi pe Nelu Ispas. Cu ei doar se împăca cel mai bine. Făceau cu schimbul pe buldozer, glumeau, se duceau la o bere. Dar nu mai mult. Mariana îl filma imediat. Iar lui, dacă se punea şi bea mai mult de o bere, i se înroşea nasul şi începea să râdă uşurel, aşa, de nu se mai oprea. Şi ea îl certa zdravăn. Pentru atât? Dar nu făcea scandal, era atât de cuminte, se ducea imediat la culcare, pe când alţii, la un pahar în plus, deveneau nervoşi, sălbatici, bătăuşi, spărgeau vase, deşurubau

bușoanele de la contorul electric, dădeau afară din casă pe toţi.

Mariana îl instruise de la început că nu avea ce căuta cu Gică şi cu Nelu acasă să asculte meciul. Fiecare să asculte la casa lui. Era cel mai bine. Sile ofta adânc şi înţelegea. Mariana avea dreptate. Lui Nelu îi plăcea şi să fumeze şi i-ar fi afumat camera, s-ar fi întins la un pahar de vin în plus şi nu se cădea. Sile era un soţ supus, adică îi plăcea să fie pace în familie şi pentru asta era dispus să renunţe la a mai sta zece minute în plus cu colegii, după ce ieşeau din schimb. Venea direct acasă şi ei râdeau de el că-i sub papuc. Nu era sub niciun papuc, dar avea treabă. Gică şi Nelu râdeau iarăşi.

Se obişnuiseră cu toţii aşa. Mai auzeau pe câte unul înjurând partidul, dar nu-l luau în seamă. Era periculos. Putea să fie chiar vreun instigator. Duşmanii poporului sunt infiltraţi peste tot, li se spusese. Era imposibil să nu dai de vreunul dintre ei! Şi dacă nu dădeai? Întrebarea aceasta nu trebuia să ţi-o pui, fiindcă stârneai bănuieli. Dar vorbind aşa, cu tine însuţi, chiar de tine trebuia să te fereşti, ca nu cumva tu să devii duşman al fericirii celorlalţi.

- S-o ia boala de fericire comunistă că m-am săturat! zisese într-o zi unul cu năduf.

Şi după aceea, la câteva zile, a dispărut. Îţi era frică şi să întrebi unde e, de ce nu vine, ce i s-a întâmplat, ca nu cumva să fii luat complice. Cine ştie ce crimă împotriva poporului a gândit! Precauţie în tot ceasul.

- L-au arestat, Sile! Cu ce a greşit omul ăsta?

Sile dădu din umeri. Nu ştia. Poate că a greşit cu ceva, partidul nu te arestează aşa, fără motiv, ar fi absurd. Dar nu putea să spună asta nevesti-sii, că nu ar fi înţeles.

- Poate că e doar o neînţelegere, îngăimă el.

- Sile, aici nu-i neînţelegere, aici e lupta împotriva bisericii pe care ăştia vor s-o dărâme şi se împiedicau de bietul părinte.

- Cine s-o dărâme?

- Cum cine? Partidul.

- Păi, partidul n-are utilaje, zise el deodată luminat. Tot noi avem şi dacă noi nu vrem, nu se dărâmă.

Mariana clătină din cap şi plecă la bucătărie. Sile era un copil. Dar îl iubea aşa cum era şi voia să aibă grijă de el. Mâncarea era pe aragaz, iar flacăra albăstruie

abia mai pâlpâia. Se uită la ea un timp până când se stinse. Poate că aşa arde şi flacăra vieţii în noi, gândi ea. Şi în biserică. Dacă nu este gaz care să întreţină arderea nu se face mâncarea. Dacă nu este hotărâre de a spune un cuvânt potrivit atunci când partidul aruncă cu pietre în chipul lui Hristos, atunci nu există viaţă. Ceea ce dă tărie flăcării este în interior. Dumnezeu! Părintele S. era plin de Dumnezeu. Partidul a ştiut bine că el întreţine flacăra şi a tăiat sursa de aprovizionare. Oftă iarăşi şi, ca un adevărat bărbat, luă cheia, desfăcu filetul la butelie, lăsă furtunul să cadă şi cu butelia în braţe strigă:

- Sile, s-a terminat butelia!

Capitolul 18

Tratamentul neomenesc din arestul securităţii. Dialogul lui Danciu cu părintele S. este o neputinţă: neputinţa culturii morţii de a se împărtăşi din cultura Vieţii.

Sosi noaptea. Danciu parcă aşteptase o viaţă întreagă. Dar acum, dintr-odată, se relaxase. Intra la subsol şi asta făcea el cel mai bine: ancheta de noapte, interogatoriul prelungit până la epuizare, combinat cu bătăi şi ameninţări. Dacă îi părea bine că înaintea lui se află Radu S.? Nici nu mai conta. Înaintea lui se află duşmanul unui popor întreg, duşmanul care poate lua în orice clipă o altă înfăţişare, duşmanul care dispune de atâtea metode şi strategii, dar care trebuie contracarat, anihilat şi reeducat. În sufletul lui Danciu nu mai persista nici măcar o umbră de nostalgie a vremurilor de odinioară, când ei doi fuseseră colegi. Nici pe nume nu mai avea rost să-i spună, duşmanul nu avea nume, era duşman şi gata.

Părintele S. fu mutat într-o încăpere specială şi aşezat pe un scaun. Scaunul de anchetă. Acolo veni Danciu însoţit de doi

oameni. Ăştia erau femeile de serviciu ale securităţii. Femeile de serviciu erau numiţi bătăuşii şi criminalii pe care securitatea îi folosea în anchetele pe care le desfăşura. Danciu puse becul să proiecteze în ochii duşmanului şi vorbi primul:

- Te comporţi ca o jigodie ordinară, ţi se răspunde ca unei jigodii ordinare. Bă, banditule, partidul e sătul de duşmani. Cu de-alde tine scuipă-n tinetă. Partidul vorbeşte frumos cu el, îl pune să semneze, iar el îşi bate joc. Aaaa, muşti mâna pe care stăpânul ţi-o întinde ca să te hrănească? Păi eşti o javră periculoasă atunci. O să vezi ce căţeluş blând o să iasă din tine. Şi-o să şi semnezi. O să pui semnătura aia, dacă nu, eu îţi tai mâna şi semnez cu ea.

Făcu un semn din cap şi băieţii îşi începură treaba. Ploua de peste tot cu lovituri de gârbaci şi bâtă care ţinteau profesionist în trupul duşmanului. Duşmanul se ţinea tare. Bătăuşii nu erau învăţaţi cu astfel de oameni, care nu scot sunete. Popa ăsta poate e vreun fermecător ceva! Loveau în el ca într-un sac plin cu nisip şi el nimic. Îi mai intimidau câteodată şi sclipirile acelea albastre care ieşeau de sub mâinile lovite, de sub arcadele sparte. Sângele cursese peste tot pe jos. Obosiseră.

Făcuseră chindie mare de Sfântul Nicolae, pe unul dintre ei aşa îl chema, tăiaseră porcul şi mâncaseră şi băuseră de-atunci până acum o oră când îi chemase şefu'. Simţiră amândoi o greaţă ce le urca din stomac direct în gură, accelerată de aburii aceia de sânge băltit.

- Şefu', îndrăzni unul din ei, mie îmi vine rău. Ies afară!

Şi ieşi fără să mai aştepte să vadă ce zice Danciu. Danciu se ridică de pe scaun şi se uită atent la celălalt. Gâfâia ca o fiară hăituită, de parcă el era victima, nu duşmanul întins pe ciment.

- Dispari din faţa mea! Duhneşti a alcool! tună Danciu care nu suporta mirosul de băutură.

- Şefu', a fost ziua mea, şi ne-am distrat şi noi. Parcă eu ştiam că am în noaptea asta treabă? se miră bătăuşul ieşind.

Danciu îl studie câteva minute pe duşmanul întins pe jos şi fu mulţumit. În fiecare noapte de acum înainte avea să urmeze aceeaşi procedură şi duşmanul trebuia să cedeze. Trebuia! Altfel, tot ce învăţase în şcoală se dovedea ineficient şi nu voia să creadă asta. Partidul avea răspunsul potrivit pentru fiecare categorie subumană, aşa cum era şi acest hoit ce credea că fără par-

tid poţi avea viaţă. În curând n-o să mai aibă şi o să fie prea târziu. Toată viaţa lui s-a dovedit un prost şi nici acum, când i se oferea şansa îndreptării, nu se lăsa convins să abandoneze comportamentul ăsta complet idiot şi să se facă om adevărat, adică să aibă o judecată sănătoasă, să înţeleagă că aici nu e aşa cum crezi tu, că scoţi din capul tău un Dumnezeu şi-L aşezi în cer şi, gata, ai Cui să te-nchini. Dar ai întrebat şi tu partidul dacă-ţi dă voie să ai Dumnezeu în cer? O iei după capul tău prost şi uite ce păţeşti! Fie-ţi milă de tine, prostule!

Toate astea îi trecură în câteva secunde prin creier, apoi ieşi sictirit peste măsură, că nici nu mai înţelegea rostul lucrurilor. Stelele nu se vedeau pe cer. Era înnorat. Dădu peste vomitătura lui Nicolae şi-l înjură de dumnezei în gura mare. Bătăuşii se topiseră de mult, însă, şi înjurătura căpătă un ecou sec în noapte. Asemenea nopţi erau un chin. Aşa fuseseră de la început, de când dăduse primul picior în botul deja umflat al unui deţinut de la Gherla. Avea pe-atunci 18 ani, dar era recunoscut pentru agerimea gândirii şi a loviturilor. În orele acelea de practică nocturnă se călise îndeajuns pentru a putea servi ţara, ocrotind-o de oameni care îi pot face un rău in-

calculabil chiar şi printr-un singur gând. Totul se învârtea în jurul unui singur gând: Dumnezeu. Dumnezeul ăsta era un adevărat coşmar. De Dumnezeu se lega şi încăpăţânarea aceea a unora pe care cele mai crunte bătăi nu reuşiseră să-i înveţe ceva, se lega dragostea de ţară, chiar nu întâlnise unul măcar care să creadă în Dumnezeu şi să nu-şi iubească ţara, ca şi cum ar mai fi putut exista o iubire, o altfel de iubire în afară de cea pe care educaţia socialistă o propovăduia! Se lega atitudinea care-l scotea din minţi, argumentele pe care niciodată nu putuse să le combată, şi avea convingerea că nici Marx şi Engels în persoană de ar fi fost, nu ar fi ştiut să se descurce, pentru că mintea ăstora era atât de întortocheată, pe când doctrina socialistă era extrem de simplă. Partidul decapitase hidra aceasta a gândirii în care Dumnezeu ocupa un loc esenţial, închisorile gemeau de astfel de deţinuţi, dar nu era suficient. Iată că sămânţă rea rămăsese şi unul ca el trebuia să o stârpească, pentru a nu distruge ceea ce partidul semănase. Dumnezeu! Dacă partidul spune că Dumnezeu nu există, atunci aşa e. Şi chiar de-ar exista, dacă spune că nu există, apoi nu există. Dar oricum nu există. Dacă ar fi existat, atunci ar

fi văzut şi el absurditatea aceasta a suferinţei pentru El şi ar fi dat poruncă să înceteze. Pentru oamenii Lui trebuie să facă totul ca să fie fericiţi. Aşa cum face partidul. Dar Dumnezeu îi lasă cu capul spart, ca pe popa ăsta, şi nu-I pasă. Nu că nu-I pasă, I-ar păsa dacă ar exista, însă, neexistând, n-are cum să-I pese. Orice logică de bun simţ admite aceste argumente.

Şi totuşi avea o nedumerire. Nici el nu ştia ce e. Un fel de mirare i se strânsese în coşul pieptului ca o ceaţă şi nu-l lăsa să fie mulţumit de cursul acesta firesc al lucrurilor. Gândurile sale erau corecte faţă de partid, îşi făcea în fiecare seară autodemascarea în faţa conştiinţei sale şi reieşea că nu are ce să-şi reproşeze. Nici măcar un gând întâmplător din care partidul să iasă cu un firicel de praf. În mintea lui era o disciplină exemplară. Un gând nu se ivea la întâmplare, totul se derula conform unui plan care presupunea întreaga sa viaţă, întregul său fond, tot nucleul de achiziţii, în funcţie de care o întâmplare sau alta era evaluată. Şi, totuşi, referitor la acest Dumnezeu se puteau spune multe. El însuşi îşi întocmise o bază proprie de date. Cu fiecare anchetă, cu fiecare întâlnire de noapte, se strângeau informaţii pe care le

pusese cap la cap, ca să poată extrage în cele din urmă o concluzie pertinentă. Ceea ce îl deruta foarte tare era impactul cuvintelor, adică aceleaşi cuvinte pe care poate că le auzi de nu ştiu câte ori şi nu ţi se întâmplă nicio revelaţie, iar când le auzi rostite de un astfel de nebun mistic, ţi se înfioară pielea pe tine de parcă ar vorbi direct cu altcineva dinlăuntrul tău. Avusese prilejul să se confrunte cu oameni pe care nu dădeai nici un ban, dar care aveau răspuns la orice întrebare a anchetatorului. Ce duşmani perfizi! Şi de fiecare dată Îl amestecau pe Dumnezeu! Cum o fi să trăieşti cu o astfel de iluzie toată viaţa? Cumplit! Singurul lucru pe care l-ar fi dorit, ar fi fost acela de a-i fi întrebat cum de au puterea asta de a rezista, de a vorbi aşa cum vorbesc, de a construi mereu punţile pe care partidul se străduieşte să le distrugă. Dar îi era ruşine. Să se coboare până aici în faţa banditşilor? Niciodată. Dar... poate că acum avea o şansă!

A doua noapte sosi repede. Danciu era la post. Femeile de serviciu nu fuseseră chemate. Porunci să-l aducă pe bandit în camera de anchetă şi, după ce gardianul ieşi, luă scaunul şi-l aşeză chiar în faţa celui pe care stătea părintele S., aşezându-se.

- Radule, începu el nesigur, tu..., de ce faci toate astea? De ce te laşi călcat în picioare, când ai fi putut, cu un singur cuvânt, să-ţi păstrezi demnitatea?

Părintele S. era tras la faţă şi epuizat de bătaia primită cu o noapte în urmă, în care pierduse mult sânge. Se vedea acest lucru pe faţa lui. Se concentră asupra întrebărilor şi răspunse după o clipă de tăcere:

- Tu vrei să ştii lucrul ăsta, fiindcă nu eşti împăcat cu propria ta condiţie. Am înţeles asta de prima dată de când am vorbit. Sunt câţiva ani...

- Spune-mi de Dumnezeul tău, spuse deodată Danciu, cu o sclipire ciudată în ochi.

Părintele S. îl privi iarăşi. Danciu nu-l pierdea din ochi. Studiu de caz. Observă că albastrul acela începe să capete luciri intense, ca şi cum nişte transformări profunde aveau loc îndărătul lor. O clipă, Danciu avu senzaţia că ochii aceia au două deschideri: una înspre el, iar alta înăuntru, la care el nu are acces. Acolo voia să intre şi să vadă. Ce se petrecea înăuntru? Ce vedeau ochii aceia înăuntru?

- Taina nu poate fi fărâmiţată! spuse părintele S. blând. Dumnezeu este taină şi petrecerea Lui în inimă este necunoscută celor care luptă împotriva tainei. Existenţa

lui Dumnezeu este un lucru firesc pentru mine, care în fiecare clipă mă întâlnesc cu El. Dacă nu m-aş întâlni, nu ţi-aş spune, fiindcă ce rost are să-ţi spun cuvinte fără viaţă? Cuvintele mele îşi iau viaţa din El şi astfel ajung să lovească în inimile celorlalţi pentru a le deschide. Dar nu eu le port, ci taina care este în ele. Iar eu nu fac decât să mă las purtat de taină.

- Nu înţeleg!

- Poate că dacă ai fi avut de gând să înţelegi, ai fi înţeles, dar tu cauţi să-ţi explici cum de te clatini atunci când te lupţi cu cuvintele acestea. Vrei să găseşti o metodă de a le compromite, dar nu ştii cum să faci. Îţi spun eu: nu vei găsi niciodată. Ceea ce faci tu, şi alţii ca tine, este deicid. Dar Dumnezeu nu moare şi de aceea te miri. Că tu omori mereu şi El este viu. Asta îţi surpă încrederea şi pentru asta mă întrebi de Dumnezeu, dar eu îţi spun mai mult decât atât: nu e târziu nici măcar acum să alegi de partea cui vrei să lupţi. Dumnezeu te aşteaptă şi te va aştepta până la sfârşit, aşa cum aşteaptă pe oricine.

- Eu aş vrea să nu mă aştepte degeaba, că nu vin. Dar aş vrea să-L întreb pe Dumnezeul ăsta al tău de ce te abandonează în asemenea situaţie? De ce nu te aude?

- El este acum cu mine şi priveşte înspre tine. Îl vezi?

Lui Danciu i se păru o nebunie să privească în ochii lui Radu. Ce prostie mare, mare cât universul! Să nu se mai poată uita în ochii unui anchetat, asta nu i se mai întâmplase! Dar dacă se uita acum în ochii lui Radu, ar fi trebuit să recunoască exact ce-i spusese: că Dumnezeu din inima lui priveşte înspre el. Aşa simţea! Se simţi pentru prima dată laş. În faţa unui prost! Se compromisese, dar trebuia să afle tot şi apoi îl omora.

- Suferinţa este un dar. Cine nu suferă nu iubeşte. Dar este libertate. Şi mai este şi iubire. În toate acestea se cuprinde Dumnezeu. El este Căutătorul de inimi, minunatul călător ce îşi imprimă urma paşilor Săi pe noroiul din inimile noastre. Prin inima mea a fost de ajuns să treacă o singură dată şi L-am recunoscut, iar de atunci nu mă mai despart de El. Fără El nu ţi-aş putea vorbi acum astfel. Eu sunt un nimic, dar dacă tu vezi mai mult decât un nimic, este doar datorită Lui, Care a avut milă cu mine. Tu ştii, Vasile, că eu sunt un prost. Nu ştiu de ce Dumnezeu mi-a rănit astfel inima, dar acum, aşa cum mă vezi, nu mi-e teamă de nimic şi sunt în stare să dau orice

pentru ca Dumnezeu să nu moară niciodată aici, ci să fie viu. Viaţa mea? Nimic nu valorează fără El. Acest Dumnezeu L-a trimis pe Fiul Său să pătimească pentru noi, iar eu Îl iubesc pe acest Fiu ca pe nimic altceva. Ceea ce vezi tu înaintea ochilor tăi e un hoit. Cuvintele mele sunt vii, dar ele nu vin din ceea ce-i omenesc în mine. Eu n-aş putea vorbi niciodată astfel în faţa ta, chiar de-ar fi să-mi pregătesc discursul foarte bine. De aceea şi ceea ce-ţi spun nu e un discurs, e Viaţa, adică e Hristos, Care ia chip de cuvânt viu şi porneşte ca un fior dinspre inima mea înspre a ta. Crede-mă, Vasile, n-aş vrea să trăiesc o secundă fără Hristos. Tu-mi zici să semnez, dar semnătura mea ar fi un pumn în obrazul deja învineţit al lui Hristos. Să lovesc eu, asta îmi ceri? Mai bine să fiu eu lovit de atâtea ori, încât să nu mai mişc, decât asemenea gând.

- Nu ţi-e teamă că vei muri şi mort fiind ţi se va dezvălui o lume care e diferită de tot ce gândeşti acum? Dacă Dumnezeul tău este o halucinaţie?

- Îţi zic că nu e, aşa cum nici eu, nici tu nu suntem acum halucinaţii. Sunt aşa sigur de Dumnezeu, pentru că şi Dumnezeu este sigur de mine. El are încredere în mi-

ne, deşi eu sunt slab. Şi-ţi mai spun ceva: sunt fericit. Iar fericirea aceasta este aşa de mare, că nu ţi-o pot explica şi chiar dacă aş face-o, n-ai putea s-o înţelegi. Ar trebui să-ţi pui măcar această întrebare: cum, cu toată bătaia pe care am luat-o, eu sunt fericit, iar tu, eşti atât de lipsit de fericire? Şi mai cred că nici măcar un minut de fericire nu ai trăit pe acest pământ. Trebuie să fii tare nefericit şi nefericiţi sunt toţi cei care-L omoară pe Dumnezeu în inima lor. Dacă vrei să afli asta de la mine, îţi spun: da, există fericire şi există Adevăr. Pe acestea nimeni nu mi le poate lua. Vezi? Trupul meu îţi aparţine. Poţi face ce vrei cu el, dar autoritatea asupra conştiinţei mele nu o ai, nu poţi s-o ai niciodată. Şi nu o fac din îndărătnicie, ci doar purtat de dragostea cea mare a lui Dumnezeu. Dacă te uiţi în ochii mei, vei vedea că nu te urăsc, pentru că nici Dumnezeu din mine nu te urăşte, ci te aşteaptă. Dar văd că tu te urăşti, te urăşti într-atât, încât vrei să te răzbuni.

- De unde ştii gândul meu, izbucni Danciu. Zi acum, imediat, cum l-ai aflat? De unde ştiai că asta îmi trece prin cap?

- Inima mea te simte. Domnul Care trăieşte în inima mea plânge şi de aceea. Lasă-mă să te îmbrăţişez, Vasile, şi o să

vezi că inima ta va ceda. Îl vei primi pe Hristos şi nu vei mai prigoni Biserica.

Părintele S. întinse mâinile spre el şi cătuşele zornăiră metalic. Danciu sări ca pe arcuri. Privi hipnotizat spre mâinile lui Radu şi îi păru că mâinile acelea sunt chiar mâinile lui Hristos întinse spre el. Îngheţă. Se îndrepta spre haos, spre o prăbuşire iremediabilă. Şi nimic nu-i venea în ajutor. Făcu un efort teribil de a nu se lăsa absorbit de albastrul acela senin, frână cu disperare, iar gura i se încleştă într-un spasm ciudat, de parcă un demon îl poseda. Îşi reveni. Era iarăşi stăpân pe sine. Lovi mâinile acelea întinse cu o brutalitate ce-i provocă mulţumire, apoi începu să-l bată sistematic tocându-i fiecare mădular, fiecare bucăţică de trup. Se oprea să respire, apoi iar dădea. Danciu era o fiară însetată de sânge. Când sângele murdări totul în jur, se opri. Nu-l interesa dacă mai trăieşte sau nu. Ieşi din cameră şi imediat în urma lui intrară gardienii. Unii îl luară pe părintele S. şi-l duseră în celula lui, iar alţii se apucară de curăţenie. Găsiră o zdreanţă de buză şi dinţi pe jos. Lovise tare şefu'!

Capitolul 19

Poveştile adevărate ale lui Nelu Ispas. Şoapta profetică a nebunului.

Nelu Ispas avea sacul plin cu poveşti şi toate numai din satul lui. Poveşti adevărate, dar spuse cu o artă care te făcea să hohoteşti sănătos. La muncă ar fi fost plictiseală mare, credea Sile, dacă n-ar fi fost Nelu să mai destindă atmosfera. Acum, când se întorcea de la schimbul doi, era târziu, trecut de zece, se gândea zâmbind la felul în care începea. Ştii valea aia dinspre Otmăt? Te băga în ceaţă. Cine să ştie valea dinspre Otmăt, un cătun pierdut prin Bărăgan! Dar el întreba ca şi cum toţi ar fi copilărit pe-acolo cu el. Sau poate că se lega de detaliul ăsta ca să dea substanţă poveştii.

Azi le povestise cum se întâmplase la colectivizare, în '49. Nimeni nu voia să se înscrie. Taică-su avea pământ, avea căruţă şi animale şi de ce să şi le dea la colectiv? La puturoşi? Dacă asta era egalitatea, atunci, mulţumesc frumos, nu. Şi când, deodată, ce să vezi, toţi ţiganii în colectiv. Sarmales, Pardales, Argint şi alţii. Ca moţu-n frunte. Ăştia nu munceau, stăteau ziulica întreagă

şi dormeau sub căruţa cu coviltir şi după aia se duceau pe câmp la furat. Furau de la cine se nimerea. Acum, dacă totul se naţionaliza, pământul era al statului, iar ei furau de la stat, că doar statu-i băgase în colectiv şi trebuia să le dea de potoleală. Altfel ieşeau din colectiv. „Bă, Cioară, tu crezi că ieşi din colectiv aşa cum crede creierul ăla mic al tău?” Da, aşa credea, să moară Ciupilan dacă nu credea aşa. „Vericule, lasă-mă, mânca-ţi-aş, să trăiesc şi eu că am opt suflete de hrănit”, zicea ţiganul văicărindu-se. „Dă şi mie un sac de grâu, pupa-ţi-aş mânuşiţele tale, vericule!”

Ţiganul era chemat la muncă, dar la muncă nu se ducea. Adică se ducea şi stătea pe câmp, sub căruţă, şi nu făcea nimic. Apoi începea să se tânguie că-s vremuri grele, că a greşit intrând în colectiv şi până nu-i dădeai şi nişte untură nu scăpai de el. Şi aşa mereu, că se săturaseră activiştii de partid de frumoşi din ăştia. Dacă partidul făcea colhoz doar cu de-alde Argint, se ducea dracului comunismul.

Treptat, oamenii, loviţi bine pe sub coaste, au intrat în colhoz, iar ţiganii au ieşit. Mai rămăsese unul, Fieraru, care se ocupa cu cositoreli de tot felul, lipituri şi peticeli, iar utilajele agricole se mai stricau

şi aveau nevoie de câte o lipitură. Ăsta era băiat serios, adică în felul în care un ţigan poate fi serios. Cel puţin muncea. Puţin, dar muncea. Într-o zi, s-a întâmplat că a venit secretarul de la judeţ în inspecţie şi a găsit atelierul ziua-n amiaza mare închis. Fieraru dormea. Cât îi ţiganu de mic, după masă doarme-un pic. Iar ţiganul respecta acest principiu cu tenacitate. Tovarăşul secretar era însă furios, că aşa se întâmplă cu secretarii de partid, odată li se întunecă cerul şi scot fulgere pe ochi. Înjura pe ţigan şi pe toată şatra lui că stă maşina cu radiatorul fisurat şi n-are cine-l cositori. Când l-au adus pe ţigan de-acasă, tovarăşul secretar îi arse o palmă cam pe la ureche, aşa, că cioara începu să croncăne pe tonalităţi înalte, de-ţi venea să-l iei şi tu la bătaie să tacă din gură, că tovarăşu' e supărat. A reparat radiatorul, a plecat tovarăşul secretar, iar ţiganul s-a luat de gânduri. Nu mai voia în colectiv, nu mai voia nimic, se săturase de tot, şi de oameni, şi de viaţă.

A aluat-o aşa, pe câmp, gândindu-se că cel mai bine e să se spânzure, că aşa fac toţi cei care nu mai au poftă de viaţă. Se spânzură şi gata, termină cu nefericirea. Să vadă şi ei că există hotărâre la ţigan, nu-i ţiganu' aşa, ce crede românu'. Are demni-

tatea lui şi aşa va muri, demn. Ajunse în valea dinspre Otmăt, văzu un cireş fălos, îl cunoştea, era al lu' Crăciunoiu, îşi scoase cureaua, avea una lungă şi rezistentă, se prinse de brâu şi de o cracă grosă şi stătu atârnat aşa în copac vreun sfert de ceas până când trecu un rumân care-l văzu şi se miră de el ce face acolo.

- Ce să fac, vericule, m-am spânzurat, dacă nu mai era de trăit în colectiv!

Rumânul clătină din cap, râse şi plecă mai departe. Veniră şi alţii. Iar unul mai mucalit îi spuse:

- Păi bine, mă, panaramă de ţigan, aşa te spânzuri tu? De brâu?

- Da' cum, vericule? întrebă mirat făurarul.

- De gât, cioară! Îţi pui cureaua de gât şi atunci zici că te-ai spânzurat.

- Aoleu, vericule, cum de gât? Vrei să nu mai respir?

Sile Lascăr râdea pe înfundate de unul singur, aducându-şi aminte de ce le povestea Nelu Ispas. Iată de ce sunt buni colegii, pentru că îţi oferă nişte clipe de bucurie într-o vreme când nu prea ai de ce te bucura. Apoi îşi aduse aminte de alta zisă de Nelu. Cum venise unul fonfănit la biserica din sat şi îi arăta cu degetul preotului:

- Uite, aici partidul vrea să facă un club pentru oamenii din sat. Trebuie să ne ocupăm urgent.

Lui Sile i se părea că-i poveste. Cum să transforme biserica în club? Dar povestea era istorie adevărată. Nelu nu ştia să inventeze.

- Uite, acolo unde-s icoanele ălea multe (se referea la altar), acolo să fie scena!

Ăştia chiar erau porniţi împotriva bisericilor. Dacă nu le dărâmau, le transformau în cluburi. Nu mai avea mult până când să ajungă acasă, când o umbră se furişă pe lângă el şi-i spuse:

- Domnul ştie inimile tuturor şi zice să te pocăieşti că zilele rele sunt. Să nu cumva să-I dărâmi biserica la care El ţine.

Şi umbra dispăru în noapte. Sile se opri uluit. Ce fusese asta? Ca o nălucire! Se frecă la ochi, apoi rememoră cuvintele şi parcă i se păru cunoscut glasul. Nu cumva era... Ba da. El era. Nebunul de Sandu Stoenescu. Chiar că-i nebun! Cică să nu dărâme biserica! Cine, el? Hm!

Capitolul 20

Cinci ani de condamnare. Una dintre posibilităţile de a te sustrage sistemului dictatorial este să te consideri mort pentru lumea aceasta. Dovada inutilităţii torturilor vine din faptul că mai înainte părintele S. murise lumii acesteia.

La o săptămână şi ceva de la arestarea părintelui S., Eleonora primi o înştiinţare cum că soţul său a fost condamnat de Tribunal la cinci ani de închisoare. Când s-a desfăşurat procesul? Sub ce acuzaţie? Cu ce avocat? Izbucni în plâns. Plânsese tot timpul acesta, dar mai avea o speranţă, că poate într-o zi va apărea acasă. Acum se năruise totul. Tot visul frumos al familiei lor. O privi pe fetiţa care dormea şi care avea să crească de acum înainte cine ştie cât fără tată. Cinci ani! De obicei, aceşti ani se prelungeau până la deznădejde. Auzise de atâtea cazuri în care soţii fuseseră luaţi noaptea din aşternuturi, aruncaţi în dube şi duşi în necunoscut. O pustietate teribilă i se născu în suflet. Se prăbuşi de durere într-un leşin adânc.

Danciu ar fi vrut să-i scoată inima aceea în care zicea că trăieşte Hristos. Cum poate să trăiască Cineva într-o inimă? Cea mai mare nerozie, pe care nu puteai s-o întâlneşti decât la cei care se contaminaseră de misticism din copilărie. Îşi aminti de versurile care se potriveau atât de bine acum, când în faţă avea un veritabil duşman de clasă: „Urâţi! Urâţi! Căci nimic nu-i mai sfânt/ Ca ura strajă vieţii pe pământ.”. Şi-l ura. O, cum îl mai ura! În fiecare noapte îl supunea unor torturi inimaginabile, care îl reconfortau. Îl va face să-şi ceară iertare pentru tot ce a gândit şi o să vadă el, după atâta suferinţă, cât valorează acest Hristos! Nimic! Nu zicea aşa şi versul *Internaţionalei*: „Sculaţi, nu-i nicio mântuire în regi, ciocoi sau dumnezei!”? Ce este în acest caz libertatea? - se întrebă înfiorat Danciu. Răspunsul îi devenea tot mai clar. Era moartea celuilalt, a celui care susţinea că ar exista o altfel de libertate. Tocmai asta îl împiedica pe el să fie liber: credinţa celuilalt într-o libertate care nu-i a lui. Dacă dispărea omul care considera în chip duşmănos libertatea, atunci credinţa aceea nu mai avea resurse, nu mai dispunea de adepţi, intra în criză. Hristos există pentru că inima ta e vie. Dacă încetează să mai ba-

tă, atunci şi Hristos încetează să mai există. Biserica? Cuib al misticismului care este atât de primejdios, vezi bine. Omul nou va întârzia să se nască atât timp cât astfel de oameni vor trăi, atât timp cât astfel de locaşuri vor fi în picioare. De aici porneşte tot sistemul acesta perfid al credinţei, din faptul că partidul nu a sugrumat definitiv această umanitate bolnăvicioasă, ci a lăsat să se înalţe tot mai semeaţă buruiana otrăvitoare care este Biserica. Toată plaga societăţii actuale din Biserică vine, îşi repetă Danciu. Aici sunt plămădite toate argumentele împotriva fericirii omului pe pământ. Dacă nu ar fi Hristos, omul ar putea fi cu adevărat fericit, dar aşa, iată, lumea se dezbină şi începe războiul fratricid. Ne ucidem între noi. Dar este necesar. Pentru libertate. Altfel, am fi toţi robi ai acestei concepţii duşmănoase într-un Dumnezeu pe care nimeni nu-L înţelege.

- Tu-L înţelegi pe Dumnezeul tău?

- Dumnezeu este iubire şi iubirea trăieşte în mine, iar fără iubire nimic n-aş putea să gândesc. Gândirea mea este dovada prezenţei iubitoare a Dumnezeului meu şi al tău, fiindcă şi al tău este, chiar dacă tu nu recunoşti lucrul acesta. Nimic nu este mai presus de Adevăr, iar Adevărul ne va face

liberi. Hristos este Adevăr şi din cuvintele mele poţi să simţi acest Adevăr, aşa cum alte cuvinte nu ţi-o pot spune, pentru că nu sunt trăite. Dar eu L-am aflat şi îţi spun şi ţie, ca să crezi şi să primeşti Adevărul.

- Dacă Dumnezeu este Adevărul de care spui, de ce nu face dreptate pe pământ? De ce se ascunde şi nu se arată? De ce nu este totul clar, ca să pricepem toţi?

- Dacă nu trăieşti în Duh şi-n Adevăr, n-ai de unde să înţelegi iconomia divină. Ai putea înţelege că, din multa Sa iubire faţă de om, îi acceptă acestuia până şi lupta împotriva acestei evidenţe a iubirii? De ce face asta Dumnezeu? Pentru că are motive. Iubeşte. De aceea, mintea fără inimă nu poate pricepe această taină. Raţiunea vede nedreptatea, fiindcă ea survolează, dar nu pătrunde în adânc. Raţional, frica biologică produce ravagii; raţional, pierderea onorabilităţii este un cataclism al personalităţii umane; raţional, societatea este un mecanism reglabil cu cheie comunistă. Dar raţiunea nu poate cuprinde taina. Ea nu-şi poate explica de ce sofisticatele metode de anchetă şi tortura nu produc cu exactitate efectele scontate, nu înţelege cum un om poate să stea drept, în ciuda repetatelor încercări de a-l încovoia. Dar inima

înţelege că este vorba de un Adevăr veşnic, la care nu se va ajunge niciodată pe calea progresului. Adevărul nu este apogeul unei evoluţii, deoarece la capătul evoluţiei se ascunde neantul. Toţi credincioşii progresului sunt convinşi că, treaptă cu treaptă, adevărul va fi cucerit. Cât de falsă este această supoziţie! Relativismul acesta evreiesc domină despotic prin ideologia de partid. De aceea este atâta obstinaţie în a dărâma turla înaltă a Adevărului absolut. Este incriminator să ştii că există Adevăr absolut, iar tu să te complaci în enunţuri relative. Pentru aceasta, pentru a se substitui Adevărului, s-a ivit comunismul, credinţa în omul nou, în omul desfigurat, căci altfel nu pot să-l numesc pe cel care s-a lepădat de Hristos, ca să creadă într-un înfricoşător viitor fără Adevăr. Omul nu poate trăi fără o credinţă, este firesc, iar partidul ştie ce face. Livrează un surogat de viaţă, obligând pe toţi să accepte că aceasta este viaţa. Nu pot să cred! Şi nu pot, pentru că trăiesc în Hristos şi Hristos trăieşte în mine şi ştiu că aceasta este viaţa. Dacă n-aş şti, aş fi, probabil, unul dintre ucenicii ideologici ai partidului, unul dintre mulţii înşelaţi care urmează cu sete pe firul secat al izvorului. La sfârşit, acolo, când vor

ajunge, vor înţelege că acel izvor nu a avut niciodată apă şi că imaginaţia lor a fost păgubitoare. Propaganda de partid toarnă în sufletele oamenilor noi direct sterpiciunea. Copacii roditori sunt indezirabili şi sunt făcuţi vreascuri de foc. Partidul vrea copaci goi şi îi are, pentru că, fără Dumnezeu, oamenii sunt astfel de copaci goi. Rodul lor este amăgirea.

- Ce mai contează o iluzie sau alta, dacă oricum moartea şterge totul? Eu mă amăgesc cu partidul, iar tu cu Dumnezeul tău. Moartea va încheia aceste socoteli bizare.

- Iluzia nu este universală. Dacă ar fi aşa, atunci Dumnezeu n-ar fi decât o altă amăgire. Dar Dumnezeu este viu şi face moartea neputincioasă. Fiul Său a arătat moartea din trupurile noastre şi noi am văzut-o prin Învierea Sa. Dacă o vedem astfel - singura perspectivă justificată -, moartea nu există. De aceea nu mă tem. Nimeni în această lume nu a promis Învierea decât numai Hristos, Care a înviat a treia zi şi ne-a dat nădejde. Vezi tu? nu iei în calcul Învierea, pentru aceea crezi că un creştin este nici mai mult, nici mai puţin decât un nebun. Şi eu vreau să fiu nebun până la capăt, pentru că acolo, la capăt,

este Hristos. Nici la sfert, nici la jumătate, ci la final. Moartea a fost asumată, iar noi, prin Hristos, ne-am asumat-o. Uită-te atent la mine şi vezi că eu sunt mort pentru toate idealurile tale, nimic nu mă obligă, nimic nu mă determină. Sunt cu adevărat liber. Sunt mort pentru această lume fără Hristos şi viu numai pentru El, Cel ce este Viaţa. Dacă aş da mai puţin decât viaţa mea, atunci viaţă n-aş avea, dar pentru că întreg am hotărât să fiu al Lui, iată, mă privesc ca pe un mort.

Danciu se cutremură. Îşi imagină moartea şi i se păru că acel om din faţa lui este cu adevărat mort. Ce era moartea, dacă nu tocmai absenţa unor dorinţe ca ale lui, ca ale multor altora legate de acest pământ, de momentul istoric actual? Iar acest om nu avea dorinţe. Se desprinsese de istorie şi... Avu senzaţia că trebuie să recapituleze toate acestea şi să le ordoneze într-un dosar. Aflase multe. Aflase suficient. Iar asta de la urmă i se părea cea mai mare descoperire. Când omul nu mai este legat de cursul istoriei, când nu mai are interes pentru idealurile unei societăţi, când, în fine, se desprinde din corsetul paradigmatic al epocii, atunci el este mort. A pierdut tot de bunăvoie şi nu ai ce să-i mai iei. A

renunţat la convenţie şi convenţia nu-l mai poate determina. Nu mai există niciun dacă. Teribil! Înseamnă că el, Danciu, a pierdut! Moartea acestui om nu înseamnă libertate, aşa cum a crezut tot timpul, ci o pecetluire dureroasă a pierderii pe care el, Danciu, o consemnează. Plecă resemnat capul şi tăcu. După un timp, figura îi tresări, se ridică şi, înainte de a ieşi, zise:

- Şi dacă eu îi redau viaţa acelui mort? Dacă îl supun unei operaţii de resuscitare?

Capitolul 21

Fericirea este Hristos. Pentru o asemenea fericire renunţi la tot, spre uimirea celor care nu înţeleg că sunt posibile astfel de renunţări.

Părintele S. stătea în celulă şi abia mai avea vlagă să spună un cuvânt: Hristos! De cuvântul acesta se agăţa cu multă nădejde. El, Mântuitorul lumii, este aproape. „Ajută-mă, Doamne, să-Ţi slujesc până la capăt!” Asta îşi dorise dintotdeauna, să slujească lui Hristos cu toată fiinţa sa, fără trădări. „Doamne, nu vreau să Te dezamăgesc!” Ştia că fericirea şi deznădejdea se despart printr-un singur gând. Părintele S. era fericit. O aşa fericire nu mai simţise niciodată. Se simţea inundat de lumină dumnezeiască, deşi trupul lui fusese sfărâmat în bătăi.

Auzi zăvoarele trăgându-se şi abia avu putere să privească. Era ea, Eleonora care izbucni în lacrimi şi se aruncă jos, lângă el, luându-l în braţe. Era de nerecunoscut. De ce, Doamne? Iubitul ei soţ, părintele, zăcea acolo jos şi nu avea putere nici s-o privească măcar. L-au nenorocit, criminalii! Lacrimile îi picurau direct pe mâna lui cada-

verică şi mâna tresări. O căută şi ea îi luă mâna şi i-o puse pe faţa ei, pe frunte, pe ochi. Îl iubea aşa cum nu-l mai iubise niciodată, deşi vedea că nu era decât un morman de carne bătută. Dar dacă îl îngrijea, se făcea bine. Şi omul acela, Danciu, îi promisese că o lasă să vină zilnic să-l îngrijească aici. Aşa va face.

În zece zile, părintele S. îşi reveni. Masa venea la timp, Eleonora stătea şi-l supraveghea tot timpul, ajutându-l să ajungă la toaletă şi să se aşeze în pat. Se uita la el şi era suficient. Nu aveau nevoie să vorbească pentru a şti unul despre celălalt. Părintele nu fusese niciodată vorbăreţ. Tăcea şi din tăcerea lui se desprindea multă lumină. Familia ei nu-l înţelesese, dar ea îl înţelegea şi îi vedea cuvintele frumoase din inimă. Nu trebuia să vorbească, aşa era. Primea cuvintele lui frumoase şi se bucura. Aşa petreceau mult timp, privindu-se şi parcă se hrăneau din privirea celuilalt. Era frumos să stai aşa, Eleonora ar fi vrut să fie aşa mereu, însă ştia că părintele nu va da niciodată semnătura pentru demolarea bisericii. Dar era drept ca ea să sufere atât pentru acea biserică? Partidul demola multe biserici. Cu sau fără părintele, tot avea s-o facă şi în cazul bisericii lor. Nu

trebuia să se gândească şi el că are soţie şi o copilă care-l aşteaptă acasă s-o legene şi să-i spună poveşti? Sau totul trebuia dat lui Hristos? Doamne, de ce?

Părintele S. simţi în privirea ei nedumerirea şi o strânse de mână. Ea înţelese şi, plângând, ieşi. Era ultima zi. Danciu dăduse ultimatum. Acum trebuia să se decidă. Oare nu mai avea nimic de pierdut? În mintea părintelui S. apăru imaginea Eleonorei plângând şi grăbindu-se spre casă. Care casă? Casa mea este Hristos! Lui Îi datorez viaţa, gândurile, simţirea, voinţa, frumuseţea, bucuria.

Eleonora mergea pe strada Republicii şi plângea. Îşi aminti de clipele în care se ţinuse prima dată cu Radu de mână, de săptămâna aceea a Deniilor, de minunatele lor întâlniri. Ce delicat era Radu, părintele, soţul său! Înalt şi tăcut, fiinţa lui părea concentrată în ochii aceia albaştri din care ea sorbea cu nesaţ. Cât de curate fuseseră întâlnirile lor! Purta în suflet o întreagă istorie a iubirii ce se derula acum cu încetinitorul, ca o autentică retrospectivă a vieţii. Fusese fericită. Şi acum îşi luase rămas bun de la el. Nu ştia dacă îl va mai vedea vreodată pe scumpul ei Radu, pe părintele. Danciu, fiara aceea, îl va băga în mormânt.

Epilog

Părintele S. a murit anul următor, în 1959, datorită torturilor îngrozitoare pe care le-a suferit în camera de anchetă a securităţii. Danciu a înnebunit, pur şi simplu, când a auzit că nu semnează pentru demolarea bisericii şi l-a bătut noapte de noapte. Îl prevenise că nu va scăpa murind aşa uşor şi aşa s-a şi întâmplat. Moartea părintelui S. a fost una minunată, aşa cum este a oricărui mucenic. Danciu n-a vrut până la sfârşit să primească lumina aceea curată şi mirosul de bună mireasmă pe care trupul său mult pătimitor l-a răspândit imediat după moarte. La puţin timp după moartea sa, sentinţa judecătoriei oraşului a fost atacată şi Tribunalul militar regional l-a achitat, considerându-l nevinovat.

În 1964, în duminica a treia din postul mare, a început demolarea bisericii. Într-o săptămână totul a fost nivelat. Pe buldozerul care a huruit neîncetat în acea săptămână a lucrat echipa formată din Sile Lascăr, Gigi Hănţescu şi Nelu Ispas. Chiar în acea dimineaţă, Costiug a fost trimis de Danciu să cerceteze paraclisul amenajat la subsol de duşman şi a murit în urma unei

explozii necoordonate. Explozia coordonată a fost aşa de puternică, încât ferestrele multor locuinţe s-au spart şi pereţii s-au crăpat. Pentru că dinamita nu a reuşit să spargă fundaţia masivă, s-a decis ca pe aceasta să se înalţe cele două blocuri.

W. şi-a amenajat cu gust cele două apartamente şi le-a dat fiilor săi, iar după el, Danciu şi mulţi alţi responsabili ai partidului s-au instalat în noile apartamente. Viaţa lor a fost una ternă, lipsită de perspectivă. După ce şi-au atins acest ideal, au trăit un sentiment al zădărniciei pe care niciodată nu-l mai trăiseră.

Sandu Stoenescu a luat o bucată dintr-un stâlp de susţinere şi, cu el încărcat într-un cărucior, s-a plimbat multă vreme prin oraş, închinându-se. Pe bucata de stâlp era aşezată o icoană a Cuvioasei Parascheva.

Eleonora l-a îngropat pe părintele în cimitirul mare al oraşului. Peste ea au trecut anii, dar părintele stă tânăr şi tăcut în inima ei. Fata a crescut mare şi e la fel de tăcută. Colegii nu îi înţeleg tăcerea şi cred că e supărată. Dar ea e fericită şi tăcută. Ochii ei albaştri sunt plini de o strălucire neobişnuită. Eleonora priveşte des în ochii fiicei ei şi inima-i tresaltă.

Pe chipul meu e scris Hristos. În El vorbesc, în El mă rog. Dacă lumea aceasta nu L-ar avea pe Hristos, totul ar fi un chin fără margini, pentru că nu ar putea fi fericire, nu ar fi viaţă. Mi-e de ajuns Hristos şi prin El văd. Dacă tac, este pentru că în tăcere se formează cuvinte de o frumuseţe pe care gura nu o înţelege, iar ele prind aripi şi zboară ca un roi de fluturi albi, desprinzându-se fără nici un zgomot din inima mea, pentru a călători spre alte inimi.

Cuprins